T. C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ POLİTİKALARI VE POLİTİKALARIN ETKİNLİĞİ

EKREM GÜNGÖR

2501091258

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. AYŞEGÜL YAKAR ÖNAL

İSTANBUL – 2017

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı	:	EKREM GÜNGÖR	**Numarası**	:	2501091258
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı	:	SOSYAL POLİTİKA VE SOSYAL HİZMETLER	**Danışmanı**	:	DOÇ. DR. AYŞEGÜL YAKAR ÖNAL
Tez Savunma Tarihi	:	17.02.2017	**Saati**	:	11:00
Tez Başlığı	:	"SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ POLİTİKALARI VE POLİTİKALARIN ETKİNLİĞİ"			

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin **36. Maddesi** uyarınca yapılmış,
sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ. DR. AYŞEGÜL YAKAR ÖNAL		Kabul
2- DOÇ. DR. ABDULLAH KARATAY		Kabul
3- DOÇ. DR. NURAY ERGÜNEŞ		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- YRD. DOÇ. DR. AYLİN SOYDAN		
2- YRD. DOÇ. ÖZGÜN AKDURAN		

ÖZ

"SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ POLİTİKALARI VE POLİTİKALARIN ETKİNLİĞİ

Ekrem GÜNGÖR

İnsanlar yaratılışları gereği, muhtaç olanlara yardım etme eğilimindedir. Önceleri insanlar, muhtaç insanlara bireysel yardımda bulunmuşlardır. Medeniyet seviyesi geliştikçe, bireysel yardımlaşma kurumsal yardımlaşmaya dönüşmüş ve sosyal yardımlaşma ve dayanışma kurumları ortaya çıkmıştır. Toplumumuzun sosyal yardım ve dayanışma için oluşturduğu kurumların en önemli örneklerinden biri de yerelde oluşturulması araç olarak belirlenen ve bu çerçevede her il/ilçede kurulmuş olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarıdır. Günümüzde toplumun ekonomik ve sosyal açıdan en dezavantajlı kesiminde bulunan yoksul ve muhtaç durumdaki vatandaşlara SYD Vakıfları aracılığıyla sosyal yardımlar ve proje destekleri sağlanmaktadır.

Bu çalışmada SYD Vakıfları aracılığıyla yürütülen sosyal ve proje destekli yardımların, yardım alan hanelerin yaşamlarında ne tür değişimler meydana getirdiği, yapılan yardımların fayda sahipleri üzerindeki etkinliliğinin ne olduğu, SYD Vakıflarının politikalarının ne kadar başarılı olduğu, vakıf politikalarının etkinliğinin artırılması için neler yapılması gerektiği, Karaman İli ve Karaman İli İlçeleri (Ermenek, Başyayla, Sarıveliler, Kazımkarabekir, Ayrancı), Hatay/İskenderun İlçesi ve Mersin/Mut İlçesi SYD Vakıfları'ndan ayni ve nakdi yardım alan 200 kişilik bir örneklem üzerinde yapılan saha araştırması kapsamında cevaplanmaya çalışılmıştır.

Araştırma kapsamındaki yararlanıcıların yardımlardan/proje desteklerinden yararlanmadan önceki ve sonraki sosyo-ekonomik durumlarının karşılaştırılmasına ve yararlanıcıların, yardımlara/proje desteklerine ilişkin görüşlerine bakıldığında SYD Vakıflarının yararlanıcıların asgari ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli

görevler üstlendiğini ancak bu yardımların yoksul kesimin sadece asgari düzeyde ihtiyaçlarının karşılanmasına dönük bir işlevi olduğunu, genel itibariyle ihtiyaçları karşılamada yetersiz kaldığını**,** İngiltere'deki Yoksul Yasaları'ndan başlayıp, sosyal devletten neoliberal devlete sosyal politika anlayışının tarih içinde dönüştüğünü ancak yoksullara yapılan sosyal yardımların sonuçları açısından bakıldığında ise, bu yardımların yoksulluğu ortadan kaldırmadığını ve yoksulluğun yönetildiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Sosyal Hizmet, Sosyal Yardım, Vakıf**,** Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları.

ABSTRACT

SOCIAL ASSISTANCE AND SOLIDARITY FOUNDATION POLICIES AND ACTIVITIES OF POLICIES

Ekrem GÜNGÖR

Humans have tendency to helping poor people instinctively. In the past people helped the poors individually. With the increasing of civilizatıon, individual solidarity turned in to institutional solidarity. So social assistance and solidarity institution has emerged. One of the example of social assistance and solidarity is foundation which determined as vehicle forming the local for helping poor people. And for this reason, social assistance and solidarity foundation was established in every province and district. Today, social assistance and supporting of the project was provided by the way of social assistance and solidarity foundation to people in despair and deprived, who lives in the most desadvantages part of society economically and socially.

In this study helpings conducted by the way of social assistance and solidarity foundation, we studied to answer; what kind of differencies happen in user's life, what is the efficiency of helpings to beneficiaries, how succesful of policy of social assistance and solidarity foundation, what to do for increasing the efficiency of foundation policy, we studied to answer as a research for 200 people who take material, financial aid by the social assistance and solidarity foundation in Karaman, the district of Karaman (Ermenek, Başyayla, Sarıveliler, Kâzımkarabekir, Ayrancı) Hatay and the district of Hatay, İskenderun and Mersin the district of Mersin, Mut.

Beneficiaries, who is under the research of social assistance and solidarity foundation, is to compare helpings before and after socio -economical situation. And when we look the opinions of beneficiaries about their supporting of project, social assistance and solidarity foundatıon takes a big role to compensate the minımum

level needs for beneficiaries. But this subventıons have functions to compensate the minımum needs of poor people.As a general social assiatance and solidarity foundatıon brings out that providing needs of poors is insufficient. And when we glanced at first "poor laws"of English, social policy perception changed throughout history from social to neo liberal state. But if we look at the results of social assistances, we can see management of poverty and this subventions didn't abolish the poverty.

Keywords: Social Policy, Social Services, Social Assistance Foundation, Social Assistance and Solidarity Foundations.

ÖNSÖZ

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV), 1986 yılında "3294 sayılı Sosyal Yardım ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu" kapsamında tüm il ve ilçelerimizde kurulmuş olup, ülke genelinde şu an faal olan 1000 SYDV vardır. Vakıfların çalışma usullerini "Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'nün karar organı olan Fon Kurulu" belirlemektedir. "Toplumun ekonomik ve sosyal açıdan en dezavantajlı kesiminde bulunan, yoksul ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara" SYDV aracılığıyla sosyal yardımlar ve proje destekleri sağlanmaktadır. Çalışma, sosyal devletten neoliberal devlete sosyal politika anlayışının tarih içindeki dönüşümüne, sosyal yardımların değişimine ve bu kavramsal çerçeve içinde temel bir hukuk müessesesi olan SYD Vakıflarının politikalarına odaklanmaktadır. Çalışmada, genel olarak hukuki, idari, mali yönleri ve faaliyetleri itibariyle SYD Vakıflarının ele alınması, saha çalışmaları temelinde vakıf politikalarının etkinliğinin incelenmesi ve bu politikaların etkinliğini arttırma yollarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Bu tezin oluşmasında bilgi ve deneyimlerini esirgemeyen, değerli hocam Doç. Dr. Ayşegül YAKAR ÖNAL'a saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Çalışmanın saha araştırması kısmında ilgili verileri elde edebilmem için gerekli izinleri veren; Ermenek, Başyayla, Sarıveliler, Ayrancı, İskenderun, Mut İlçesi kaymakamları ve aynı zamanda SYDV Başkanları olan değerli meslek büyüklerime, adı geçen ilçelerin ve görev yaptığım Kazımkarabekir İlçesi'nin vakıf müdürleri ve çalışanlarına yardımları için teşekkür ederim. Ayrıca bu çalışma esnasında bana maddi ve manevi destek veren başta eşim ve çoçuklarım olmak üzere tüm aileme teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **iii**
ABSTRACT ..... **v**
ÖNSÖZ ..... **vii**
İÇİNDEKİLER ..... **viii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xii**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xvi**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xvii**
GİRİŞ **1**

1. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA

1.1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma: Kavramsal Çerçeve 3
1.1.1.Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayla İlişkili Kavramlar 5
1.1.1.1. Sosyal Politika 6
1.1.1.2. Sosyal Koruma 6
1.1.1.3. Sosyal Güvenlik 7
1.1.1.4. Sosyal Hizmetler 7
1.1.1.5. Sosyal Yardımlar 8
1.2. Sosyal Politika Aracı Olarak Sosyal Yardımların Tarihsel Gelişimi ve Türkiye'deki Yansımaları 8
1.2.1. Muhafazakar Sosyal Yardımlar 10
1.2.2. Seküler Soysal Yardımlar 11
1.2.3. Neoliberal Sosyal Yardımlar 15

2. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI VE POLİTİKALARI

2.1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kurumu Olarak Vakıf 20
2.1.1. Türk Hukuku'nda Vakıf Müessesesi 20
2.1.2. Vakıfların Tarihsel Gelişimi 23

2.1.3. Türkiye'de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Düşüncesinin Doğuşu ve Kurumsallaşması 26
2.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları 29
2.2.1. Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıfları'nın Kuruluşu 29
2.2.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Amacı 31
2.2.3. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Hukuki Niteliği 31
2.2.4. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın İdari Yapısı 32
2.2.4.1. Vakıf Başkanı 32
2.2.4.2.Vakıf Mütevelli Heyeti 33
2.2.5. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Mali Yapısı 35
2.2.5.1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Gelirleri 35
2.2.5.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Giderleri 37
2.2.5.3. Muafiyetler 37
2.2.6. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Sosyal Yardım Faaliyetleri 38
2.2.6.1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Hedef Kitlesi 38
2.2.6.2. Sosyal Yardım Programları 38
2.2.6.2.1. Aile Yardımları 41
2.2.6.2.1.1. Gıda Yardımları 41
2.2.6.2.1.2. Barınma Yardımları 41
2.2.6.2.1.3. Yakacak Yardımları 42
2.2.6.2.1.4. Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yardım 43
2.2.6.2.1.5. Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardımlar 43
2.2.6.2.1.6. Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı 44
2.2.6.2.1.7. Öksüz ve Yetim Yardımı 44
2.2.6.2.2. Eğitim Yardımları 45
2.2.6.2.2.1. Eğitim Materyali Yardımları 45
2.2.6.2.2.2. Şartlı Eğitim Yardımları 46
2.2.6.2.2.3. Öğrenci Taşıma Barınma ve İaşe Yardımı 47
2.2.6.2.2.4. Yurt Yapım Projeleri 47
2.2.6.2.2.5. Diğer Eğitim Yardımları 48
2.2.6.2.3. Sağlık Yardımları 48

2.2.6.2.3.1. Şartlı Sağlık Yardımları (Sağlık ve Gebelik) (ŞSY) 48
2.2.6.2.3.2. Gss Gelir Tespiti ve Prim Desteği 50
2.2.6.2.4. Özel Amaçlı Yardımlar 51
2.2.6.2.4.1. Aşevleri 51
2.2.6.2.4.2. Afet (Acil Durum) Yardımları 51
2.2.6.2.4.3. Diğer Muhtelif Sosyal Yardımlar 52
2.2.6.2.5.Yaşlı ve Engelli Yardımları (2022 Sayılı Kanun Kapsamındaki Yardımlar) 52
2.2.6.2.5.1. 2022 Sayılı Kanun Kapsamındakı Aylıklar 52
2.2.6.2.6. Proje Destekleri 53
2.2.6.2.6.1.Gelir Getirici Proje Destekleri 55
2.2.6.2.6.2. Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi 56
2.2.6.2.6.3. Sosyal Hizmet Projeleri 59
2.2.7. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Çalışma Usul ve Esasları 61
2.2.8. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Personel Rejimi 64
2.2.9. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Denetimi 65
2.2.10. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Sona Ermesi 67

3. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ POLİTİKALARININ ETKİNLİĞİ: KARAMAN İLİ VE İLÇELERİ, MERSİN/MUT İLÇESİ VE HATAY/İSKENDERUN İLÇESİ ÖRNEĞİ

3.1. Araştırmanın Alanı, Yöntemi ve Sınırlılıkları 69
3.1.1 Araştırmanın Alanı 69
3.1.2. Araştırmanın Yöntemi 69
3.1.2.1. Evren ve Örneklem 69
3.1.2.1.1. Verilerin Toplanması 70
3.1.2.1.2. Veri Kaynakları ve Veri Değerlendirme Teknikleri 70
3.1.2.1.3. Varsayımlar 70
3.1.2.1.4. Hipotezler 71

3.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları 72
3.2. Araştırma Bulguları 72
3.2.1. Hanelerin Demografik Yapıları 72
3.2.2. Sosyal Yardımlar 77
3.2.3. Eğitim Yardımları 81
3.2.4. Sağlık Yardımları 83
3.2.5. Sosyal Yardımlara İlişkin Genel Bulgular 84
3.2.6. Proje Destek Yardımları 87
3.2.7. Görüşülen Kişilerin Yardım Öncesi ve Sonrası Hane ve Yaşam Bilgilerinin Karşılaştırılması 91
3.2.8. Görüşülen Kişilerin SYD Vakıflarına İlişkin Görüşleri 93
SONUÇ 97
KAYNAKÇA 110
EK: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Politikaları ve Politikaların Etkinliği Araştırması Anketi 130

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Vakıf Mütevelli Heyeti Doğal Üyeler 33

Tablo 2: Vakıf Mütevelli Heyeti Seçilmiş Üyeler 34

Tablo 3: Niteliklerine Göre Sosyal Yardım Programları 40

Tablo 4: Rakamlarla Türkiye'de Sosyal Yardım (2015) 40

Tablo 5: Rakamlarla Türkiye'de Gıda Yardımı (2003-2015) 41

Tablo 6: Rakamlarla Türkiye'de Barınma Yardımı (2006-2015) 42

Tablo 7: Rakamlarla Türkiye'de Kömür Yardımı (2003-2015) 42

Tablo 8: Rakamlarla Türkiye'de Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yardım (2012-2015) 43

Tablo 9: Rakamlarla Türkiye'de Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardımlar (2013-2015) 44

Tablo 10: Rakamlarla Türkiye'de Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı (2015) 44

Tablo 11: Rakamlarla Türkiye'de Öksüz ve Yetim Yardımı (2015) 45

Tablo 12: Rakamlarla Türkiye'de Eğitim Materyali Yardımları 45

Tablo 13: 2015 Yılı Şartlı Eğitim Yardımları Okul Kademelerine ve Cinsiyete Göre Fayda Sahibi / Hane Sayısı Dağılımı 46

Tablo 14: Rakamlarla Türkiye'de Şartlı Eğitim Yardımları (2003-2015) 47

Tablo 15: Rakamlarla Türkiye'de Yurt Yapim Projeleri Yardımları (2009-2015) 47

Tablo 16: 2015 Yılı Şartlı Sağlık Yardımları 49

Tablo 17: Rakamlarla Şartlı Sağlık Yardımı-Çocuk (2003-2015) 49

Tablo 18: Rakamlarla Şartlı Sağlık Yardımı-Kadın (2003-2015) 49

Tablo 19: Rakamlarla Tedavi Destek Yardımları (2003-2015) 49

Tablo 20: 2015 Yılında Karar Verilen GSS Gelir Tespiti Sonuçları 50

Tablo 21: 2015 Yılı Aşevi Yardımları (2003-2015) 51

Tablo 22: 2015 Yili İçerisinde 2022 Sayılı Kanun Kapsaminda Yapılan Ödemeler ve Fayda Sahibi Kişi Sayısı (2015 Ocak-Aralık Dönemi) 53

Tablo 23: 2015 Yılında Proje Türlerine Göre Kabul Edilen ve Reddedilen Proje Sayıları 54

Tablo 24: Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi (2004-2015) 57

Tablo 25: Sosyal Hizmet Projeleri Kapsamında Desteklenen Proje Konuları (2007-2015) 59

Tablo 26: Rakamlarla Sosyal Hizmet Projeleri (2007 – 2015) 60

Tablo 27: Görüşülen Kişilerin İllere Göre Dağılımı 72

Tablo 28: Görüşülen Kişilerin İlçelere Göre Dağılımı 73

Tablo 29: Görüşülen Kişilerin Hane Tipi Durumu 73

Tablo 30: Görüşülen Kişilerin Şu An Çalışma Durumları 73

Tablo 31: Görüşülen Kişilerin Ne İş Yaptıkları 74

Tablo 32: Görüşülen Kişiler Çalışmıyorsa Eğer, Ne Zamandır Çalışmadığı 74

Tablo 33: Görüşülen Kişilerin Şu An Neden Çalışmadığı 75

Tablo 34: Görüşülen Kişi Dışında Haneye Gelir Getiren Kişi Sayısı 75

Tablo 35: Görüşülen Kişinin Bağlı Olduğu Sosyal Güvenlik Kurumu 75

Tablo 36: Yardımlar Dâhil Hane Halkı Aylık Gelir Durumu 76

Tablo 37: Görüşülen Kişilerin Cinsiyete Göre Dağılımı 76

Tablo 38: Görüşülen Kişilerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı 76

Tablo 39: Görüşülen Kişilerin Medeni Durumları 77

Tablo 40 : Görüşülen Kişinin Hane Reisi Olup Olmadığı 77

Tablo 41: Aile Yardımlarından Faydalanma Durumu 78

Tablo 42: Aile Yardımı Alanların Ne Tür Aile Yardımları Aldıkları 78

Tablo 43: Aile Yardımı Alanların Aldıkları Yardımlarının Yaşamlarını Rahatlatma Durumu 79

Tablo 44: Aile Yardımlarını Yeterli Bulma Durumu 79

Tablo 45: Aile Yardımlarından Genel Memnuniyet Durumu 80

Tablo 46: Eğitim Yardımlarından Faydalanma Durumu 81

Tablo 47: Eğitim Yardımı Alanların Aldıkları Yardımların Yaşamlarını Rahatlatma Durumu 81

Tablo 48: Eğitim Yardımlarını Yeterli Bulma Durumu 82

Tablo 49: Eğitim Yardımlarından Genel Memnuniyet Durumu 82

Tablo 50: Sağlık Yardımlarından Faydalanma Durumu 83

Tablo 51: Sağlık Yardımlarını Yeterli Bulma Durumu 83

Tablo 52: Sağlık Yardımlarından Genel Memnuniyet Durumu 84

Tablo 53: Alınan Sosyal Yardımların İhtiyaçları Karşılama Durumu 84

Tablo 54: Alınan Sosyal Yardımların Yoksulluğu Azaltma Durumu 85

Tablo 55: Alınan Sosyal Yardımların Topluma Katkısına İlişkin Görüşler 85

Tablo 56: Alınan Sosyal Yardımlardan Dolayı Geleceğe Güvenle Bakma Durumu 85

Tablo 57: Sosyal Yardımları Alanların Çocuklarının Daha Rahat Bir Hayat Yaşayabileceğine Dair Görüşleri 86

Tablo 58: Eğitim düzeylerinin Proje Destek Yardımından Haberdar Olma Durumuna Göre Dağılımı 87

Tablo 59: Proje Destek Yardımından Faydalanma Durumu 87

Tablo 60: Proje Destek Yardımı Alanların Aldıkları Yardımlarının Yaşamlarını Rahatlatma Durumu 88

Tablo 61: Proje Destek Yardımını Yeterli Bulma Durumu 88

Tablo 62: Proje Destek Yardımından Genel Memnuniyet Durumu 89

Tablo 63: Proje Destek Yardımı Alanların Geri Ödemeyi Düzenli Yapabileceğini Düşünme Durumu 89

Tablo 64: Proje Destek Yardımı Alanların Geleceğe Güvenle Bakmaya ilişkin Görüşleri 90

Tablo 65: SYD Vakfını Tanıma Düzeyleri 93

Tablo 66: SYD Vakfının Yardımlarından Haberdar Olma Kanalı 94

Tablo 67: Son 5 Yılda Başka Herhangi Bir Kuruluştan Yardım Alanlar 94

Tablo 68: Yardımlardan Sadece İhtiyacı Olanların Faydalanıp Faydalanmadığına İlişkin Görüşler 94

Tablo 69: Yardım Alan Kişiler Belirlenirken Tarafsız Davranılıp Davranılmadığına İlişkin Görüşler 95

Tablo 70: Yardımların Zamanında Dağıtılıp Dağıtılmadığına İlişkin Görüşler 95

Tablo 71: Yardım Tanıtımların Yeterince Yapılıp Yapılmadığına İlişkin Görüşler 96

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Sosyal Yardımların Hane Sayısı 39

KISALTMALAR LİSTESİ

AB : Avrupa Birliği
BM : Birleşmiş Milletler
BSYBS : Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi
DPT : Devlet Planlama Teşkilatı
ILO : Uluslararası Çalışma Örgütü
IMF : Uluslararası Para Fonu
İŞKUR : Türkiye İş Kurumu
KASDEP : Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi
KHK : Kanun Hükmünde Kararname
OECD : Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
SGK : Sosyal Güvenlik Kurumu
SHÇEK : Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SYGM : Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
SOYBİS : Sosyal Yardım Bilgi Sistemi
SRAP : Sosyal Riski Azaltma Projesi
SSK : Sosyal Sigortalar Kurumu
STK : Sivil Toplum Kuruluşu
SYDGM : SosyalYardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
SYDTF : Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu
SYD : Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma
SYDV : Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
ŞNT : Şartlı Nakit Transferi Programı
ŞSY : Şartlı Sağlık Yardımı
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
TOKİ : Toplu Konut İdaresi
VGM : Vakıflar Genel Müdürlüğü

GİRİŞ

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma, kökenleri çok eskilere dayanan bir olgudur. Geçmişten günümüze ele alındığında, farklı disiplinlerin ilgisini çekmesi, sosyal yardımlaşmanın çok kapsamlı bir konu olduğunu adeta kanıtlar niteliktedir. Birbirinden farklı ilişkiler ağı bulunan farklı toplumlarda değişmeyen bir gerçeklik olarak yaşayan ve literatürde geniş yer kaplayan yoksulluk ve yoksullukla mücadelede ise sosyal yardımlaşma ve dayanışma kaçınılmaz bir yöntem olarak kullanılmıştır. Sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın amacı, bireylerin geçimlerine katkı sağlayarak, canları, inançları, onurları ve malları bakımından huzurlu, güvenli bir ortamda yaşamalarını sağlamak, devamlılık ve esenliklerinin güvencesini vermek, erdemli bir dirliğin yollarını gerçekleştirmektir.

Bireylerin sosyal ve ekonomik durumu aynı değildir. İnsanlar yaratılışları itibariyle, ihtiyaç sahibi insanlara yardım etme duygusu içindedirler. Önceleri insanlar, muhtaç insanlara kişişel yardım yapmışlardır. Medeniyet seviyesi geliştikçe, kişisel yardımlaşma kurumsal yardımlaşmaya dönüşmüştür. Bu nedenle, sosyal yardımlaşma ve dayanışma müesseseleri kurulmuştur. Ortaya çıkan bu kurumlardan bir tanesi de bu çalışmada ele alacağımız "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları"dır.

Çalışmamızın birinci bölümünde, çalışmanın kavramsal çerçevesi çizilerek, "sosyal yardımlaşma ve dayanışma kavramı" ele alınacaktır. Bu kavram, sosyal sistemlerin temel kavramlarından biridir ancak bağımsız bir kavram özelliği de taşımamaktadır. Bu sebeple sosyal yardımlaşma ve dayanışma kavramıyla ilişkili olan sosyal güvenlik, sosyal koruma, sosyal hizmetler, sosyal politika ve sosyal yardımlar kavramlarına da değinilecektir. Ardından ise sosyal yardımları, yardım tipleri bakımından üç evreye ayırıp yeni sosyal politika aracı olarak kullanılan sosyal yardımların tarihsel gelişimini inceleyeceğiz.

İkinci bölümde, Türk Hukukunda vakıf müessesesi, vakıfların tarihsel gelişimi ve Türkiye'de sosyal yardımlaşma ve dayanışma düşüncesinin doğuşu ve kurumsallaşması irdelenip ardından ise "3294 sayılı Kanun" hükümlerine göre; Kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak ve "muhtaç vatandaşlara ayni ve nakdi yardımda bulunmak" üzere her il ve ilçede, "1986/11 sayılı Başbakanlık Genelgesi" ekinde yer alan resmi senetle kurulan SYD Vakıfları'nın kuruluşu, mali, hukuki ve idari yapısı ele alınacaktır. Ardından, devletin sosyal yardım politikalarının uygulayıcısı konumundaki SYD Vakıfları'nın sosyal yardım programları; kapsamlı olarak istatistiki verilerden de yararlanılarak ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Üçüncü Bölümde ise, saha araştırmaları kapsamında Karaman İli ve Karaman İli İlçeleri (Ermenek, Başyayla, Sarıveliler, Kazımkarabekir, Ayrancı), Hatay/İskenderun İlçesi ve Mersin/Mut İlçesi SYD Vakıflarından yardım alanlar ile anketler yapılıp, vakıf programlarının etkinliğinin ne olduğu ve etkinliğin artırılması yönünde neler yapılması gerektiğine yönelik tespitler yapılmaya çalışılacaktır. Yapılan anketlerdeki bulgu ve tespitler ayrıntılı şekilde irdelenip ele alınacaktır.

1. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA

1.1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma: Kavramsal Çerçeve

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma kavramını; "*bir topluluğu oluşturan fertlerin ve grupların topluluğun bütünlüğünü korumak ve bekasını sağlamak amacıyla birbirlerine karşı yaptıkları her türlü maddi ve manevi yardımlar*" ile grup dışından gelmesi muhtemel tehditlere karşı topluluğu meydana getiren bireylerin ve grupların tek bir hedef etrafında birleşerek mücadele etmeleri olarak tanımlayabiliriz.[1]

Eski ismiyle "içtimai muavenet ve tesanüd" olarak geçen ve "toplumda yaşayan bireylerin birbirlerini gözetmeleri, aralarındaki dayanışma bilincini devam ettirip, geliştirmelerini ifade eden" sosyal yardımlaşma ve dayanışma kavramı, insanların birlikte yaşamaya başladığı günden bugüne devam etmiştir. Toplumların değişimiyle de hem mana olarak hem de müessese olarak gelişerek varlığını sürdürmüştür.[2]

"Toplum, fertlerden oluşan canlı, dinamik ve sürekli bir bütündür". Bu bütünlüğü sağlamak için, fertlerin de toplumun hedefleri etrafında bütünleşmeleri, birbirini kollamaları ve aralarındaki karşılıklı uyumu ve sosyal dayanışmayı geliştirmeleri gerekir. Bu durum birlikte yaşamanın doğal bir neticesi ve birlik ve beraberliği gerçekleştirmenin zorunlu bir unsurudur. İnsanlar menfaatlerini düşünerek kişiliklerini geliştirmek ve varlıklarını korumak için hayati etkinliklerini devam ettirirken, toplumsal menfaatlerini de göz önüne alarak toplumun diğer fertlerinin de sağlıklı, mutlu ve güzel bir çevrede yaşamaları için çaba göstereceklerdir. Çünkü birlikte yaşama sorumluluğu, fertlere imakanlardan faydalanma hakkını sağladığı gibi; zorluklara katlanma,

[1] Nihat Yazılıtaş ,"**Türk Toplum Hayatında Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışmanın Tarihi Temellerine Bir Bakış**", Nüsha1, Yil: II, Sayi: 5, Bahar 2002, s.163
[2] Suat Ballar, **Yeni Vakıflar Hukuku,** İstanbul Seçkin Yayınevi, 4.Bası , 2008, s.671

gerektiğinde kendilerinden bir şeyler verme zorunluluğunu ortaya çıkarır.[3]

Bu bakımdan, sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın ve sosyal adaletin gerçekleşmesinde toplumun oluşturduğu en önemli kurumlardan olan devlete önemli görevler düşmektedir. Devletin bu sorumluluklarını yerine getirebilmesi için, toplumu meydana getiren bireylerden de sosyal yardımlaşma bakımından üzerlerine düşeni yapmaları beklenir.[4]

Sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın amacı, "*insanların maddi ve manevi durumlarını düzelterek, canları, inançları, onurları ve malları bakımından huzurlu, güvenli bir çevrede yaşamalarını sağlamak, devamlılık ve esenliklerinin güvencesini vermek, erdemli bir dirliğin yollarını gerçekleştirmektir*."[5] Sosyal yardım ise, *"ellerinde olmayan sebeplerle yerel ölçüler içinde asgari düzeyde dahi geçinme imkânı olmayan insanları; muhtaçlık araştırmalarına bağlı olarak en kısa zamanda geçinebilcek hale getirme hedefini taşıyan karşılıksız olarak parasal ve sosyal destek sağlamak için yapılan kamusal faaliyetlerin tamamıdır.*[6] "Başka bir ifadeyle sosyal yardım, muhtaç bireylere parasal ve/veya parasal olmayan (yiyecek, giyecek, yakacak vb.) türde yapılan yardımların genel ismidir."[7]

Sosyal yardımlar iktisadi ve sosyal bakımdan korunmaya muhtaç bireylere, katkı sağlamaları beklenmeksizin sosyal ve insani amaçlarla yapılan maddi katkılardır. Bireylerin veya toplumun sorunlarla başa çıkamadağı yerlerde, sosyal devlet mekanizmaları önleyici veya geçici çözümler sunmak zorundadır. Modern devletlerin amacı, bütün insanları genel ve etkili bir sosyal güvenlik çatısı altına alarak, insanları sosyal yardımlara muhtaç durumdan kurtarmaktır

[3] M.U Saran, "Vakıf Statüsünün İşlev ve Gerekleri Açısından Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Uzmanlık Tezi", **Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü**., 1990, Ankara, s.20
[4] Saran, **a.g..e**, s.21
[5] Suat Ballar, **Yeni Vakıflar Hukuku,** İstanbul Seçkin Yayınevi, 4.Bası , 2008, s.126
[6] Ethem Çengelci, "Sosyal Refahın Gerçekleştirilmesinde Sosyal Yardımların Rol ve Önemi", **H. Ü. SHY Dergisi,** Sayı 11, s.10
[7] Musa İkizoğlu,"Yoksulluk ve Sosyal Yardım İlişkisi: Ankara Mamak İlçesinde Ampirik Bir Araştırma", **Toplum ve Sosyal Hizmet**, 2002, s.86

ancak, henüz bunu başaramayan devletlerde sosyal yardımlar zorunlu bir durum olarak ortaya çıkabilmektedir.[8]

Sosyal yardımların hedefi ihtiyaç sahiplerine asgari düzeyde bir yaşam düzeyi sunmaktır. Sosyal yardımların odağında insan vardır. Günümüzde devletlerin en önemli sosyal yardım sağlayıcısı olduğu bilinse de, devlet dışında diğer toplumsal aktörlerin rolü de yadsınamamaktadır.[9]

Bütün bu açıklamalardan sonra sosyal yardımı tanımlayacak olursak;

> "*Asgari bir yaşam düzeyine erişememiş ve temel ihtiyaçlarını farklı nedenlerle karşılayamayan bireylere karşılıksız verilen yardımlardır. Sosyal yardım, sanayileşmenin sosyal maliyetiyle ilgili olarak gelirin yeniden dağıtımı sürecinde işlevsellik kazanan bir araç olarak varlığını senelerdir sürdürmektedir ve muhtaç olmayan bireylerden muhtaç olan bireylere doğru bir transfer olarak, tehlikenin zararı doğmadan, tehlikeye karşı yapılan bir mücadele biçimidir*".[10]

1.1.1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayla İlişkili Kavramlar

Sosyal sistemlerin ana kavramlarından biri olan sosyal yardımlaşma ve dayanışma, bağımsız bir kavram özelliği taşımamaktadır. Bu kavram; "sosyal sistemler çerçevesinde, birbirlerinin parçası veya birbirlerinin tamamlayıcısı olarak ortaya çıkan çeşitli kavramlardan biri olma özelliğini taşımaktadır."[11] Bu sebeple çalışmamızda bu kavramla bağlantılı olan sosyal koruma, sosyal güvenlik, sosyal yardım, sosyal politika ve sosyal hizmetler kavramları da kısaca tanımlanacaktır.

---

[8]Ahsen Ariöz Bozkuş, "Genel Esaslarıyla Türk Hukuku'nda Vakıf Müessesesi ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları", Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, **Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü,** Ankara , 2009, s.56

[9] Aydın Aykut, "Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Etkileri: Kirklareli İli Örneği", Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul Üniversitesi,** 2013, s.3

[10] Turan Yazgan, "Sosyal Güvenlik Açısından Zekat",**Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları**, No:167, Ankara, 1995, s.7-9

[11] Hasan Işık,"Federal Almanya'da Uygulanan Sosyal Yardım Sistemi, Türkiye Karşılaştırması ve Türkiye'deki Uygulamalara Yönelik Öneriler", Uzmanlık Tezi, **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı**, 2014, s.4

1.1.1.1. Sosyal Politika

"Sosyal politika, özellikle bakıma ve korumaya ihtiyacı olan kişiler başta olmak üzere bir ülkede yaşayan tüm bireylere yönelik koruyucu, güçlendirici, eşitliği ve sosyal adaleti sağlayıcı tüm hizmetler bütünüdür."[12]

Sosyal politika, genellikle 20. yüzyılın modern devletlerine özgü bir kavram olup, bireylerin "vatandaşlık" hakkına dayanır. Bu manada sosyal politika geniş bir alana yayılmakta olup, sadece güçsüz bireylerin değil, toplumun tamamının sosyal ihtiyaçlarını gidermeyi hedeflemektedir[13]. Ayrıca bu kavram "istihdam, sağlık, eğitim, konut, sosyal güvenlik ve sosyal hizmetler gibi çok bileşenli bir yapıya da sahiptir."[14]

1.1.1.2. Sosyal Koruma

Sosyal koruma ve sosyal güvenlik kavramlarının genel olarak birbirlerinin yerine kullanıldığından, bu iki kavram karıştırılmaktadır. "*Öğretide sosyal koruma, sosyal güvenliğin bir amacı olarak görülse de; sosyal koruma genel bir sistemi ifade ederken, sosyal güvenlik bu sistemin bir alt unsuru olarak tanımlanır*". Sosyal koruma bu manada, daha geniş bir kavramdır.[15]

Genel olarak ifade edecek olursak sosyal koruma; "*maddi destekler ve hizmet sunumu yoluyla insanlara gelir güvencesi sağlamak amacıyla oluşturulmuş kurumların ve hizmetlerin bütünüdür ve ayrıca kişilerin insan onuruna yaraşan bir hayat sürdürebilmeleri için, gelir güvencesizliği karşısında hayat şartlarını geliştirmek ve hayat seviyelerinin geriye gitmesini önlemek için, kamusal alanda, bireylerin eşitliği ve sahip oldukları haklar çerçevesinde, gelirin yeniden dağıtımı yoluyla sağlanan gelir ve hizmet desteklerinin tamamını*

[12]Kalkınma Bakanlığı **, Sosyal Politikalar Kavramları Sözlüğü**, Sürüm 1, 2012, s. 12
[13]Faruk Taşçı, "**Sosyal Politikalarda Can Simidi Sosyal Yardım**", Nobel Yayın Dağıtım, 3. Basım, Ankara, Haziran, 2010, s. 10
[14]Hasan Işık,"Federal Almanya'da Uygulanan Sosyal Yardım Sistemi, Türkiye Karşılaştırması ve Türkiye'deki Uygulamalara Yönelik Öneriler", Uzmanlık Tezi, **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı**, 2014, s.4
[15]Işık, **a.g.e**., s.4

kapsamaktadır".[16]

1.1.1.3. Sosyal Güvenlik

Sosyal güvenlik, sosyal devletin temelini oluşturur ve toplumun tüm kesimlerini güvence altına almayı hedefler. Bu kavram genel olarak, kişilerin yaşamları süresince karşılaşabilecekleri sosyal ve ekonomik risklerin önlenmesini hedefleyen kamu harcamaları programlarını içine almaktadır. Bu bakımdan, sosyal güvenlik, farklı şekillerde ve nitelikte doğabilecek sosyal tehlikeleri önlemeyi veya etkilerini en aza indirmeyi amaçlamaktadır. Sosyal güvenlik, bireyin anne karnından, ölümüne ve "ölümünden sonra da belli bir süre devam eden" zaman diliminde, kişinin asgari yaşam kalitesinde hayatını devam ettirmesini sağlamak için geliştirilmiş, "modern refah programı" şeklinde adlandırılabilir.[17]

Sosyal güvenlik sistemi, primler veya vergilerle finanse edilmekte ve çalışma hayatında işsizlik, hastalık, malullük gibi durumlarda ortaya çıkabilecek birçok riske karşı kişileri güvence altına almaktadır.[18]

1.1.1.4. Sosyal Hizmetler

Genel olarak kabul edilmiş uluslararası tanımıyla sosyal hizmetler, "*... bireylerin sağlık ve iyilik halinin geliştirilmesinde; bireylerin kendilerine daha yeterli hale gelmelerinde ve başkalarına bağımlı olma hallerinin önlenmesinde; aile bağlarının güçlendirilmesinde; insanların, ailelerin, grupların veya toplulukların sosyal işlevlerini başarıyla yerine getirmelerinde yardımcı olmak amacıyla sosyal hizmet uzmanları ve diğer meslek mensupları tarafından gerçekleştirilen etkinlik ve programlar bütünüdür*."[19]

---

[16] Işık, **a.g.e**., s.4
[17] **A.e**., s.5
[18] **A.e**., s.5
[19] Devlet Planlama Teşkilatı **, Sosyal Hizmetler ve Yardımlar Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Sekizinci Beş Yıllık Plan, 2001, Ankara, s.11

1.1.1.5. Sosyal Yardımlar

İnsanlar ne zaman gelir kaybına ya da "kazanma gücü kaybına" uğrayacağını bilememekte ve bu nedenle her an muhtaç olma ihtimaliyle karşı karşıya kalmaktadır. Sosyal yardım ise, "*ihtiyaç sahibi kişilere yönelik olarak verilen ayni ve nakdi yardımlara verilen genel bir isimdir ve insanlık tarihinin ilk dönemlerinden bu yana birçok toplumda farklı uygulamalarla kendini* göstermektedir."[20]

Sosyal yardımlar; "geçinme zorluğu çeken" ve "toplumdan dışlanma tehlikesiyle karşılaşan kişilerin", hayatlarının güvence altına alınması noktasında, kamu sorumluluğu ilkelerinin kabul edilmesiyle ortaya çıkmıştır. Vergiler ile finanse edilen bu yardımlar. karşılıksız olarak verilip, gereksinim içinde bulunan kişilere yöneliktir. "Bu yardımlar, tek yanlı olarak devlet ya da kamu makamlarınca yasal yetki ve görev verilmiş gönüllü kuruluşlar tarafından da yapılmaktadır".[21]

> Sosyal yardımı geniş anlamıyla tanımlaycak olursak; "*asgari seviyede de olsa kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirme imkanından, ellerinde olmayan sebeplerden dolayı, mahrum kalmış kişilere, resmi kuruluşlar veya kanunların verdiği yetkiye dayanarak yarı resmi veya gönüllü kuruluşlarca muhtaçlık tespitine ve kontrolüne dayalı olarak yapılan ve kişileri en kısa sürede kendilerine yetecek seviyeye getirmek amacını taşıyan parasal ve nesnel (ayni) yardımlardan oluşan bir sosyal koruma aracıdır*".[22]

1.2. Sosyal Politika Aracı olarak Sosyal Yardımların Tarihsel Gelişimi ve Türkiye'deki Yansımaları

[20] Faruk Taşçı, "**Sosyal Yardım Yapma(ma) Gerekçeleri Üzerine Yaklaşımlar**", Kamu-İş Yayınları**,** Cilt 9, Sayı. 4, 2008, s. 2.
[21] Işık, **a.g.e,** s.6
[22]Aziz Yıldırım, "Sosyal Yardımların Koordinasyonunda Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS) ve Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi", 4.Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu **"Sosyal Politikanın Yönetişimi Bildiri Kitabı**", 19-20 Kasım 2009, Matsa Basımevi, Ankara, Kasım 2010, s. 297

Sosyal yardımları, yardım tipleri bakımından üç evreye ayırabiliriz. Birinci yardım geleneksel dayanışma ilişkileri ağı içerisinde ve genellilke dini motiflerle örülmüş "muhafazakar" sosyal yardımlardır. Bu yardımlar dini bir görev olarak gerçekleştirilen yardımlardır.[23]

İkinci yardım tipi ise "seküler" sosyal yardımlar olarak adlandırılmıştır; bu yardımlarda devlet ön plandadır yardımlar devletin görevi ve sorumluluğundadır. Merkezi devlet yönetimince yapılan yardımlar devlet eliyle denetlenirken, yararlanıcılar ise bir yurttaş olarak hak niteliğindeki bu yardımlardan yararlanırlar. Bu yardım politikaları ulus devletin konsolide olma süreciyle ve Sanayi Devrimiyle ortaya çıkan olumsuzluklara karşı verilen mücadeleler ile kurumsallaşmıştır.[24]

Üçüncü yardım tipi olarak neo-liberal politikalarla orataya çıkan , yeni bir sosyal yardım anlayışı ve yeni bir "sosyal yurttaş" modeli ortaya koyan sosyal yardımlardır. İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki ekonomik gelişmelere paralel olarak artan refah bağlamında sosyal yardımlar, sosyal güvenliğin bütünleyici bir parçası olarak uygulanmıştır. Ancak refah devletinin krizi olarak değerlendirilen dönemlerde, neo-liberal devlet anlayışı sosyal güvenlik uygulamalarını eleştirmeye başlamıştır. Bu dönemde ise, "neo-liberal sosyal yardım" tipi uygulamaları ortaya çıkmıştır. Bu dönemde sosyal yardımlar "hak niteliği" özelliğini kaybederek, "yoksul" tanımlaması yapılıp sadece "yoksul" olarak belirlenenler yardımlardan yararlanmıştır. Bu yardımların yapılış şekli "sadaka kültürü" tartışmalarını da doğurmuştur. Neoliberal sosyal yardımlar "yurttaşlık kurumu"na farklı açılardan bakarken üretime katılmayan bireylerin de toplumsal kontrolünü ve yoksulluk yönetimini sağlamaya çalışmıştır. Bu noktada bu üç sosyal yardım tipi ve anlayışı açısından Türkiye'deki sosyal yardımların tarihsel gelişim sürecini ve sosyal politikaların dönüşüm sürecini

[23] Emirali Karadoğan, "Küreselleşme Sürecinde Sosyal Yardimlarin Bireyin Özsaygi Düzeyine Etkisi Bağlaminda Dönüşümü Ve Etkinliği" "Doktora Tezi", **Ankara Üniversitesi**, Ankara, 2012, s.69
[24] **A.e.,** s.69

incelemek daha faydalı olacaktır.[25]

1.2.1. Muhafazakar Sosyal Yardımlar

Sanayi devrimi öncesinde yoksullara, muhtaçlara, düşkünlere vb. kişi ve gruplara yardım yapılması toplum tarafından yapılması gereken bir görev olarak görülüyordu. Bu dönemde sosyal yardımlar , dinsel ve ahlaki değerler üzerinden aile, mahalle kilise, vakıf, imarethane vb tarafından üstlenilmişti. Bu yardımlar hayır kurumlarının inisiyatifinde gelişen ve uygulanan yardımlardı.[26]

Bu sosyal yardım anlayışının temelinde, "yardımlaşma" duygusu vardır. Bu anlayış karşılaşılabilecek sosyal riskler için, bireysel yardımlaşmayı öngörür. Bu yardım anlayışının mekanizmalarını da "aile, akrabalık ilişkileri, cemaat, sandık, vakıf, ve hayırsever yardımlar" oluşturur. Muhafazakar yardım sisteminde dini kurumlar önemli bir yer tutar. Özellikle İslam ve Hıristiyan dini kurumları inanç ve gelenekleri gereği yardımlaşmayı bir görev olarak uygulamışlardır.[27]

İngiltere'deki "1576, 1589 ve 1601 tarihli eski yoksul yasaları"na bakacak olursak bu yasalar, sosyal yardım faaliyetlerini yerelde düzenliyordu; "parish" adı verilen kiliseler mülksüzleri çalıştırmak, yoksul evi işletmek, öksüz ve bakıma muhtaç çocuklara meslek eğitimi vermek ve yaşlılarla bedensel özürlülere hizmet vermekle yükümlüydü. [28]

Tanzimat öncesi dönemde Osmanlı'da da dini kurumlar sosyal yardım işlevi gören faaliyetlerde bulunmuşlardır. Genel manada bu dönemde; "Aile içi yardımlaşma", "meslek teşekkülleri çevresinde yardımlaşma" ve "din eksenli sosyal yardımlaşma" şekilleri ortaya çıkmıştır. Muhafazakar sosyal yardımların, geçmişten gelen bir alışkanlıkla; dini kurumlarca yapılması geleneği günümüzde

[25] Karadoğan, **a.g.e.,** s.69
[26] T.H Marshall; Bottomore, Tom, **Yurttaşlık ve Toplumsal Sınıflar, (çev: Ayhan Kaya) İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları,** İstanbul, 2006, s.26
[27] Karadoğan, **a.g.e.,** s.70
[28] Fatih Güngör ve Metin Özuğurlu, "İngiliz Yoksul Yasaları: Paternalizm, Piyasa ya da Sosyal Devlet", Tartışma Metinleri no:3, Ankara Ünv. SBF Gelişme ve Toplum Araştırma Merkezi, Ankara,1997, s.4

devam etmektedir. Bu sadece ülkemize özgü de değildir; örneğin Avrupada da dini kurumların ve gönüllü kuruluşların etkin rolü görülmektedir. [29]

1.2.2. Seküler Sosyal Yardımlar

Bireyler ve gruplar arası karşılıklı yardımlaşma, aile, aşiret,cemaat içi yardımlar gibi geleneksel ilişkiler ağı temelinde başlamış ve bu ağlar gelişerek özellikle din kurumlarının da ortaya çıkmasıyla daha geniş bir alana yayılmıştır. Kökeni köy cemaatlerine, kentlere ve loncalara dayanan sosyal haklar, ekonomik değişimlere paralel olarak bir tasfiye sürecine girmiştir.[30]

Devletler ise hayatlarını sürdürebilmeleri için yoksul bireyleri bu geleneksel ilişki ağına teslim etmişlerdir. Fakat Endüstiri devrimiyle büyük bir gelişme kaydeden kapitalizm, yoksulluk sorununu şiddetlendirmiş, bireylerin ve grupların yaşamalarına yönelik sosyal güvenlik gereksinimi ortaya çıkmıştır. Bu soruna geleneksel ilişki ağlarınca yeterince çözüm bulunamamış bu nedenle devletler bu sorun için yeni önlemlerle çözüm arayışı içine girmiştir. Bu süreçle birlikte de özellikle yoksullar için yapılan yardımlarda devletin görevli olması ön plana çıkmış ve süreç "seküler" bir boyut kazanmıştır. [31]

"1601 Tarihli İngiliz Yoksul Yasası"na bu açıdan bakıldığında ilgili yasa yoksulları iki grupta sınıflandırmıştır. Birincisi "çalışır durumda olmayanlar-hakeden yoksullar", ikincisi "çalışır durumda olanlar-hak etmeyen yoksullar (fiziksel olarak çalışmasında bir engel olmayan)". Bu ayrımla günümüze kadar da süre gelen 'hak eden yoksul ve hak etmeyen yoksul' ayrımı açık bir şekilde kanuni bir düzenlemeye konu olmuştur. Yoksul bireylere bakış açıları ise zamanla değişmiştir. "1795 Tarihli Speenhamland Sistemi", yardım verilecek bireyleri yalnız hasta, yaşlı, sakat ve çalışamayacak nitelikte olarak gruplandıran

[29] Murat Şen, "**Tanzimat Öncesi (Klasik Dönem) Osmanlı Devleti'nde Sosyal Güvenlik",** 2002, s.55
[30] Marshall,T.H; Bottomore, **a.g.e**., s.21
[31] Karadoğan, **a.g.e.,** s.75

'hak eden' gibi dar bir çerçeveden daha ileriye götürerek, bunlara ilave olarak "çalışan yoksullara" da yardımların yapılmasını sağlamıştır.[32]

Sanayileşmenin getirdiği sosyal riskler nedeniyle devletçe çalışanlar hedeflenerek sosyal sigorta benzeri uygulamalara öncelik verilmiştir. Ancak çalış(a)mayanlara, işgücü piyasasının dışında olan yedek işçi ordusuna yönelik sosyal güvenlik uygulamalarına ise önem verilmemiştir. Geleneksel ilişkilerin bu döneme kadar kapattığı bu açık, sanayi devriminin sonrası kentlerde oluşan aşırı nüfus artışı, bu nüfus artışıyla oluşan işşizliği engelleyememiştir. Bu nedenle kapitalist gelişme ve büyümenin sürmesi ve güvenliği için yalnız çalışanlar için değil, çalışmayanlar için de önlemler alınması zorunlu duruma gelmiştir. Bu amaca yönelik , Prusya Devleti'nin (Almanya) "1794 tarihli Genel Ülke Hakları (*Allgemeines Landsrecht) Yasası"* ile fakir bireylerin bakımına yönelik yükümlülük ve zorunluluklar getirdiğini görüyoruz. ABD'nin, 1898 yılında açmış olduğu "Sosyal Yardım Okulu" bu alandaki önemli yapılanmalardan bir tanesidir. Kamusal manada yapılan ilk önlemler özellikle yaşlılara yöneliktir. "1891 yılında Danimarka'da 60 yaş ve üstü yaştaki kişilere aylık bağlanmasının kabulü", "1898 yılında Yeni Zelanda'da yaşlılara aylık bağlanmasının düzenlenmesi", "İngiltere'de 70 yaş üzerindekilere verilmeye başlanan yardımlar", bu yardımların ilk örnekleridir. 20 yüzyılın başında ise, İngiltere'de sosyal yardım sistemi devletin sorumluluğuna girmiş, yani sekülerleşmiştir. [33]

1901 yılında savaşlarda ölenlerin geride bıraktığı kişilere, 1908 yılında "Yaşlı Sosyal Yardımları Kanunu" ile 70 yaş üstü kişilere, 1939 yılında ise 40 yaş üstü görme özürlülerin de ihtiyaç tespitine göre sosyal yardımlardan yararlanması, sağlanmıştır. *[34]*

---

[32] Karadoğan, **a.g.e.,** s.75
[33] **A.e.,** s.76
[34] Faruk Taşçı, "1980 Sonrası Türkiye'de Sosyal Yardımların Analizi" **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, (Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi), İstanbul, s.97

Osmanlı Devleti'nde sosyal alandaki ilk sekülerleşme faaliyetleri 19. yüzyılda başlamaktadır. Bu dönemde Osmanlıda seküler sosyal yardımlar; tarımsal ekonominin devam etmesi, geleneksel yardımlaşma ağlarının olması, kentlerdeki nüfus hareketinin az olması ve proleterleşmenin sınırlı kalması nedenleriyle sınırlı düzeyde gelişmiştir. 19. yy Avrupa'sında ise seküler sosyal yardım uygulamaları "emek piyasasının kontrolü" ve "işçi hareketlerinin yarattığı politik sorunların çözümü" bağlamında şekillenmiştir. Osmanlıda ise Tanzimat'tan sonra başlayan merkezi devlet hazinesinden yoksullara yönelik verilen "muhtacın maaşı", "taşrada valilerin yetkisi altında bulunan 'Kapualtı Hasılatı'ndan da yoksullar için yapılan harcamalar" II. Abdülhamid döneminde ise Padişah hediyesi olarak tercüme edilen "atiyye-i seniyye tertibinin" kullanımı "fakir ahaliye kışlık odun kömür dağıtımı ve Ramazan aylarında padişah sadakası olarak erzak dağıtımı" ve "II. Meşrutiyet öncesinde belediye gelirinin masraf düşüldükten sonra kırkta birlik bir kısmının muhtac olana aylık otuzar kuruşluk maaşlar şeklinde ödenmesi" seküler koruyucu sosyal yardımlara örnektir. Osmanlıda vakıflar dışında devletce yapılan bu yardımlar merkezi otoriteyi kuvvetlendirmek ve tebayı kontrol altına almak için de kullanılmıştır. II. meşrutiyetle beraber de sosyal yardımların "hak" mı, yoksa "lütuf"mu olduğu şeklinde tartışmlara yaşanmıştır.[35]

Sosyal yardım alanında diğer bir gelişme ise, "22 Haziran 1910 tarihli "Muhtacin Maaşatı Hakkında Nizamname"dir. Bu yasayla II. Meşrutiyet döneminde Meclis, geleneksel sosyal yardım kurumlarının izlerini ortadan kaldırmaya çalışmış ve Fransa'daki 'assistance publigue' (sosyal yardım) örneğinden esinlenerek "modern" olduğu düşünülen "Müessesat-ı Hayriye-i Sıhhiye Müdüriyeti İdaresi'ni" kurulmuştur fakat öngörülen amaçlarda başarılı olunamamıştır.[36]

[35]Nadir Özbek,"Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyal Yardım Uygulamaları:1839-1918**,** 2010**,** s.34
[36] Karadoğan, **a.g.e.,** s.77

Osmanlı'da "1868 yılında kurulan Hilal-ı Ahmer Cemiyeti (Kızılay)", savaşlarda ve doğal afetlerde hizmet vermiş, ve aynı zamanda yoksullara yardım görevini de belirli bir oranda yerine getirmiştir. Cumhuriyet döneminde ise sosyal yardımların devlet tarafından değil de daha çok sivil toplum kuruluşlarınca yapılması beklenmiştir. Cumhuriyet döneminde kurulan sivil toplum kuruluşları ise bağımsız olmayıp yöneticileri ve finans kaynakları kamusaldır. Erken Cumhuriyet döneminde sosyal yardım hizmeti veren kurumlar; "Kızılay", "Çocuk Esirgeme kurumu (Himaye-i Etfal Cemiyeti)," "Türk Hava Kurumu", "1928 yılında kurulan Yardım Sevenler Derneği ve Halkevleri" nden oluşmaktadır.[37]

Tek partili dönemde "çalışan yoksullar"la ilgili farklı düzenlemeler görülmüştür. Çalışanın işçi olması halinde yardım görevi işletmelere verilmişken, çalışan yoksul memur ise bu görev devletdedir. 1950'li yıllarda ise güvencesi olmayan bireyler için muayene ücretsiz, fakat ilaçlı tedaviler ise ücretli yapılmıştır. Bununla birlikte muhtarlıkdan alınan "fakirlik kâğıdı" ile tedaviler ücretsiz de verilmiştir. Aynı yıllarda "6'dan fazla çocuğu olanlara 30 lira yardım yapılması" düzenlenmiştir. Bu yıllarda yapılan bu yardımlar "sosyal bir hak" niteliğinden uzaktır. [38]

Türkiye'deki sosyal yardım uygulamaları dağınık ve kurumsal olmayan bir nitelikte olup, sosyal yardımları da barındıran çeşitli kurumlar oluşturulmuştur. Bunlar "1959 Yılında oluşturulan Sosyal Hizmetler Enstitüsü" ve "1963 yılında da kurulan Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü" dür. Türkiye'de "modern anlamda ve sosyal bir hak niteliğindeki ilk sosyal yardım uygulaması 1976 yılında yürürlüğe giren 2022 sayılı 65 Yaş Kanunu"dur. Yoksullukla savaşta kurumsallaşma 1986 yılına kadar sürmüştür.İlgili yıldan once ise Türkiye'de sosyal yardım hizmetlerinin geneli "Türkiye Kızılay Derneği", "Darül-acize

[37] Karadoğan, **a.g.e.,** s.77
[38]Ayşe Buğra, "**Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye'de Sosyal Politika"**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008, s.177

Kurumu" ile "Çocuk Esirgeme Kurumu vb. hükumet dışı kuruluşlar" tarafından sunulmuştur".[39]

Türkiye'de sosyal yardım faaliyetleri, sürekli ve kapsamlı olarak, 1986 yılından beri "3294 sayılı Kanun ile kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu" kaynaklarıyla yürütülmektedir. Sosyal yardım programları Türkiye genelinde oluşturulan 1000 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı kanalıyla gerçekleştirilmektedir.[40]

1.2.3. Neoliberal Sosyal Yardımlar

Paternalist himayeci anlayışın izleri 1830'lara kadar süre gelen yoksulluk sorununun çözümünde hakim politika olarak kendini göstermektedir. Paternalizm toplumsal kontrolü sağlamada yoksullara yapılan yardımlara çok önem vermektedir. Günümüzde uygulanan çoğu sistemde tipik paternalist anlayışla birey ve grupları kontrol etmek ve olayların ekonomi politiği sistemize edilerek üretim sınfının ayrışmasını önlemek amacıyla hareket edilmektedir.[41]

Bu noktada önemli olan yardım yapılacak hedef kitlenin tespitidir. Bu yardımlar yapılırken sınıfsal bir koruma amaçlanmıyorsa, burada sosyal sınıfların 'gizlenmesi', 'görünmez' kılınması amaçlanmaktadır. Bu sayede yapılan yardımlar, sınıfsal korumanın bir öğesi olmaktan çok, "paternalist/klientalist ilişki ağlarının" geliştiği bir koruma sistemi meydana çıkarır. Ancak bu noktada bireylerin zorunlu ihtiyaçları karşılanırken, kişilikleri zedelenebilmektedir. Bu açıdan sosyal yardımlar sınıfsal korumayla bağlantılı olduğu çerçevede sosyal yardımdır. Eğer bu sınıfsal koruma tasfiye edilirse ortaya "paternalist/himayeci yardım" olarak adlandırabileceğimiz ilişkiler ağı ortaya çıkabilmektedir. Sınıfsal

[39] Buğra**, a.g.e**., s.194
[40] Karadoğan, **a.g.e.,** s.78
[41] Güngör ve Özuğurlu**, a.g.e.,** s.1

korumayı dikkate almamanın ana hedefi, oluşan rant kaynağından pay vermeyip, bölüşüm ilişkilerinden üretici sınıfı dışlamaktır. Toplum sosyal sınıflara değil, genel olarak küçük risk gruplarına bölünmektedir bu sayede bu grupların bölüşüm ilişkilerine müdahalesi engellenmektedir ve bu gruplar sistemin dışında bırakılmaktadır. [42]

Neo-liberal sosyal yardımların toplum üzerinde psiko-sosyal ve siyasi etkilerinin olduğu araştırmacılar tarafından ortaya konmuştur. Araştırmacılar bunun en önemli sebebini ise neo-liberalizmin ve kurumlarının bireylere ve topluma bakış açısında görmektedirler. Neo-liberalizmin sosyale bakış açısına göre, yoksulların taleplerinin yurttaşlık hakları gibi değil, yurttaşlık statüsü sona ermiş insanların talepleri gibi değerlendirildiği ileri sürülebilir**.** Bu bakışın Dünya Bankası (WB)'nın desteği ile gerçekleştirilen "yoksullukla mücadele" programlarında somutlaştığı görülmektedir. Yapılan yardımlar ile sunulan hizmetlerin statüde eşitlik noktasında "hak" niteliğinde genellenmesiyle, yardıma gerçekten ihtiyacı olanlara sunulması arasındaki fark, gerçekte sosyal politika ile "hayırseverlik, klientalizm ve paternalizm" gibi diğer koruyucu politikaların arasındaki farktır. Bu durum mülksüzleri "yurttaş" olarak anlamakla, "yardım bağımlısı bir düşkün" olarak anlamak arasındaki farkı ortaya koyar.[43]

19. yy sanayi toplumunda oluşan ve günümüze kadar kalan duygu "bağımlı olmaktan utanmaktır".Bu durum ise şöyle özetlenmiştir; "*Devlet yardımı alıyor olmak, ne kadar yardıma ihtiyacımız olduğunun saptanması için zayıflığımızın derecesini değerlendiren insanlara bağımlı olmak, son derece aşağılayıcı bir durumdur." [44]*

Bu anlamda bu sosyal yardım türü piyasaya entegre edilecek bireylerin korunduğu, sisteme faydalı olamayacak bireylerin ise dışlandığı bir özellik taşımaktadır. Sennett bu durumu " sadece bedenlerin değil, zihinlerin de

[42] Karadoğan, **a.g.e.,** s.84
[43] **A.e.,** s.84
[44] Richard Sennet , "**Otorite"**, Ayrıntı Yayınları (çev: Kamil Durand), İstanbul, 1992, s.53

köleleştirilmesi" olarak anlatmıştır. Sennett'e göre neo-liberal sosyal koruma sistemi 'sosyal'i yakalayamayan, daha çok paternalist himayeciliğin özelliklerini taşımaktadır. Sennett, paternalist otoriteleri gerçekçi bulmayıp yardım edilen kitleye sahte sevgi gösterilerinde bulunmakla suçlar, bu noktada otorite, bağımlı olanların bakımını, sisteme hizmet ettiği sürece üstlenir. Sennett'e göre baba rolündeki paternalist otorite bağımlı gruplara toplumsal kaynakları bir lütuf gibi sunmaya çalısıp şükran ve denetim ilişkisi kurmaya çalışır.[45]

1980'li yıllardaki neoliberal dönüşüm nüfusun kentlerde yoğunlaşmasıyla sonuçlanmış, köy-kent nüfusu dengelenmiştir. Bu değişim aile yapılarını etkilemiş ve geniş aileleri, çekirdek aileye dönüştürmüştür Gelenekselden modern doğru olan bu değişim sosyal bağları da değiştirmiştir, sosyal ilişkiler zayıflamıştır. Bu noktada, sosyal sorunların çözümünde hayırseverliğin rolünün arttırılması ve aynı zamanda sosyal yardımlar konusunda da devletin ciddi bir rol alması gerektiği düşüncesi ortaya çıkmıştır. SYDTF'nin kuruluşu da bu döneme denk gelmektedir. [46]

> *"Dünya Bankası ve IMF'nin çabalarıyla SYDTF benzeri fonları aynı dönemde müdahale edilen ülkelerin neredeyse tümünde oluşturulmuştur. Dünya Bankası, Türkiye'de SYDTF, Angola'da "Sosyal Yardım Fonu", Brezilya'da "Acil Toplumsal İhtiyaçlar Fonu", Hindistan'da "Ulusal Yenileme Fonu", Bolivya'da "Acil Sosyal Fonu" gibi kuruluşlar aracılığıyla, yapısal reformların 'tamamlayıcı' bir parçası olarak yoksulluğu azaltma projelerini uygulamaya koymuştur. Türkiye'dekine benzer şekilde yoksulluğu azaltma çerçevesinde dünya genelinde, çoğu Latin Amerika ve Sahra-altı Afrika'sında olmak üzere yaklaşık 50 ülkede "Sosyal Fon" kurulmuştur. Plan çerçevesinde açlık ve yoksulluk riski ile karşı karşıya olan ülkelerde IMF'nin makroekonomik müdahalesi öngörüldü. Bu müdahalelere gerekçe olarak hedef ülkedeki sosyal patlama riskleri*

[45] Sennett**, a.g.e**. s.53
[46]Ayşe Buğra ve Çağlar Keyder,"**Yeni Yoksulluk ve Türkiye'nin Değişen Refah Rejimi**", UNDP, Proje Raporu, Ankara, 2003,s.35

gösterilmiştir."[47]

Dünya Bankası aracılığıyla ortaya konan neredeyse tüm dünyada uygulanmaya çalışılan ve Türkiye'de de 1980 sonrasında başlanan *"*Yapısal Uyum Politikaları (YUP)" neticesinde genel olarak yoksulluk sonrasında oluşabilecek toplumsal muhalefetin yok edilmesi ve işsizlerin çalışıp üretime katılmaları hedeflenmiştir. Diğer taraftan 2000'li yıllara doğru ekonomik sistemin yeniden krize girmesi ve yoksulluğun dünya genelinde artmasının ardından, Dünya Bankası'nca "Sosyal Riski Azaltma ve benzeri projeler" uygulamaya konmuştur. Fakat bu uygulamalarla amaçlananlara ulaşılamamıştır. "İngiltere'deki Yoksul Yasaları"ndan başlayıp, tarihten günümüze muhtaç kişilere yapılan sosyal yardımların sonuçlarına baktığımızda bu yardımları yoksulluğu ortadan kaldırmadığı ortaya çıkmıştır. [48]

Dünya Bankası, sosyal yardım politiklarını, "küresel kapitalizmin güvenli geleceği için" önemli ve etkili bir araç olarak görmüştür. Dünya Bankası ve IMF bu aracı gelişmekte olan ülkelerde, "sisteme tehdit oluşturabilecek kitleleri kontrol altına alabilmek" açısından kullanmaya çalışmıştır. "Temel eğitim", "temel sağlık" ve "temel gıda yardımına yönelik karşılıksız destekler", kamuoyu ve yoksul kesimlerce karşılık kazanmıştır. Bu sayede sosyal devletin tasfiyesi hızlanıp, sosyal politika anlayışı da sosyal yardımlara indirgenmiştir.[49]

İnsanlara yalnızca işgücü, emeğe ise bir meta olarak bakan bu yeni sosyal politika anlayışı, yoksulluğu kişisel bir problem olarak görmekte, yoksullukla şavaşırken ise devletlerin müdahale etmesine ve kamusal kaynakların harcanmasına karşı çıkmaktadır. Bu noktada ise yardımseverliği ve hayırseverliği ön plana çıkarmaktadır. Bu anlayışın tam karşısında yer alan "hak temelli' sosyal politika" ise yoksulluğu politik bir problem olarak görüp,

[47]Filiz Zabcı,"Sosyal Riski Azaltma Projesi: Yoksulluğu Azaltmak mı, Zengini Yoksuldan Korumak mı?", **Ankara Üniversitesi** , SBF Tartışma Metinleri, No. 51, Ankara, 2002, s.20
[48] Zabcı**, a.g.e., s.20**
[49] Karadoğan, **a.g.e.,** s.87

bireylerin sosyal hayatlarını idame ettirebilmesi için yalnızca "yurttaş olmaktan kaynaklanan hakları" olduğunu ortaya koymaktadır. Bu anlayış, bireyi "salt emek gücü" olarak değil, sosyal hayatta hak sahibi olarak görür ve devlete bu noktada görevler yükler. [50] Bu tezde ise Türkiye'de yürütülen faaliyetlerin hangi çerçeve kapsamında genişlediğini ortaya koymak bağlamında sosyal yardım uygulamalarının kurumsal yetkisi SYDTF'nin destekleriyle yerelde oluşturulan SYDV'lerin (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı) uygulamalarını yaptığımız anketler kapsamında analiz etmeye çalışacağız.

[50] Buğra,**a.g.e**., s.13

2. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI VE POLİTİKALARI

2.1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kurumu Olarak Vakıf

2.1.1. Türk Hukuku'nda Vakıf Müessesesi

Vakıf kurumu genel olarak günümüze kadar birçok incelemeye konu olmuş ve farklı ifadelerle tanımlanmıştır.[51] "*Vakıf, Arapça kökenli bir sözcük olup; kelime manası itibariyle, alıkoyma, durdurma, tutuklama, duruş, kımıldanmama, tamamen vermek, büsbütün vermek, bağışlamak anlamlarına gelmektedir. Vakıf sözcüğünün çoğulu ise "evkaf"tır. Vakıf kuran kişi "vâkıf", vakfedilen mal ise "mevkuf" olarak adlandırılmaktadır.*"[52]

İslam Hukukçularının genel tanımlarına göre "vakıf"; "bir mülkün menfaatinin halka tahsis edilerek ayninin Allah'ın mülkü hükmünde olarak temlik ve temellükten daimi olarak men edilmesidir."[53] Bu noktada önemli olan, "*vakfedilen mülkün Allah'ın mülkü olarak kabul edilerek, bu mülkün bir başkasının ya da kişinin kendisinin malvarlığına geçirilmesinin sonsuza dek durdurulması ve yasaklanması, yararlarının ise Tanrı kullarına ilişkin kullanılmasıdır.*"[54] Vakfın Hanefi fıkhında iki tanımı vardır. İmam-ı Azam'a göre vakıf, "ayn-ı memlukü vakıfın mülkünde hapis ve menfaatlerini fıkaraya veya vücuh-u bire tasadduktur." "Vakfı itaka benzeten İmam-ı Ebu Yusf"a ve sadaka gibi telakki eden İmam-ı Muhammed'e göre ise vakıf, "*ayn-ı memlukü menfaatleri insanlara ait olmak üzere ve Cenab-ı Hakkın mülkü hükmünde bulunmak üzere temlik ve temellükten te'biden men ve*

[51] A. Çeltik, "Tarihi Gelişim İçinde Vakıfların Yönetimi Uzmanlık Tezi", Türkiye **ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü,** Ankara, 1988, s.4
[52] Ballar, **a.g.e**., s.24
[53] İlhan Demir,Yeni **Vakıfların Temel Kitabı**., Matsa Basımevi, Ankara, 2005, s.18
[54] Ballar, **a.g.e**., s.25

menfaatlerini inanlara tasadduktur." Vakıf, "ayn-ı mevkuf" anlamına da gelir.[55] "*Osmanlıda ise bazen "vakfetmek" bazense "vakfolunmuş" anlamında kullanılan vakıf kelimesi, zamanla fiilin sonunda oluşan yapıyı ifade etmeye başlamış ve vakfetmek fiilinin oluşturduğu sonuç ve kurum olarak kullanılmıştır. Günümüze kadarda benzer manasını devam ettirmiştir.*"[56]

1926 yılında Medeni Kanununu'muzun kanunlaşma sürecinde örnek alınan İsviçre Medeni Kanununa göre vakıf, "bir malın belirgin bir maksada özgülenmesi" olarak tanımlanmıştır.[57] Medeni Kanuna göre ise vakıf, "bir malın alınıp satılmadan alıkonularak sonsuza dek kamunun yararına özgülenmesi" olarak açıklanmaktadır. "Vakfetme eyleminde geri alma, süre ile kısıtlama ya da yararlanmanın herhangi bir şekilde engellenmesi gibi durumlar söz konusu değildir."[58]

Tek bir insanın belirli hedeflere ulaşmasında gücünün yetersiz kalışı, insanoğlunun yaşamının sınırlı oluşu ve hedefe ulaşırken bireylerin tek başına parasal olanaklarının yetersizliği tüzel kişilik kavramının ortaya çıkışına neden olmuştur.[59] Bu sayede hukuk sistemi içinde "hak ve borçları edinebilme" özelliği yönüyle gerçek kişiler ve tüzel kişiler olmak üzere ikili bir yapı oluşmuştur.[60]

Bir tüzel kişilik çeşidi olan vakıflar, "Türk Medeni Kanunu"nun 101. maddesinde; "Gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluğu" olarak tanımlanmıştır. Yine "Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflar Hakkındaki Tüzüğün" 2. maddesine göre vakıf; "başlı başına

---

[55] **Türk Hukuk Lügatı**, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1998, s.26
[56] A.Özsoy, "Kamu Yönetimince Vakıfların Denetimi", Uzmanlık Tezi, **Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü,** Ankara, 2003, s.5
[57]Aydın Zevkliler, M. Beşir Acabey ve K. Emre Gökyayla, **Medeni Hukuk**, 6. Baskı Seçkin Yayınevi, Ankara, 2000, s.611
[58] Ballar**, a.g.e.,** s.25
[59] Hüseyin Hatemi, **Kişiler Hukuku Dersleri** , İstanbul, 1992 , s.125
[60] Zevkliler vd., **a.g.e**., s.611.

mevcudiyeti haiz olmak üzere bir malın belli bir gayeye tahsisidir".[61] Vakfı meydana getiren en önemli iki unsur madde de belirtildiği gibi; "özgülenecek bir mal varlığı ve mal varlığının özgüleneceği amaçtır". Gerçek yada tüzel kişiler vakıf kurabilirler. Gerçek kişiler fiil ehliyetine sahip olmalıdır, tüzel kişilerin ise "fiil ehliyetine sahip olmakla birlikte, kuruluş statüsünde vakıf kurabileceğine ve vakfa malvarlığı özgüleyebileceğine dair hüküm olması gerekir". Vakıflar özel hukuk tüzel kişisi olup, "Türk Medeni Kanunu"nun 48. maddesinde sayılan bütün hak ve yetkilere sahiptir.[62]

Medeni Kanunu'nun yasalaşması ile Osmanlı Devleti'nden miras kalan vakıf anlayışı yeni bir şekil kazanmıştır. Bu Kanun ile oluşturulan bu yeni hukuki sistemde "vakıf" yerine "tesis" adı altında yeni bir düzenlemeye gidilerek, vakıfların yeni hukuk sistemine uyumu gerçekleştirilmiştir.[63]

Medeni Kanunun yürürlüğünden önce Osmanlı İslam Hukuku'na göre kurulan ve idare edilen eski vakıfların ise Medeni Kanun hükümlerine tabi olması kabul edilmemiştir.[64] Bundan dolayı Medeni Kanunun nasıl uygulanacağını gösteren "864 Sayılı Uygulama Kanunu" ile "Türk Medeni Kanunun" yürürlüğe girmesinden önce kurulan vakıflar hakkında yeni bir düzenleme yapılmış ve "05/06/1935 tarihli ve 2762 sayılı Vakıflar Kanunu" çıkartılmıştır. Bu Kanun ile "Medeni Kanuna göre kurulan ve yönetilen vakıflar" ile, "Vakıflar Kanununa göre yönetilen ve denetlenen vakıflar" olmak üzere ikili bir sistem oluşturulmuştur. Medeni Kanuna göre kurulan ve yönetilen vakıflar "yeni vakıflar", Vakıflar Kanunu'na göre yönetilen ve denetlenen vakıflar ise "eski vakıflar" olarak kabul edilmiştir.[65] Nihayet "20/02/2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu" ile bu iki başlı sistem bu

[61]Teoman Akünal, **Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler**, 2.Bası, İstanbul Beta Yayınları., 1995, s.117
[62] Faruk Duman, **VGM İç Denetim Başkanlığı Danışmanlık Raporu**, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, Ankara, 2014, s.5
[63] Özsoy, **a.g.e., s.**10
[64]**A.e**., s.11
[65] Ariöz Bozkuş, **a.g.e.,** s.21

kanunda toplanarak eski ve yeni vakıflar yeni bir sistemde düzenlenmiştir.

2.1.2. Vakıfların Tarihsel Gelişimi

İnsanların kendi imkân ve kaynaklarıyla topluma duyduğu saygı, sevgi, şevkat, ve yardım etme çabası, tarihden günümüze bir çok hizmet ve yatırımları yapmış olan ve kaynağında hayırda bulunma duygusu ve insanlara duyulan sevgi olan vakıf müessesesinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.[66] Geçmiş dönemlerde yürütülen hayır faaliyetlerinin birçoğu dönemleriyle sınırlı kalmış, çok azı ise sonraki dönemlere kalarak devamlılık kazanmıştır. Ancak vakıfta "süreklilik" esas olduğundan sınırlı bir dönem için yapılan hayırlar vakıf müessesesi içerisinde değerlendirilmemiştir.[67] İslamiyetin kabülünden öncede birçok hukuk sisteminde vakfa benzeyen bazı düzenlemeler olduğu gözlemlenmiştir. Özelikle Hz. İbrahim döneminde pek çok hayır kurumu oluşturulsada bunların hiçbirisi vakıf kurumunun tam olarak yerine geçememiştir.[68]

Vakıf müessesesinin genellikle İslam Dini ile beraber doğduğu ve geliştiği kabul görmektedir. İslam Hukuku'nun diğer kısımlarında da olduğu gibi vakıf kurumunun da hukuki temelleri Hz. Muhammed (A.S) tarafından atılmıştır.[69] Refah ve servetin artmasıyla beraber Emeviler döneminde de birçok vakıf oluşturulmuştur. Abbasiler devrinde ise, oluşturulan vakıfların sayıları ve çeşitleri artarken, İslam esaslarına göre vakıf müessesesinin temel ilkeleri ve hukuki esasları belirlenmiştir, Bu dönemde vakıf müessesesi İslam coğrafyasının her yerine yayılmıştır.[70]

---

[66]Galip Yiğitgüden, "**Türk İslam Kültüründe Vakıf Kavramı ve Sosyal Yaşantımızdaki Yeri**", 1984, s.13

[67] Arıöz Bozkuş, **a.g.e**., s.23

[68]Ballar, **a.g.e.,** s.26

[69]M. Sertçelik, Kamu Kurumları İle İlgili Vakıflar, Uzmanlık Tezi, **Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü,** 1995, Ankara.

[70] Nazif Öztürk, **Menşei ve Tarihi Gelişimi Açısından Vakıflar**, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1983, s.55-56

Selçuklular Dönemine gelindiğinde ise, vakıf müessesesi önemli bir gelişme göstermiş olup vakıflar sayısal olarak, işlevleri bakımından, hukuksal ve idari açılardan büyük ilerleme göstermiştir.[71]

Osmanlı Devleti zamanında ise, toplumsal yaşamın düzenlenmesi, sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın topluma yayılması bakımından vakıflara çok önem gösterilmiş; "imparatorluğun hemen her tarafında mescitler, türbeler, köprüler, sulama kanalları, medreseler ve mektepler gibi bir çok hayır kurumları vakıflar aracılığıyla inşaa edilmiştir."[72] Osmanlılarda vakıflar, Kadı'nın kontrolünde sicil defterlerine kaydedilir ve sultan tarafından onaylanırdı. Bu vakfiyelerde vakfın kaynakları ve kullanış koşulları tespit edilirdi. Bu şekilde süresiz olarak tahsis edilen kaynaklar kamu hizmetine süreklilik kazandırıyordu. Vakıflar sultanlar ve idareciler tarafından da kurulsa bir kamu kurumu olarak görülmüyorlardı. Bu kurumlar devlet tarafından onaylanıp denetlense de mali ve icra özerklikleri vardı. Bu anlamda vakıflar devletin etkinlik alanlarının dışındaydı.[73] Osmanlı İmparatorluğunda, vakıflar bürokraside genellikle üst seviyede temsil edilmişler; özellikle İmparatorluğun son zamanlarında ya sadrazam tarafından yada bağımsız bir vezir ve nazır tarafından idare edilmişlerdir.[74]

Osmanlı döneminde vakıf kurumunun büyük bir gelişme gösterdiği ve ayrıntılara dönük alanlarda dahi faaliyet gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu nedenledir ki sosyal siyasetçiler 16. yüzyıl Osmanlı toplumunu "Vakıf Cenneti" olarak adlandırmışlardır. Gerçektende o dönemde vakıf müesseseleri insanların bütün ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışan yaygın toplumsal kuruluşlar haline gelmiştir.[75] Vakıflar; sosyal yardımlaşma, dayanışma, insanlara sahip çıkma,

[71] Saran, **a.g.e.**, s.8
[72]Öztürk, **a.g.e**., s.56
[73] Duman ,**a.g.e**, s.7
[74] Saran, **a.g.e**, s.8
[75]Yiğit Güven, "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları", Yüksek Lisans Tezi, **Maltepe Üniversitesi**, 2012, s.9

sosyal güvenliklerini sağlama dışında daha pek çok alanda hizmet vermişlerdir. Vakıflar, devletin ekonomik yükünü azaltmak, gelir-servet dağılımına katkıda bulunmak, istihdamı artırmak gibi sosyal ve ekonomik faaliyetlerinin yanı sıra hastane, kervansaray, imaret ve benzeri kurumlar inşaa etmek sağlık, sosyal ve eğitim faaliyetleri çerçevesinde sübyan mektepleri, medreseler, darü'l-harisler, kütüphaneler oluşturmak ve İslam Dinini tebliğ etmeye varıncaya kadar çok farklı alanlarda hizmet vermişlerdir. Osmanlı toplumu, vakıfları esas olarak dini bir motivasyonla kurmuştu. Bu duruma göre, müslüman bir kişi ömrü boyunca üç şeyi başarırsa öldükten sonra dahi sevap kazanırdı; "insanlara yararlı bilgi sunmak, arkasından dua eden dini bütün çocuklar bırakmak ve hayırsever olmak". Vakıf kurmak için bir diğer neden ise, mülkiyet haklarını korumaktı. Klasik devir süresince, Osmanlı elitleri tam manasıyla mülkiyet hakkı elde edememiş ve müsadere tehlikesine maruz kalmıştır. Devlet müsaderesi ise ancak 1830'larda Tanzimat reformları ile son bulmuştur. Bununla birlikte sosyal saygınlık kazanmak isteği de bir diğer vakıf kurma motivasyonuydu. [76]

Osmanlı döneminde, yüzyıllar boyu sosyal hizmetlerin yerine getirilmesinde devletin rolü hep geri planda kalmıştır. Ancak asırlar süren bu dönem, 1829'da II. Mahmut devrinde "Evkaf- Humayun Nezareti"nin kurulmasıyla değişti ve "vakfın gelirlerinin vakıf tarafından değil, Maliye Nezareti tarafından toplanması" kabul edildi. "Kamu hizmetlerinin devletin ana görevlerinden olduğu, vakıfların ülkenin gelişiminin başlıca ayak bağı haline geldiği" görüşü bu yüzyıl da yayılmaya başladı ve Avrupa'daki liberal düşüncelerin vakıfları kalkınma ve gelişmeye engel kurumlar olarak görmelerinin etkileriyle de 20. yüzyılın birinci yansına kadar devam etti.[77]

Cumhuriyet dönemine gelince ise "Şer'iye ve Evkaf Nezareti" adını alan bu teşkilat "3 Mart 1924 tarihli ve 429 sayılı Şer'iye ve Evkaf ve Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaletlerinin İlgasına Dair Kanun"un 2. maddesi ile

[76] Duman , **a.g.e**, s.5
[77] **A.e**, s.7

kaldırılarak, görevleri "şimdilik" kaydı düşülerek Başbakanlığa bağlı olarak kurulan VGM'ye devredilmiştir; sonraki gelişmeler sonucunda ise "şimdilik" kaydı kaldırılarak Genel Müdürlük süreklilik kazanmıştır.[78]

2.1.3. Türkiye'de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Düşüncesinin Doğuşu ve Kurumsallaşması

Geçmişten günümüze her toplumun ortak yanlarından biri olan sosyal yardımlaşma ve dayanışma düşüncesi, toplumumuzda da devletin temel ve önemli öğelerinden bir tanesi olmuştur. Öteden beri töremizde de önemli bir yere sahip olan "yardımlaşma ve dayanışma" geleneği, tarihden bu yana kurulan Türk Devletlerinin başarılı olmasında önemli yer edinmiştir ve yaygın olarak ve değişik alanlarda uygulanmıştır. İslamiyete geçiş öncesi devirlerde de sosyal yardımlaşma, sosyal yaşamda kararlılıkla önerilmiştir. Bu dönemde sosyal yardımlaşmanın yaygınlaştırılması için özel günler, "hatta bey malını talana kadar giden şölenler" yapılmıştır.[79] İslamiyet'in kabulünden sonra ise bu durumun örneklerinden "zekat" kurumu ve "temelinde hayır duygusu ve insanlık sevgisi yatan vakıf" kurumu toplumumuzun "sosyal yardımlaşma ve dayanışma" için oluşturduğu örnekler haline gelmiştir.[80]

Hukukumuzda ilk kez 1808 tarihli "Sened-i İttifak"la sosyal yardımlaşma ve dayanışma düşüncesinin düzenlendiği kabul edilmektedir. Padişah ve ayanlar arasında imzalanan ve bu belge de hüküm altına alınan "yoksullar ile müslüman olmayan halkın gözetilmelerinin esas olduğuna" ilişkin düzenleme bu belgenin "sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın ilk resmi

[78] Çeltik, **a.g.e**., s..31
[79]Ahmet Gül, "Sosyal Yardım Olgusu ve Sosyal Yardım Hizmetlerinin Gelişim Tarihi **"IV. Aile Şurası, Aile ve Yoksulluk Bildirileri"**, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara, 2004, s.352
[80] Saran**, a.g.e**., s.21-22

örneği" olarak kabul edilmesine yol açmıştır.[81]

"1839 Gülhane Hattı Hümayunu" ve "1856 tarihli Islahat Fermanı"nda ise bu alanla ile ilgili açık bir düzenleme yapılmamıştır. 1961 Anayasası ile de, Türkiye'de sosyal güvenlik bakımından yeni bir dönem başlamıştır.[82] Cumhuriyetin ilanından sonra ise "sosyal yardımlaşma ve dayanışma kavramı" ilk defa 1961 Anayasasıyla ifade edilmiştir.

> *1961 Anayasasının "Başlangıç Hükümleri"nde; "Türkiye Cumhuriyeti Devleti, İnsan hak ve hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adâleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmakla yükümlü kılınmıştır."*
>
> *Anayasanın 10. maddesinde "devletin insanın maddî ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlayacağı"; 48. maddesinde ise "Herkesin; sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu ve bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilatı kurmak ve kurdurmanın Devletin ödevleri arasında bulunduğu" hüküm altına alınarak, "herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu kabul edilmiş ve bu hakkı yerine getirmek için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilatını kurmak ve kurdurmak" da devletin görevlerinden biri olarak sayılmıştır.*
>
> *"1982 Anayasası'nın başlangıç kısmında ise; Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu" hüküm altına alınmıştır. Bu temel ilke çerçevesinde, Anayasanın "Devletin Temel Amaç ve Görevleri" başlıklı 5. maddesinde "kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu*

[81] Ballar**, a.g.e.,** s. 669
[82] Ali Nazım Sözer, **Sosyal Devlet Uygulamaları**, Cemiyet Yayınları, No: 8, İzmir, 1997, s.126

sağlamak ile insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak" devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmış olup; "Sosyal Güvenlik Hakkı" başlıklı 60. madde hükmü ile de "herkesin, sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu ve devletin bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alacağı ve teşkilatı kuracağı" hükme bağlanmıştır.[83]

Bunun yanında, Anayasalarımıza "1961 Anayasası" ile giren ve "1982 Anayasası"nda da Cumhuriyetin temel nitelikleri arasında sayılan "sosyal devlet" ilkesi, "devletin zaman içinde ulaşabileceği mali ve ekonomik imkanlar ölçüsünde de olsa, maddi refahlarının sağlanmasını ve çağdaş bir yaşamın gereği olan asgari şartların hazırlanmasını öngörmektedir".[84] Çünkü sosyal devlet, "sosyal görev ve sorumluluklar üstlenmiş, halkına insan şeref ve haysiyetine yaraşır maddi, medeni ve kültürel ihtiyaçları içeren asgari refah şartlarını sağlamayı amaçlamış, sosyal güvenlik kurumlarını oluşturmuş modern devlettir".[85]

Günümüze kadar gelen dönemde sosyal yardımlaşma ve dayanışma ile yoksul insanların korunması çabalarını amaç edinen "vakıf müessesesi"nin yanı sıra, "kişiler eliyle" ve "bizzat devlet tarafından" da bazı sosyal amaçlı müesseseler kurulmuştur. Bunlardan bazıları şu an Sosyal Güvenlik Kurumu olarak tek çatı altında birleştirilen; "Emekli Sandığı", "Sosyal Sigortalar Kurumu", "Bağ-Kur" gibi kurumlardır. "Bu kurumlar farklı kesimlerin sosyal güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak için; çalışanların katılımı ve devletin desteği ile bir anlamda karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma ilkesi çerçevesinde kurulmuştur".[86]

Şüphesiz ki, medeni toplumlarda sosyal adaleti ve sosyal güvenliği sağlamak

[83] Gerek,.**a.g.e.,** s.76
[84] Saran, **a.g.e**., s.22
[85] Nur Serter, "**Devlet Görevlerindeki Gelişmelerin Sonucu Olarak Sosyal Devlet**", İstanbul Üniversitesi Yayını, No: 108, 1994, İstanbul, s 32-33.
[86] Saran, **a.g.e.**, s.23.

devletin görevidir. Bu bağlamda, vatandaşların maddi refah ve güvenliklerini devlet eliyle ve sosyal güvenlik kuruluşlarıyla sağlamak esastır. Ancak bu yöntemin tek bir bireyi bile dışarıda bırakmadan tüm bireyleri kapsaması çoğu zaman mümkün olamamaktadır. Bu nedenle, sosyal güvenlik çatısı altına alınamayan yardıma muhtaç insanların, başka kurum ve kuruluşlarca korunması ortaya çıkmaktadır. Bu noktada kurulan kurumlardan birtanesi de, SYDV'ler dir.[87]

2.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları

2.2.1. Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıfları'nın Kuruluşu

Toplumumuz, geleneksel ve dinsel etkilerle sosyal dayanışma ve yardımlaşmaya önem vermektedir." Gelir düzeyi artıkça, sosyal güvenlik kuruluşlarının kapsamları da genişletmektedir. Ancak bu sırada bu kuruluşların gücünün yetmediği bazı özel durumlar doğabilmektedir. Toplumda rahatsızlığa neden olan bu durumların sosyal adalet ilkeleri içerisinde çözülmesi ve bu özel durumlarda, "hiç bir kişi ya da kuruluşun el uzatamadığı bireylere" ulaşılması için, yeni sosyal kurumlara gerek duyulmuştur. Bu yeni sosyal sistemin, yerel yöneticilerin daha hızlı katkıda bulunacağı düşüncesiyle mülkî ve mahallî idareciler eliyle yürütülmesi uygun görülmüştür. Toplumun kendi köy, şehir ve kasabalarında yardımları yönetebilecek bir kuruluşun olduğunu görmesi, yardımlarını suistimal endişesi olmadan yerine getirilmesi açısından önemlidir. Çünkü çoğu zaman insalar suistimal endişesinden dolayı yardım etme imkânı olmasına rağmen bazı yardım kuruluşu ve vakıflara yardım etmekten çekinebilmektedir. Bu sebeplerden dolayı 3294 sayılı Kanun ile hem sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya örnek olan kurumlardan vakıf müessesesinin "yerelde oluşturulması araç olarak belirlenmiş" ve bu şekilde SYD Vakıfları'nın kuruluşu gündeme gelmiştir.[88]

[87] Arıöz Bozkuş**, a.g.e.,** s.57
[88]A**.e.,** s.57

3294 sayılı Kanun hükümlerine istinadende "Kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara ayni ve nakdi yardımda bulunmak" üzere her il ve ilçede "17/07/1986 tarihli ve 19167 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1986/11 sayılı Başbakanlık Genelgesi" ekinde yer verilen resmi senetle SYD Vakıfları kurulmuştur".

Vakıf senedi, vakfın yasal dayanağıdır. Medeni Kanunun 106. maddesine göre, "vakıf senedinde vakfın adı, amacı, bu amaca özgülenen mal ve haklar, vakfın örgütlenme ve yönetim şekli ile yerleşim yerinin gösterilmesi zorunludur." Türkiye genelinde ortak bir örnek gerçekleştirmek ve uygulamayı hızlandırmak amacıyla Başbakanlıkça hazırlanan "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Resmi Senedi Örneği" "1986 tarih ve 11 sayılı Başbakanlık Genelgesi" eki olarak bütün vakıflara gönderilmiş ve vakıfların kuruluşlarında tümüyle bu örneğe uyması istenmiştir. "SYD Vakıfları'nın Resmi Senetleri"nin tek model olarak düzenlenmesi ile gelecekte ortaya çıkabilecek muhtemel sorunların başlangıçta önüne geçilmesi sağlanmıştır.[89]

SYD Vakıfları'nın kuruluşları ve tescilleri için özel hükümler bulunmadığından, SYD Vakıfları'nın kuruluşlarında Medeni Kanun'un vakıfların kuruluş ve tescili için belirlediği hükümleri geçerlidir.[90] İlgili Kanuna göre ; "Mahallin en büyük mülki idare amirinin Asliye Hukuk Mahkemesine vakfın tescili için yaptığı başvurunun ardından Asliye Hukuk Mahkemesince tutulan özel sicile tescille SYD Vakfı tüzel kişilik kazanarak, kurulmuş olur". Mevcut durumda, ülke genelinde kurulan 1000 tane SYD Vakfı bulunmaktadır. Hiç şüphesiz, "SYD Vakıfları'nın her il ve ilçede kurulacağına ilişkin" "3294 sayılı Kanunun" 7. maddesi hükmü ile "bundan sonra kurulacak il ve ilçelerde de Kanunun öngördüğü şekilde SYD Vakıfları'nın kurulması ve teşkilatlandırılması yoluna gidilecektir".[91]

[89] Özkan, **a.g.e**, s.360
[90] Pembeçiçek**, a.g.e**., s.68
[91] Arıöz Bozkuş**, a.g.e**., s 77-78

2.2.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Amacı

"3294 sayılı Kanun"un "Amaç" başlık 1. maddesinde Kanun'un amacı şöyle ifade edilmiştir; "*Fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler alarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir.*"

"Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Resmi Senedi"nin 3. maddesinde ise SYD Vakıfların amacı şu şekilde ifade edilmiştir;

> "*Bu Vakfın amacı; fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan, kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlardan aylık ve gelir almayan vatandaşlar ile geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkânı sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken duruma geçirilebilecek kişilere yardım etmek ve sosyal adaleti pekiştirici tedbirler almak suretiyle, gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir*."

Görüldüğü üzere, SYD Vakıfları'nın sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı durumda bulunan kişilerin en temel ihtiyaçlarının karşılanması yönünde amaçları vardır.

2.2.3. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Hukuki Niteliği

Genel olarak SYD Vakıfları'nın hukuki statüsü sürekli tartışma konusu olmuştur. SYD Vakıfları'nın hukuki niteliğinin net bir şekilde ortaya konması, hiç şüphesiz bu vakıfların tabi olacakları hukuksal rejimin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. SYD Vakıfları mevzuatsal anlamda "özel hukuk tüzel kişiliği"ne sahiptirler. Bu itibarla, SYD Vakıfları yasal olarak SYGM'nin taşra teşkilatı vasfında da değildirler. Ancak Vakıflar'ın mevzuatsal anlamda özel hukuk tüzel kişiliği olmasına rağmen, uygulamada büyük ölçüde kamu

bütçesinden ayrılan kaynaklarla kurulmuş olup her il ve ilçede gerçekleştirilen hizmetlerin; esasen ve fiilen SYGM'nin birimleri şeklinde sürdürüldüğü, bu teşkilatlanma yapısı ile uygulamada ülkemizdeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat ve finansman yapısından farksız olduğu ortadadır. SYD Vakıfları kuruluşundan buyana evirilerek; esas vakıf gayesinin yanında, ev yapma, eşi vefat eden kadınlara yardım, muhtaç asker ailelerine maaş, 2022 sayılı Kanun kapsamında yaşlılara maaş, genel sağlık sigortası kapsamında gelir testi, şartlı sağlık yardımı ve şartlı eğitim yardımı gibi yardımların ve iş kur temsilciliği gibi kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülmesi gereken bir çok kamu görevini yürütmektedir. Vakıfların hukuksal anlamda özel hukuk tüzel kişisi olmasına rağmen, gelirlerinin çoğunun kamu kaynaklarından oluşması, yöneticilerinin kamu görevlilerinden oluşturulması, kamusal hizmetler üstlenmesi ve kanunla kurulması nedenleriyle kamu kesimi içinde yer aldığı söylenebilir. Dolayısıyla "örgütlenme biçimi ve yapısı yönünden ne tam anlamıyla özel hukuk tüzel kişisi ne de kamu hukuku tüzel kişisi olarak" nitelendiremeyeceğimiz SYD Vakıfları oldukça özgün bir sosyal yardım aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.[92]

2.2.4. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın İdari Yapısı

SYD Vakıflarında idari yapı; Vakıf Başkanı ve Vakıf Mütevelli Heyeti'nden oluşan ikili bir sisteme sahiptir. Nitekim "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Resmi Senedi"nin "Vakfın Organları" başlıklı 7. maddesinde de Vakfın organlarının "Vakıf Başkanı" ve "Mütevelli Heyeti" olduğu belirtilmiştir.

2.2.4.1. Vakıf Başkanı

"3294 sayılı Kanun"un ilgili maddesinde "Mülkî idare amirlerinin vakfın tabii başkanı olduğu" hüküm altına alınmıştır. "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma

[92] Duman,**a.g.e**., s.8

Vakıfları Resmi Senedi"nin 8. maddesine göre de; "Vakfın ve mütevelli heyetin başkanı mahallin en büyük mülki idare amiridir." Bu maddeye göre; "vakıf başkanı mahallin en büyük amiri sıfatıyla illerde valiler, ilçelerde kaymakamlardır. Başka yere atanma, raporlu ve izinli bulunulması halinde ise o yer il valiliğine ve ilçe kaymakamlığına atanan veya vekil olarak tayin edilen kişi vakıf başkanıdır". [93]

"Vakfın tabii başkanı olarak mülki idare amirlerinin bu görevi kanunla verilmiş olup, bir ölçüde vali ve kaymakamların mali ve sosyal güçlerinin arttırılması hedeflenmiştir. Mülki idare amirlerinin vakıflardaki görevleri asli görevidir. Yani mülki idare amirleri bulundukları statüde kaldıkları sürece bu görevleri de devam edecektir." [94]

Vakıf Başkanı, vakfın kuruluşu ve tescili iş ve işlemlerini yapar, heyete başkanlık eder, vakfı mütevelli heyet adına yönetir, vakıf iş ve işlemlerini yürütür ve ayrıca vakfın "3294 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde" faaliyetlerini devam ettirmesinden de sorumludur .[95]

2.2.4.2.Vakıf Mütevelli Heyeti

3294 sayılı Kanun'un igili maddesine göre; "SYD Vakıfları'nın yönetim ve temsile yetkili organı Mütevelli Heyeti'dir. SYD Vakıfları iş ve işlemlerini icrai niteliğe haiz vakıf mütevelli heyeti kararı ile yerine getirirler". İlgili Kanuna göre; Vakıf Mütevelli Heyeti aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

Tablo 1: Vakıf Mütevelli Heyeti Doğal Üyeler

"VAKIF MÜTEVELLİ HEYETİ DOĞAL ÜYELER	
İL MERKEZLERİNDE	***İLÇELERDE***
Vali (Vakıf Başkanı)	*Kaymakam (Vakıf Başkanı)*
Belediye Başkanı	*Belediye Başkanı*
Defterdar	*Mal Müdürü*
İl Millî Eğitim Müdürü	*İlçe Millî Eğitim Müdürü*

[93] Arıöz Bozkuş, **a.g.e.**, s.84
[94] Oğuz, **a.g.e.**, s.79-80
[95] Saran, **a.g.e.**, s. 42

İl Sağlık Müdürü	*Sağlık Grup Başkanı*
İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü	*İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü*
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürü (İl SHÇEK Müdürü)	*İlçe Müftüsü*
İl Müftüsü"	

Kaynak:http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-vakiflari/sydvlerin-yapisi, 21.03.2016

Tablo 2: Vakıf Mütevelli Heyeti Seçilmiş Üyeler

VAKIF MÜTEVELLİ HEYETİ SEÇİLMİŞ ÜYELER	
"İL MERKEZLERİNDE	***İLÇELERDE***
Köy Muhtarı (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)	*Köy Muhtarı (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)*
Mahalle Muhtarı (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)	*Mahalle Muhtarı (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)*
STK Temsilcileri (Kendi aralarından seçecekleri iki kişi)	*STK Temsilcileri (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)*
Hayırsever Vatandaşlar (İl genel meclisinin seçeceği iki kişi)	*Hayırsever Vatandaşlar (İl genel meclisinin seçeceği iki kişi)"*

Kaynak:http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-vakiflari/sydvlerin-yapisi, 21.03.2016

3294 sayılı Kanun uyarınca mütevelli heyetlerinde görev alacak sivil üyelerin her faaliyet dönemi için yeniden seçilmeleri gerekmektedir. Vakıf Mütevelli Heyetinin görev ve yetkileri "Vakıf Resmi Senedi"nin 10. maddesine göre şu şekildedir;

"•Görev alanı içerisinde muhtaç durumda olan kişileri tespit etmek,

•Muhtaç kişilerin sağlık ve tedavi giderlerini karşılamak ve bunun için sağlık kuruluşlarıyla işbirliği yapmak,

•Geçici olarak küçük yardım veya eğitim ve öğretim sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken duruma geçirilebilecek kişilerin müracaatlarını değerlendirmek, bunlara gerekli yardımları yapmak ve yardım sonrası takip etmek,

•Bilanço, gelir-gider hesabı, çalışma raporu, bütçe ve yıllık programları hazırlamak,

•Mahalli şartlara uygun olarak vakıf gelirlerinin dağıtımının usul ve esasları ile yardım miktarlarını tespit etmek,

•Vakıf işlerinde uygulanacak prensipleri tespit etmek ve vakfın amacına ulaşabilmesi için gerekli kararları almak,

•Vakfın amacına ulaşabilmesini sağlamak için bağış yapılmasını teşvik etmek ve bunları kabul etmek, vakfa menkul ve gayrimenkul mal almak ve satmak, bunları işletmek ve mevcut gelirlerin artması için her nevi kararları almak,

•Vakıf personeline ödenecek ücretleri belirlemek ve gerektiğinde mevzuattaki nedenlere dayanarak görevlerine son vermek,

•Vakfın amacının gerçekleşebilmesi için sağlık ve sosyal yardım tesisleri kurmak, isletmek ve islettirmek."

Vakıf Resmi Senedinin 12 maddesine göre;

"Vakıf Mütevelli Heyeti, çoğunlukla toplanır ve çoğunlukla karar alır. Karar almada oylar eşit çıktığı takdirde, başkanın oyu iki sayılır. Vakıf Mütevelli Heyet üyelerinin kimlerden oluştuğu 3294 sayılı Kanunun 7. maddesinde belirlenmiş olduğundan, Kanunda belirtilen üyelerin mütevelli heyet toplantılarına bizzat katılmaları şarttır. Bizzat katılım, tesis edilecek iş ve işlemlerin geçerliliği açısından gereklidir."

2.2.5. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Mali Yapısı

2.2.5.1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Gelirleri

Vakıfların görevlerini yapmaları için mali kaynaklarının yeterli olması gerekmektedir. Zira Medeni Kanun'a göre, "vakfedilen mal veya paranın, vakfın amaçlarını gerçekleştirebilecek miktar ve nitelikte olması" şarttır. Ayrıca, vakfın amaçlarını gerçekleştirmek üzere elde edeceği diğer gelirleri de açıkça

belirtilmelidir. [96]

Vakıflar, amaçlarını gerçekleştirmek üzere başlangıçta vakfedilen mal veya parasal değerden başka yollarla da farklı gelirler elde etmektedir. 3294 sayılı Kanunun 8. maddesinde, de SYD Vakıfları'nın gelirleri şu şekilde sayılmıştır.

- *"Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan aktarılacak miktardan,*
- *Her nevi fitre, zekat, kurban derileri ve bağırsak yardımlarından, (bu bende göre elde edilecek nakdi ve ayni gelirin toplanması ve Türk Hava Kurumu, Türkiye Kızılay Derneği, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (mülga), Diyanet Vakfı ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları arasında paylaştırılması usul ve esasları bir yönetmelik ile düzenlenir.)*
- *İşletme ve iştiraklerden elde edilecek gelirlerden,*
- *Diğer gelirlerden."* Oluşmaktadır.

SYDV Resmi Senedi'nin 5. maddesinde ise "Vakfın Gelir Kaynaklarının, 3294 sayılı Sosyal Teşvik Kanunun 8. maddesinde sayılan gelirler ile nakdi ve ayni, menkul ve gayrimenkul olmak üzere iktisadi değeri olan halk teberruları" olduğu hükme bağlanmıştır."16/12/2009 tarihli ve 17814 sayılı Genelge"ye göre**;**

"Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fon'undan aktarılacak paylar- periyodik pay- vakıfların en önemli, düzenli ve ana gelir kaynağını oluşturmaktadır. Fonda toplanan kaynak, Fon Kurulu kararları ile her il ve ilçede kurulu bulunan 1000 vakfa her ay periyodik olarak aktarılmaktadır. İl/İlçe nüfusu ile TUİK tarafından belirlenen sosyo-ekonomik gelişme endeksi esas alınarak hesaplanan periyodik kaynak aktarımı, vakıfların aylık kullanılabilir kaynak mevcutları dikkate alınarak gönderilmektedir. Fondan aktarılan bu kaynakların yanı sıra vakıfların kendi gelirleri de kullanılarak, ihtiyaç sahibi yoksul vatandaşlara ayni ve nakdi yardımlar verilmektedir".

Fon Yönetmeliğinin 8. maddesine göre ise; "*Fon'da toplanan kaynakların İl/İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına aktarımında, il ve ilçenin gelişmişlik kriteri dikkate alınarak, o yerin nüfusu, yerel halkın vakıflara yaptığı*

[96] Arıöz Bozkuş, **a.g.e**, s.85

bağış ve teberruların miktarı, işsizlik durumu, 3294 sayılı Kanunun amacına uygun olarak vakıflar tarafından hazırlanacak ve sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik edecek mahiyetteki projeler göz önünde tutulur."

"Yardım Toplama Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik'in 22. Maddesine göre de: "Mevcut sistemde Türk Hava Kurumu'nun, topladığı deri, bağırsak, fitre ve zekat gelirlerinin gerekli giderler düşüldükten sonra kalanının %50'si gelirin toplandığı yerdeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının mahallindeki hesaplarına kaydolunur*."*

2.2.5.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Giderleri

SYD Vakıfları'nın giderleri; Vakıf Yönetim Giderleri, Vakıf Faaliyet Giderleri ve Vakıf Amacına Yönelik Giderler olmak üzere üç ana başlık altında toplanabilir.[97]

" Vakıf Yönetim Giderleri; Mütevelli Heyeti Huzur hakkı, personel giderleri, sosyal sigorta primleri, tazminatlar, harcırahlar, kiralar, kırtasiye, ısıtma, PTT, temizlik malzemeleri gibi giderleridir. Vakıf Faaliyet Giderleri ; kağıt baskı giderleri, tanıtım-reklam giderleri, yardım toplama giderleri, araç giderleri vs.'dir. Vakıf amacına yönelik giderleri ise vakfın amacı doğrultusunda ayni ve nakdi her türlü yapılan yardımlardır. Ayrıca vakfın amacını gerçekleştirmesine yardımcı olabilecek, yurt, okul gibi bina ve tesislerin yapım ve onarım giderleri de amaca yönelik giderler arasında yer alır."[98]

2.2.5.3. Muafiyetler

3294 sayılı Kanun'un 9. maddesi uyarınca SYD Vakıfları;

- *"Kurumlar Vergisinden, (iktisadi işletmeler hariç),*
- *Yapılacak bağış ve yardımlar sebebiyle Veraset ve İntikal Vergisinden,*
- *Sahip oldukları taşınır ve taşınmaz mallar ve yapacakları tüm muameleler dolayısıyla her türlü vergi, resim, harç ve fonlardan,*
- *Vakıflar, Vakıflar Genel Müdürlüğünce vakıflardan tahsil edilen teftiş ve*

[97] Ali Refik Uçarcı, "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu ve Vakıflar", **Türk İdare Dergisi**, Sayı: 438, 2003, s.48-52.
[98] Uçarcı, **a.g.e.**, s.48-49

denetleme masraflarına katılma paylarından muaftır."

Bu hükme göre, harçtan muaf tutulan işlemleri, genellikle SYD Vakıfları'nın mevzuat ile öngörülen hizmetleri yapabilmesi için yapması gereken idari işlemler olarak nitelendirebiliriz.

Ayrıca, 3294 sayılı Kanunun 8. maddesine göre; "vatandaşların bağış ve yardım yapmaya özendirilmesi, bu yolla vakıflara olan desteğin arttırılması amacıyla vakfa yapılacak bağış ve yardımlar da her türlü vergi, resim ve harçtan muaf tutulmuştur. Bu bağış ve yardımlar kurumlar ve gelir vergisi matrahından da indirilebilir". [99]

2.2.6. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Sosyal Yardım Faaliyetleri

2.2.6.1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Hedef Kitlesi

3294 sayılı Kanun kapsamında SYD Vakıflarıyla yürütülen sosyal yardım programlarının ve proje desteklerinin hedef kitlesinde ilgili Kanunu'nun 2. Maddesine göre "*Fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan, kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlardan aylık ve gelir almayan vatandaşlar ile geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkânı sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken duruma geçirilebilecek kişilerin bu Kanun kapsamında olduğu"* belirtilmektedir. Bu noktada, İlgili Kanuna göre yapılan yardımlardan yararlanmak için "fakru zaruret içerisinde olmak", "herhangi bir sosyal güvenliğe tabi olmamak" ve "bu kuruluşlardan aylık ve gelir elde etmemek" şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekir.

2.2.6.2. Sosyal Yardım Programları

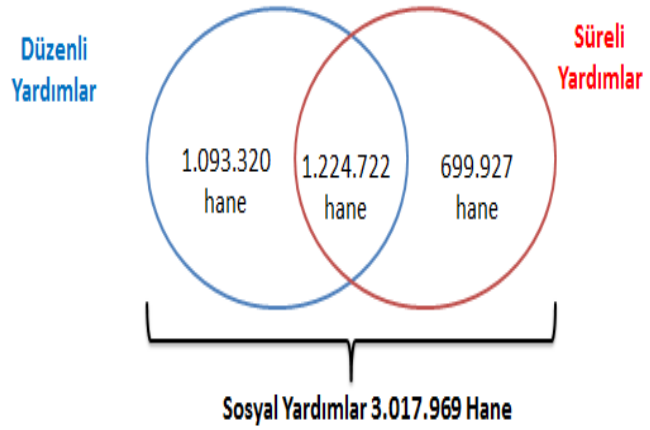
SYGM tarafından, 3294 Sayılı Kanun çerçevesinde, SYD Vakıfları aracılığıyla

[99] Arıöz Bozkuş, **a.g.e**, s.86

yürütülen sosyal yardım programlarını;

• "*Aile Yardımları,*
•*Eğitim Yardımları,*
•*Sağlık Yardımları,*
•*Yaşlı ve Engelli Yardımları,*
•*Özel Amaçlı Yardımlar,*
•*Proje Destekleri ve İstihdam Yardımları*"
olarak sınıflandırmak mümkündür.

Yardımların niteliklerine göre de düzenli ve süreli olarak sınıflandırabiliriz. Tablo-3 de niteliklerine göre de düzenli ve süreli yardımlar gösterilmiştir. Ayrıca Şekil-1 de "Sosyal Yardımlarlardan Yararlanan Hane Sayısı" da belirtilmiştir.[100]

Şekil 1: Sosyal Yardımların Hane Sayısı
Kaynak: Aile Ve Sosyal Politiklar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.117

[100] Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, **2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu**, Ankara, 2015, s.117

Tablo 3: Niteliklerine Göre Sosyal Yardım Programları

"Düzenli Yardım Türleri	***Süreli Yardım Türleri***
Şartlı Eğitim Yardımları	*Gıda Yardımları*
Şartlı Sağlık Yardımları	*Yakacak Yardımları*
Şartlı Gebelik Yardımları	*Barınma Yardımları*
Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardımlar	*Eğitim Yardımları*
Muhtaç Asker Ailelerine Yönelik Yardımlar	*Sağlık Yardımları*
2022 Sayılı Kanun Kapsamındaki Yardımlar	*Engelli İhtiyaç Yardımı*
Evde Bakım Yardımı	*Özel Amaçlı Yardımlar*
Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı	*Giyim ve Diğer Aile Yardımları*
Öksüz ve Yetim Yardımı	*İstihdam Yardımları*
	Tek Seferlik Yardımlar
	Doğum Yardımı"

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politiklar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu., s.117

Tablo 4 : Rakamlarla Türkiye'de Sosyal Yardım (2015)

Toplam Sosyal Yardım Harcaması Tutarı	*25.828.578 (Bin TL)*
Sosyal Yardımların GSYİH İçindeki Payı	*% 1,33*
Sosyal Yardımlardan Faydalanan Hane Sayısı	*3.017.969*
Düzenli Yardımlardan Faydalanan Hane Sayısı	*2.318.042*
Geçici (Süreli) Yardımlardan Faydalanan Hane Sayısı	*1.924.649*
SYDTF Kaynaklarıyla Yapılan Yardımlara Aktarılan Tutar	*4.853.196.515 TL*
2022 Yaşlılık ve Engelli Maaşı Hak Sahibi Sayısı	*1.272.038*
2022 Yaşlılık ve Engelli Maaşı Toplam Aktarılan Kaynak	*4.129.566.047 TL*
GSS Primi Devlet Tarafından Ödenen Kişi Sayısı	*8.983.853*
GSS Prim Desteği (SGK'ya Ödenen)	*6.405.637.865 TL*
Kişi başı günlük harcaması, cari satınalma gücü paritesine (SGP) göre 2,15 doların altında kalan fert oranı (2014)	*%0,03*

Kişi başı günlük harcaması, cari satınalma gücü paritesine (SGP) göre 4,30 doların altında kalan fert oranı (2014)	*%1,62*
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Sayısı (SYDV)	*1000*
SYDV Personel Sayısı	*8.948*
SYDV Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi	*3.923*

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politiklar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.117

2.2.6.2.1. Aile Yardımları

2.2.6.2.1.1. Gıda Yardımları

Her yıl alınan Fon Kurulu Kararı ile "muhtaç ailelerin gıda, giyim, vb. temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Ramazan ayı ve Kurban Bayramı öncesinde SYD Vakıflarına (merkez nüfusu olmayan büyükşehir vakıfları hariç) birer periyodik pay tutarında kaynak aktarılarak yürütülen yardım" programlarıdır.[101]

Tablo 5 : Rakamlarla Türkiye'de Gıda Yardımı (2003-2015)

YILLAR	***AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)***
2003-2012	***1.397,32***
2013	***163,25***
2014	***185,86***
2015	***199,79***

Kaynak: Aile ve Sosyal Politiklar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.119

2.2.6.2.1.2. Barınma Yardımları

Eski ve bakımsız olup oturulamayacak derecede sağlıksız olan evlerde yaşayan ihtiyaç sahibi kişilere evlerinin bakım-onarımı ve ev eşyası alımları için nakdi veya ayni olarak verilen yardım türüdür. SYD Vakıfları bu yardımlar kapsamında periyodik paylarından kira yardımı ve eşya yardımı, vb. türlerde yardımlar da verebilmektedir.[102]

[101] **,** 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, **a.g.e**., s.119
[102]**A.e**, s.121

Tablo 6 : Rakamlarla Türkiye'de Barınma Yardımı (2006-2015)

YIL	*AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)*
2006-2012	***187,48***
2013	***51,68***
2014	***85,5***
2015	***70,72***

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.121

2.2.6.2.1.3. Yakacak Yardımları

2003 yılından itibaren verilen, SYD Vakıfları aracılığıyla tespit edilen muhtaç ailelere en az 500 Kg olmak şartıyla ve standartlara uygun paketlenip bedelsiz olarak evlere teslim edilen kömür yardımlarıdır. Kömür, Türkiye Kömür İşletmelerinden temin edilerek, illere ulaştırılması ise "Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı" tarafından sağlanmaktadır. Kömürün muhtaç hanelere dağıtımı ise Valiliklerin sorumluluğu altında Vakıflarca yapılmaktadır.[103]

Tablo 7 : Rakamlarla Türkiye'de Kömür Yardımı (2003-2015)

YIL	*HANE*	*KÖMÜR (TON)*
2003	***1.096.488***	***649.818***
2004	***1.610.170***	***1.052.379***
2005	***1.831.234***	***1.329.676***
2006	***1.797.083***	***1.363.288***
2007	***1.894.555***	***1.434.163***
2008	***2.347.728***	***1.852.278***
2009	***2.256.265***	***1.910.778***
2010	***2.237.423***	***1.957.495***
2011	***2.060.213***	***1.921.771***
2012	***2.103.324***	***1.992.546***
2013	***2.106.015***	***2.142.316***
2014	***2.159.190***	***2.240.993***
2015	***2.139.667***	***2.608.671***

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu., s.122

[103]2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, **a.g.e**., s.122

2.2.6.2.1.4. Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yardım

2012 Şubat ayı itibarıyla başlayan bu yardım programı eşi vefat etmiş kadınların SYD Vakfına başvurmasıyla başlamakta ve başvuru sürecinden yardımların ödenmesine yönelik tüm işlemler BSYBS üzerinden yapılmaktadır. Hak sahibi kadınlara şartları sağladığı süre içerisinde "aylık 250 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 500 TL düzenli yardım" yapılmaktadır. "Ödemeler BSYBS üzerinden doğrudan kadınların PTT hesaplarına aktarılmaktadır. Hak sahipleri ödemelerini, herhangi bir ücret kesintisi olmaksızın PTT şubelerinden, Sosyal Yardım Kartlarını kullanarak ATM'lerden çekebilmekte veya kartlarını alışverişlerinde ödeme aracı olarak kullanabilmektedirler".[104]

Tablo 8 : Rakamlarla Türkiye'de Eşi Vefat Etmiş Kadinlara Yapılan Yardım (2012-2015)

YIL	*AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)*	*HANE SAYISI*
2012	***371,5***	***239.376***
2013	***752,8***	***281.141***
2014	***814,7***	***276.680***
2015	***820,5***	***300.422***

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu., s.122

2.2.6.2.1.5. Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardımlar

2013 yılı Mart ayı itibarıyla başlayan ve sosyal güvencesi olmayan askerlerimize ve muhtaç durumda bulunan ailelerine askerlik süresi boyunca "aylık 250 TL olarak 2 aylık periyotlarla 500 TL" olarak düzenli yapılan yadımlardır. Bu yardım programında hak sahibi; " asker evliyse eşi, evli değilse annesi veya babasıdır." Ödemeler doğrudan hak sahiplerinin PTT hesaplarına aktarılmaktadır.[105]

[104] 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu. **a.g.e**, s.122
[105] A**.e**, s.123

Tablo 9 : Rakamlarla Türkiye'de Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardımlar (2013-2015)

YIL	*AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)*	*HANE SAYISI*
2013	***77,56***	***50.583***
2014	***222***	***62.693***
2015	***164***	***101.517***

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu,s.123

2.2.6.2.1.6. Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı

3294 Sayılı Kanun kapsamında ihtiyaç sahibi olan ve "babası askerde olan 18 yaşından küçük çocuklara yapılan aylık ödeme tutarı 100 TL olan" nakdi yardımlardır.[106]

Tablo 10: Rakamlarla Türkiye'de Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı (2015)

	AKTARILAN KAYNAK (TL)	*KİŞİ SAYISI*
YIL		
2015	***2.349.300***	***3.803***

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu.

2.2.6.2.1.7. Öksüz ve Yetim Yardımı

"3294 Sayılı Kanun kapsamında annesi veya babası vefat etmiş 18 yaşından küçük çocuklardan muhtaç durumda olanlara yapılan nakdi yardımlardır. Aylık ödeme tutarı 100 TL'dir".

[106]2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu. **a.g.e**, s.123

Tablo 11: Rakamlarla Türkiye'de Öksüz ve Yetim Yardımı (2015)

	AKTARILAN KAYNAK (TL)	*KİŞİ SAYISI*
YIL		
2015	***22.837.100***	***35.401***

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu,s.124

2.2.6.2.2. Eğitim Yardımları

"Muhtaç durumdaki ailelerin ilköğretim ve ortaöğretimde okuyan çocuklarının okul ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ayni ve nakdi yardım yapılarak yürütülen programlardır". "SYDTF kapsamında yardım programlarına aktarılan kaynaklar incelendiğinde 2002 yılında bu yardımlarının payı %23 iken 2015 yılında bu oran yaklaşık %32 olmuştur".[107]

2.2.6.2.2.1. Eğitim Materyali Yardımları

"Yoksul hanelerin kitap dışındaki kırtasiye, önlük, ayakkabı gibi temel okul ihtiyaçlarının karşılanması için yapılan yardımlardır". Bu program 2013 yılına kadar her eğitim ve öğretim yılının başında, SYDTF' den Vakıflara kaynak aktarılması şeklindeydi ancak 2013 yılında Vakıfların periyodik payları artırıldığından, şu an bu yardım programı, ekstra kaynak aktarımı yapılmaksızın Vakıflarca yapılmaktadır.[108]

Tablo 12: Rakamlarla Türkiye'de Eğitim Materyali Yardımları (2003-2015)

YIL	*AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)*
2003-2012	***800,88***
2013	***65,52***
2015	***15,34***

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.124

[107] 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu**, a.g.e.,** s.124
[108] A**.e.,** s.124-125

2.2.6.2.2.2. Şartlı Eğitim Yardımları

"Şartlı Nakit Transferi (ŞNT) Programları, yoksulluk riski altında bulunan ailelerin çocuklarını düzenli olarak okula göndermeleri ve yoksulluğun nesiller arası transferini önlemeyi amaçlayan nakdi olarak yapılan sosyal yardım programlarıdır".[109] Bu programa ilişkin tutarlar şöyledir:

- "İlköğretim (1-8'inci sınıflar arası) erkek öğrenci için aylık 35 TL, kız öğrenci için aylık 40 TL
- Ortaöğretim (8-12'inci sınıflar arası) erkek öğrenci için aylık 50TL, kız öğrenci için aylık 60 TL'dir".Tutarlar, anneler adına açılan hesaplara yatırılarak annelerin çocuklarının eğitim ihtiyaçlarını karşılamaları amaçlanmaktadır. Hak sahibleri Sosyal Yardım Kartlarını kullanarak ödemelerini PTT şubelerinden çekebilir veya ilgili tutarı alışverişlerinde kullanabilirler.[110]
-

Tablo 13: 2015 Yılı Şartlı Eğitim Yardımları Okul Kademelerine ve Cinsiyete Göre Fayda Sahibi / Hane Sayısı Dağılımı

				Hane Sayısı	*Fayda Sahibi Sayısı*
Şartlı	*Eğitim*	*İlkokul Şartlı Eğitim Yardımı*	*Erkek Öğrenci*	*395.029*	*465.210*
			Kız Öğrenci	*376.705*	*450.358*
		Ortaokul Şartlı Eğitim Yardımı	*Erkek Öğrenci*	*408.484*	*504.546*
			Kız Öğrenci	*388.832*	*489.260*
		Lise Şartlı Eğitim Yardımı	*Erkek Öğrenci*	*223.613*	*255.950*
			Kız Öğrenci	*215.420*	*253.065*
		TOPLAM		*912.511*	*2.018.870*

[109] 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu. **a.g.e**, s.124-125
[110] **A.e.**., s.124-125

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.125

Tablo 14: Rakamlarla Türkiye'de Şartlı Eğitim Yardımları (2003-2015)

YIL	*AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)*
2003-2012	***2.514,97***
2013	***512,81***
2014	***570,75***
2015	***664,13***

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.126

2.2.6.2.2.3. Öğrenci Taşıma Barınma ve İaşe Yardımı

Taşımalı sistem dışındaki ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin ulaşım, barınma vb. ihtiyaçları için SYD Vakıflarınca yapılan yardımlardır. "2015 yılında taşımalı eğitim dışında öğrencilerin barınma ve iaşe giderleri için 274.927 TL kaynak aktarılmıştır. Ayrıca vakıfların periyodik paylarından yıl içerisinde yaptıkları yardımlara bakıldığında 2015 yılında toplam 1.756 hane için 957.205.-TL kaynak kullanılmıştır".[111]

2.2.6.2.2.4. Yurt Yapım Projeleri

SYDTF kaynakları ile 1986 yılından bu yana SYD Vakıflarının talepleri çerçevesince yapılan öğrenci yurtları inşa programlarıdır.[112]

Tablo 15: Rakamlarla Türkiye'de Yurt Yapım Projeleri Yardımları (2009-2015)

Yıl	*Desteklenen Proje Sayısı*
2009	*9*
2010	*36*
2011	*25*
2012	*48*

[111] 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, **a.g.e**, s.127
[112] A**.e**, s.127-128

2013	*53*
2014	*24*
2015	*27*
Toplam	*222*

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu., s.127

2.2.6.2.2.5. Diğer Eğitim Yardımları

"Adalet Bakanlığı ile imzalanan protokol çerçevesinde "tutuklu ve hükümlülerin açıköğretim kayıt ve sınav giderleri" için yapılan yardımlardır. Bu giderler için 2015 yılında toplam 529.931-TL Fon kaynağı kullanılmıştır.[113]

2.2.6.2.3. Sağlık Yardımları

2.2.6.2.3.1. Şartlı Sağlık Yardımları (Sağlık ve Gebelik) (ŞSY)

Bu yardımlar, yoksulluk riski altında bulunan hanelerin çocuklarının temel sağlık hizmetlerinden düzenli olarak yararlanmaları, gebelerin düzenli olarak sağlık kontrollerinden geçmeleri ve ayrıca gebelerin doğumlarını sağlık kurumlarında gerçekleştirmelerini amaçlayan nakdi olarak yapılan yardımlardır.[114] Yardım tutarları:

- "Şartlı Sağlık Yardımları: çocuk için aylık 35 TL
- Şartlı Gebelik Yardımları:
- Doğumun hastanede yapılması halinde bir seferlik 75 TL,
- Gebelik döneminde aylık 35 TL'dir." ŞŞY ödemeleri, annelerin hesaplarına yatırılarak, annelerin çocuklarının bakım ve sağlık ihtiyaçlarını karşılamaları amaçlanmaktadır. Hak sahibleri ilgili tutarları Sosyal Yardım Kartlarını kullanarak PTT şubelerinden çekebilir veya alışverişlerinde kullanabilirler.[115]

[113] 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, **a.g.e**, s.129
[114] **A.e**.,s.129
[115] **A.e**.,s.129

Tablo 16 : 2015 Yılı Şartlı Sağlık Yardımları

		Hane Sayısı	*Fayda Sahibi*
Şartlı Sağlık Yardımı	*Erkek Çocuk*	*448.194*	*546.214*
	Kız Çocuk	*420.487*	*521.302*
	Gebelik	*105.637*	*104.945*
	Lohusalık	*37.333*	*37.399*
	Doğum	*59.039*	*59.228*

Kaynak: Kaynak: Aile Ve Sosyal Politiklar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu., s.129

Tablo 17 : Rakamlarla Şartlı Sağlık Yardımı-Çocuk (2003-2015)

YIL	***AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)***
2003-2012	***938,23***
2013	***229,23***
2014	***269,56***
2015	***343,85***

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu., s.129

Tablo 18 : Rakamlarla Şartlı Sağlık Yardımı-Kadın (2003-2015)

YIL	***AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)***
2003-2012	***7,68***
2013	***14,77***
2014	***15,55***
2015	***19,23***

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu., s.129

Tablo 19 : Rakamlarla Tedavi Destek Yardimları (2003-2015)

YIL	***AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)***
2003-2012	***929***
2013	***0,06***
2014	***0,02***
2015	***0,02***

2.2.6.2.3.2. Gss Gelir Tespiti ve Prim Desteği

"633 sayılı KHK ve 28 Aralık 2011 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Genel Sağlık Sigortası (GSS) Kapsamında Gelir Tespiti, Tescil ve İzleme Sürecine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" doğrultusunda GSS gelir testi işlemleri 2012 tarihinden itibaren SYD Vakıfları tarafından BSYBS üzerinden yapılmaktadır.[116]

"Vakıflara başvuru yapan kişilerin sistem üzerinden merkezi veri tabanlarında kayıtlı mal varlığı bilgileri ve gelir durumları araştırılmaktadır. Ayrıca haneler mahallinde ziyaret edilerek sosyo-ekonomik durum değerlendirmeleri yapılmaktadır. Bahse konu bilgiler çerçevesinde SYDV mütevelli heyetleri hanelerin ortalama aylık gelirlerinin seviyesini aşağıda yer alan sınıflandırma doğrultusunda belirlemektedir. Mütevelli Heyetlerince alınan kararlar BSYBS üzerinden SGK'ya iletilmektedir. Bildirim, tescil, tebligat ve prim tahsilatı işlemleri SGK tarafından yapılmaktadır."[117]

Tablo 20: 2015 Yılında Karar Verilen GSS Gelir Tespiti Sonuçları

	Aile Sayısı	***Aile Dağılımı***	***Kişi Sayısı***	***Kişi Dağılımı***
****GO***	*990.779*	*52,45 %*	*3.554.742*	*57,95 %*
*****G1***	*766.372*	*40,57%*	*2.233.488*	*36,42 %*
******G2***	*115.057*	*6,10 %*	*304.166*	*4,95 %*
*******G3***	*16.474*	*0,88 %*	*41.548*	*0,68 %*
Toplam	*1.847.279*	*100,00%*	*6.046.967*	*100,00%*

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.131

" G0: Geliri aylık brüt asgari ücretin üçte birinden az olanlar (primlerini devlet öder / yeşil kart kapsamında),*

[116] 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, **a.g.e**, s.131
[117] **A.e.,** s.131

*** G1: Geliri aylık brüt asgari ücretin üçte birinden asgari ücrete kadar olanlar (brüt asgari ücretin üçte birinin % 12'si tutarında prim öderler),*
*****G2: Geliri aylık brüt asgari ücretten asgari ücretin iki katına kadar olanlar (brüt asgari ücretin % 12'si tutarında prim öderler),*
******G3: Geliri aylık brüt asgari ücretin iki katından fazla olanlar (brüt asgari ücretin iki katının % 12'si tutarında prim öderler)."*[118]

2.2.6.2.3. Özel Amaçlı Yardımlar

2.2.6.2.4.1. Aşevleri

"İşsizliğin ve yoksulluğun yoğun olarak yaşandığı yerlerde, yaşlı, engelli, kimsesiz, hasta ve evinde yemek yapabilecek durumda olmayan kişilere" aşevleri yoluyla yapılan günlük sıcak yemek yardımlarıdır. 2015 yılında Fondan bu yardımlar çerçevesinde 54 SYD Vakfına 12.254.555-TL kaynak aktarılmıştır.[119]

Tablo 21 : Rakamlarla Aşevi Yardımları (2003-2015)

YIL	*AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)*	*KİŞİ SAYISI*
2003-2012	***74,81***	***----------***
2013	***12,86***	***23.650***
2014	***11,47***	***34.911***
2015	***12,25***	***30.391***

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.134

2.2.6.2.4.2. Afet (Acil Durum) Yardımları

"Umumi hayatı etkileyen deprem, sel, yangın vb. doğal afetler sebebiyle mağdur olan vatandaşların gıda, giyim, barınma vb. temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Vakıflara periyodik pay aktarılması suretiyle gerçekleştirilen desteklerdir. Bu kapsamda Fondan 2015 yılında 6.523.356 TL kaynak

[118] 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, **a.g.e**, s.131
[119] **A..e**, s.134

aktarılmıştır".[120]

2.2.6.2.4.3. Diğer Muhtelif Sosyal Yardımlar

Bu yardımlar; "acil durum nedeniyle mağdur olan vatandaşlar ile Suriyeli misafirler gibi yabancı uyruklu şahısların gıda, giyim, barınma vb. temel ihtiyaçlarının karşılanması" için Vakıflara ek kaynak gönderilerek yapılan yardımlardır. Bu kapsamda Fondan 2015 yılında 24.352.288 TL kaynak aktarılmıştır.[121]

2.2.6.2.5.Yaşlı ve Engelli Yardımları (2022 Sayılı Kanun Kapsamındaki Yardımlar)

2.2.6.2.5.1. 2022 Sayılı Kanun Kapsamındakı Aylıklar

"2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun" gereğince;

> "*Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan bir gelir veya aylık hakkından faydalanmayan ve hane içinde kişi başına düşen geliri, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden (2015 Temmuz-Aralık dönemi için 303,48-TL) az olan Türk Vatandaşlarından, 65 yaşını doldurmuş yaşlılar ile 18 yaşından büyük engelliler ve Kanunen bakmakla yükümlü olduğu 18 yaşını tamamlamamış engelli yakını bulunan kimselere (engelli olan yakınına fiilen bakmak şartı ile) aylık bağlanmaktadır*."[122]

"6111 Sayılı Kanunun" geçici 2. Maddesiyle; "sosyal güvenlik mevzuatına tabi olarak çalışmayan, sosyal güvenlik kurumlarından ya da yabancı bir ülke sosyal güvenlik kurumundan herhangi bir gelir veya aylık almayan ve silikozis hastalığı nedeniyle meslekte kazanma gücünü en az % 15 kaybettiğine SGK Sağlık Kurulunca meslek hastalıkları tespiti hükümleri çerçevesinde karar verilen kişilere" aylık bağlanabilmektedir.[123]

---

[120] 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, **a.g.e**, s.134
[121] **A.e**., s.134
[122] **A.e**., s.135
[123] **A.e**., s.135

"2022 Sayılı Kanun kapsamında ödenen aylıklar ile silikozis aylıkları her yılın Mart, Haziran, Eylül ve Aralık aylarında olmak üzere üç ayda bir peşin olarak ödenmektedir. Aylık türlerine göre, 2015 Temmuz-Aralık dönemi aylık tutarlar ile 2015 Yılı içinde aktarılan kaynak tutarları ve faydalanıcı sayıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır".[124]

Tablo 22 : 2015 Yılı İçerisinde 2022 Sayılı Kanun Kapsamında Yapılan Ödemeler ve Fayda Sahibi Kişi Sayısı (2015 Ocak-Aralık Dönemi)

	Aylık Tutarlar	***Kişi Sayısı***	***Aktarılan Kaynak (TL)***
Yaşlı(65 Yaş Üstü)	*203,44*	*608.513*	*1.275.183.231,28*
Engelli (%70 Ve Üzeri)	*458,26*	*280.288*	*1.408.307.764,20*
Engelli (%40-%69)	*305,51*	*338.588*	*1.159.339.722,48*
Engelli Yakını Aylığı(18 Yaş Altı)	*305,51*	*89.631*	*285.098.166,68*
Silikozis (%15-34)	*660,13*	*195*	*1.637.162,61*
Silikozis (%35-54)	*754,44*		
Silikozis (%55 ve üzeri)	*840,66*		
TOPLAM		***1.302.298***	***4.129. 566.047,25***

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.135

2.2.6.2.6. Proje Destekleri

SYGM tarafından "3294 Sayılı Kanun" kapsamındaki vatandaşların üretken duruma geçmesi ve sosyal hayata uyum sağlaması amacıyla verilen desteklerdir. Bu kapsamda "geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğrenim imkânı

[124] 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, **a.g.e**, s.135

sağlanması halinde topluma faydalı hale gelebilecek, üretken duruma geçebilecek kişiler" 2015 yılına kadar Fon kaynakları ile desteklenmiştir. Ancak "02.07.2015/4 sayılı Fon Kurulu Kararı" ile; "söz konusu projelerin yalnızca daha önce uygulanmış olan Gelir Getirici ve KASDEP projelerinin geri ödemeleri ile Genel Müdürlükten izin alınarak ve/veya Vakıf kaynakları ile Proje Destek Esaslarına göre devam ettirilmesi uygun görülmüştür." Bu program kapsamında dezavantajlı vatandaşların sosyal hayata katılımını artırıcı "Sosyal Hizmet Projeleri" de desteklenmektedir. Böylelikle SYDTF'de toplanan kaynaklar SYD Vakıfları aracılığıyla yoksul vatandaşlara aktarılarak, yoksul vatandaşların asgari yaşam standartlarını sağlamak ve devamlı bir gelir elde etmeleri amaçlanmaktadır.[125]

Bu kapsamda yürütülen faaliyetler şu şekildedir:

a) "Genel Müdürlük tarafından ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliğine gidilerek yapılan Gelir Getirici Projeler ile Mesleki Eğitim ve İstihdama yönelik projelerdir. Söz konusu projelerin hazırlanması, değerlendirilmesi, uygulanması, izlenmesi yapılmaktadır.

b) Vakıflar aracılığıyla gerçek kişilerden, sivil toplum kuruluşlarından ve kamu kurum kuruluşlarından alınan Gelir Getirici Projeler ile Sosyal Hizmet Projeleridir.

Bu kapsamda 2015 yılında proje türlerine göre kabul edilen ve reddedilen proje sayıları aşağıda belirtilmektedir."[126]

Tablo 23: 2015 Yılında Proje Türlerine Göre Kabul Edilen ve Reddedilen Proje Sayıları

Proje Türü	***Sisteme Girilen Proje Sayısı***	***Kabul Edilen Proje Sayısı***	***Reddedilen Proje Sayısı***
Gelir Getirici (Fon Kaynaklı)	*481*	*0*	*481*

[125] 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, **a.g.e**, s.137
[126] **A.e**, s.137

Gelir Getirici (Geri Dönüşler)	*175*	*158*	*17*
Sosyal Hizmetler	*648*	*277*	*124*
Toplam	*1304*	*435*	*622*

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu,s.137

2.2.6.2.6.1.Gelir Getirici Proje Destekleri

"Sosyo-ekonomik yoksunluk içinde bulunan vatandaşlarıın toplumsal ihtiyaçları karşılanarak topluma uyum sağlamaları ve ekonomide üretken duruma geçerek, sürdürülebilir gelire ulaşmaları amacıyla, kentsel alanda iş kurmaya yönelik, kırsal alanda yöre şartlarına uygun, üretim içerikli sürdürülebilir faaliyetlere yönelik desteklerdir."[127].

Bu projeler ile, yoksul bireylerin veya ailelerin geçimlerini sağlayacak; "bitkisel hayvansal üretim, tarımsal ürün işleme, kuaförlük, terzilik, lokantacılık, tornacılık, doğalgaz, sıhhi tesisatçılık gibi" işleri kurmaları, bu işlerden gelir sağlamaları ve bu çalışmalarını sürdürmeleri hedeflenmektedir. Bu projelerin teknik anlamda ve ekonomik olarak mahalli koşulara uygun olması, üretime yönelik emek yoğun ve beceri gerektiren alanlarda olması, yöresel satış ve pazarlama imkanların da bulunması gerekmektedir.[128]

"Bu projeler kapsamında kırsal ve kentsel ayrımı gözetmeksizin kişi başına 15.000.- TL destek sağlanmaktadır. Gelir getirici projelerde geri dönüşler; ilk iki yıl ödemesiz, geri kalan altı yılda altı eşit taksit şeklinde 8 yıl vade ile faizsiz olarak gerçekleştirilmektedir. Bu projeler kapsamında hayvancılık projeleri önemli bir yer tutmaktadır. Söz konusu projelerin grup bazlı olması ve proje toplam tutarının koyunculuk projelerinde 50.000.- TL'yi, süt sığırcılığı projelerinde 150.000.- TL'yi aşmaması şartları vardır. Süt sığırcılığı projeleri, hayvansal ürün sanayi gelişme potansiyeli olan bölgelerde talep edilmesi halinde, ahırı olan kişiler için 2-5 baş

[127] 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, **a.g.e**, s.137
[128] A**.e**, s.137

kültür ırkı en az 3 aylık gebe düve, bir yıllık yem ihtiyacı ve 1 yıllık hayvan hayat sigorta bedeli karşılanarak İl/İlçe Tarım Müdürlüğünden projeye teknik destek sağlanacağına ilişkin taahhüt alınması şartıyla desteklenmektedir. Koyunculuk projelerinde ise 1 yıllık hayvan hayat sigorta bedeli karşılanarak İl/İlçe Tarım Müdürlüğünden projeye teknik destek sağlanacağına ilişkin taahhüt alınması şartıyla 10-25 baş koyun ve 1 koç desteği verilmektedir. Ayrıca 50.000.-TL ve altı proje destekleri kapsamında Saanen Keçi Yetiştiriciliği projelerine de destek verilebilmektedir."[129]

2.2.6.2.6.2. Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi

2003 yılında başlatılan, kırsal bölgelerde sosyal ve ekonomik yoksunluk içinde olan kişi ve ailelerin en uygun organizasyon yöntemiyle üretime katılmalarını, ürettikleri tarımsal ürünleri yerelde değerlendirmelerini, pazarlamalarını, gelir seviyelerini yükseltmelerini ve üretimde devamlılıklarını sağlanmalarını hedefleyen programlardır. "Proje kapsamında, tarımsal üretim yapabilmek için yeterli kaynağı olmayan ve süt sığırcılığı, koyunculuk ve seracılık yaparak gelir elde etmek isteyen kişilerin bir kooperatif bünyesinde toplanmaları gerekmektedir. Projeden yararlanacak vatandaşlar, ilgili SYD Vakfı tarafından belirlenmekte, kooperatif şeklinde koordine edilmesi ise İl Tarım Teşkilatı tarafından gerçekleştirilmektedir."[130]

"*Kooperatifler; süt sığırcılığı konusunda en az 30 en fazla 120 ortak için 4'er baş inek, koyunculuk konusunda 50 ortak için 25'er baş koyun ve 1 koç, seracılık konusunda ise en az 50 en fazla 120 ortak için 500 metrekare sera yapımı şeklinde desteklenmektedir. Ayrıca küçük gruplar mevcut kooperatiflere katılmaları sonucunda desteklerden yararlanabilmektedir. Yararlanıcılar proje bedelini faizsiz olarak ilk iki yıl ödemesiz, sonraki altı yıl altı eşit taksitte olmak üzere 8 yıl vade ile gerçekleştirilmektedir. Borçlanma ve ödemelerin takibi ise Vakıf adına Ziraat Bankası'nın ilgili şubeleri kanalıyla gerçekleştirilmektedir*." [131]

[129] 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, **a.g.e**, s.138
[130] A**.e**, s.139
[131]A**.e**, s.139

Tablo 24 : Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi (2004-2015)

Yıl	*Proje Adı*	*Proje Sayısı*	*Aile Sayısı*	*Aktarılan Kaynak (TL)*
2004	*Süt Sığırcılığı*	*122*	*10.930*	*70.928.160,00*
	Damızlık Koyun	*32*	*1.600*	*15.528.162,00*
	Seracılık	*1*	*116*	*971.631,00*
	Toplam	***155***	***12.646***	***87.427.953,00***
2005	*Süt Sığırcılığı*	*141*	*11.454*	*82.840.023,00*
	Damızlık Koyun	*65*	*3.250*	*29.379.657,00*
	Seracılık	*1*	*7*	*804.881,00*
	Toplam	***207***	***14.711***	***113.024.561,00***
2006	*Süt Sığırcılığı*	*106*	*8.320*	*72.865.606,00*
	Damızlık Koyun	*19*	*950*	*12.368.502,00*
	Seracılık	*-*	*-*	*-*
	Toplam	***125***	***9.270***	***85.234.108,00***
2007	*Süt Sığırcılığı*	*148*	*11.025*	*99.498.465,46*
	Damızlık Koyun	*34*	*1.700*	*15.873.752,00*
	Seracılık	*1*	*50*	*1.254.602,00*
	Toplam	***183***	***12.775***	***116.626.819,46***
2008	*Süt Sığırcılığı*	*122*	*8.555*	*60.285.931*
	Damızlık Koyun	*10*	*500*	*4.572.045*
	Seracılık	*2*	*100*	*2.435.793*
	Toplam	***134***	***9.155***	***67.293.769,00***
2009	*Süt Sığırcılığı*	*206*	*14.351*	*97.872.318,24*
	Damızlık Koyun	*16*	*850*	*6.587.496,00*
	Seracılık	*--*	*--*	*--*

	Toplam	***222***	***15.201***	***104.459.814,24***
2010	*Süt Sığırcılığı*	*138*	*8.327*	*80.934.163,96*
	Damızlık Koyun	*15*	*750*	*7.718.722,00*
	Seracılık	*1*	*50*	*1.149.845,50*
	Toplam	***154***	***9.127***	***89.802.731,46***
2011	*Süt Sığırcılığı*	*235*	*12.877*	*269.041.114,63*
	Damızlık Koyun	*14*	*700*	*10.080.074,00*
	Seracılık	*-*	*-*	*-*
	Toplam	***249***	***13.577***	***279.121.188,63***
2012	*Süt Sığırcılığı*	*86*	*4.367*	*87.176.635*
	Damızlık Koyun	*6*	*300*	*5.477.852*
	Seracılık	*-*	*-*	*-*
	Toplam	***92***	***4.667***	***92.654.487***
2013	*Süt Sığırcılığı*	*21*	*986*	*20.014.396*
	Damızlık Koyun	*1*	*453*	*1.293.750*
	Seracılık	*-*	*-*	*-*
	Toplam	***22***	***1.439***	***21.308.146***
2014	*Süt Sığırcılığı*	*19*	*845*	*22.925.530*
	Damızlık Koyun	*1*	*72*	*947.000*
	Seracılık	*-*	*-*	*-*
	Toplam	***20***	***917***	***23.872.530***
2015	*Süt Sığırcılığı*	*6*	*383*	*2.345.980*
	Damızlık Koyun	*-*	*-*	*-*
	Seracılık	*-*	*-*	*-*
	Toplam	***6***	***383***	***2.345.980***
	Genel Toplam	***1.569***	***103.868***	***1.083.172.088***

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.140

2.2.6.2.6.3. Sosyal Hizmet Projeleri

"Bu projelerinin amacı, dezavantajlı grupların dışlanma riskinin azaltılması, sosyal adaletin sağlanmasına katkı sağlanması, sokakta çalışan/yaşayan çocuklara, engellilere, yaşlılara, korunmasız kadın ve erkeklere, işsiz gençler ve yoksullara sağlanan düşük maliyetli sosyal hizmetlerin yaygınlaştırılmasıdır. Sosyal hizmet projeleri geri ödemesiz olarak uygulanmaktadır."[132]

Sosyal Hizmet Projeleri kapsamında desteklenen proje konuları:

- "*Engellilere yönelik projeler,*
- *Sokak Çocuklarının Rehabilitasyonu,*
- *Yaşlı ve Hastaların Evde Bakımı,*
- *Aile Destek Merkezleri Projeleridir*".[133]

Tablo 25 : Rakamlarla Sosyal Hizmet Projeleri Kapsamında Desteklenen Proje Konuları ((2007-2015)

Yıllar	Alt Bilşen	Proje Sayısı	Kişi Sayısı	Aktarılan Kaynak (TL)
2007	Gelir Getirici	2.535	4.251	25.462.829
	İstihdam Eğitimi	112	4.656	2.903.642
	Geçici İstihdam	18	297	498.661
	Toplum Kalkınması	10	6.118	660.643
	Toplam	**2.675**	**15.322**	**29.525.776**
2008	Gelir Getirici	4.018	7.782	57.167.845
	İstihdam Eğitimi	64	1.454	2.297.145
	Toplum Kalkınması	4	542	316.262
	Toplam	**4086**	**9.778**	**59.781.252**

[132] 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, **a.g.e**, s.140
[133] **A.e**, s.140

2009	Gelir Getirici	3.398	7.869	66.879.814
	İstihdam Eğitimi	11	332	393.284
	Geçici	1	30	97.468
	Toplum Kalkınması	11	2.749	1.526.784
	Toplam	**3.421**	**10.980**	**68.897.350**
2010	Gelir Getirici	1.571	4.060	35.392.111
	Toplm Kalkınması	27	12.957	2.704.127
	Toplam	**1.598**	**17.017**	**38.096.237**
2011	Gelir Getirici	538	1.156	66.483.066
	Toplum Kalkınması	18	18.635	28.777.253
	Geçici	4	1.120	3.110.436
	Toplam	**560**	**20.911**	**98.370.755**
2012	Gelir Getirici	646	12.143	13.518.794
	Toplum Kalkınması	189	229.524	45.074.000
	Geçici	15	2.630	2.248.000
	Toplam	**850**	**244.297**	**60.840.794**
2013	Gelir Getirici	681	1.576	18.164.844
	Toplum Kalkınması	77	15.400	79.418.546
	Geçici	4	240	553.615
	Toplam	**762**	**17.216**	**98.137.005**
2014	GelirGetirici	504	784	10.382.153
	Toplam	**504**	**784**	**10.382.153**
2015	Gelir Getirici	412	701	6.842.644
	Toplam	**412**	**701**	**6.842.644**
Genel Toplam		**14.868**	**337.006**	**470.873.966**

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.140

Tablo 26 : Rakamlarla Sosyal Hizmet Projeleri (2007 – 2015)		
Yıllar	***Proje Sayısı***	***Aktarılan Kaynak (TL)***
2007	*211*	*4.819.360*
2008	*277*	*23.564.144*
2009	*226*	*18.840.841*

2010	*102*	*5.494.429*
2011	*126*	*7.924.841*
2012	*148*	*6.961.000*
2013	*257*	*27.578.462*
2014	*198*	*18.171.812*
2015	*277*	*28.748.148*
Toplam	***1.545***	***113.354.890***

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politiklar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.140

2.2.7. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Çalışma Usul ve Esasları

"3294 Sayılı Kanun" çerçevesinde kurulan SYD Vakıfları, İlgili Kanun kapsamında yer alan esas işlevlerini, uygulamada oluşturulan usul ve esaslar çerçevesinde yürütmektedir. İlgili Kanun, Vakıfların kuruluşu, hedef kitlesi ve amacı gibi temel hususlara yer vermekle birlikte, vakıfların çalışma usul ve esaslarına ilişkin herhangi bir düzenleme getirmemiştir. Bu noktada, değişik uygulamalardan doğacak aksaklıkları engellemek için, vakıfların çalışma düzeni genel olarak, genelge, yönerge, usul ve esaslar gibi düzenlemelerle oluşturulmuştur.[134]

Bununla birlikte, "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Başvuru İnceleme, Değerlendirme, Dağıtım ve Teslim Usul ve Esasları 19.04.2006 tarihli ve 2006/2 sayılı SYDTF Kurulu Kararı" ile yürürlüğe konularak, vakıf uygulamalarında tek tiplik sağlanmıştır. Başvuru Usul ve Esaslarına göre:

"Yardım Başvurusu, kişinin ikamet ettiği yerdeki SYD Vakfına (Valilik/Kaymakamlık) yapılır. Sadece zorunlu durumlarda (tedavi vb) ikametleri dışında başka il/ilçede geçici olarak bulunanlar, zorunluluk nedenini (sevk belgesi vb.) gösteren belgeyi ilgili SYD Vakfına ibraz etmek kaydıyla; Merkez ilçe nüfusu bulunmayan Büyükşehir niteliğindeki illerde (İstanbul, Ankara, İzmir, Konya,

[134]Arıöz Bozkuş, **a.g.e.**, s.110

Adana, G.Antep, Kayseri, Bursa) bulunanlar, İl Merkez SYD Vakıflarına, bu iller dışındaki il merkezi ve bağlı ilçelerde bulunanlar, bulundukları yerin İl Merkez/İlçe SYD Vakıflarına başvuru yapabilirler. Bu çerçevede, yardım başvurularının kişinin ikametgâhının bulunduğu yerdeki SYD Vakfına yapılması esas olup; zorunlu hallerde, İl Merkez/İlçe SYD Vakıflarına başvuru yapılabilmesi de mümkündür."

Yine Başvuru Usul ve Esaslarının 3. maddesine göre :

"Başvuru, reşit olanlar tarafından bizzat (evli ise eşlerden biri tarafından kendisinin ve eşinin nüfus cüzdanını vakfa ibraz etmesi kaydıyla) yapılır. Bizzat başvuruda bulunamayacak özrü ve mazereti olanlar (özürlü, yaşlı, yatalak vb.) adına kan ve sıhri hısımı, vasi ve kayyumu, komşusu, öğretmen, mahalle muhtarı gibi kişiler tarafından başvuruda bulunulması da mümkündür."

Başvuru Usul ve Esaslarının 5.maddesine göre de; "ilk kez yardım başvurusunda bulunanlar "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Başvuru Kayıt Formu"nu doldurmak suretiyle başvuruda bulunurken; vakıfta daha önce kayıtlı olanlar ise daha sonra yapacakları her başvuruyu "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Başvuru Dilekçesi" ile yaparlar."

İnceleme Usul ve Esaslarının 1.maddesine göre ise: "Başvuru Kayıt Formu ile yapılan ilk başvurularda, başvuruya bir başvuru numarası verilir ve bundan sonra aynı kişi tarafından yapılan tüm başvurularda bu başvuru numarası kullanılır."

"*Vakıflar tarafından başvuru sahibinin Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi vasıtasıyla TC Kimlik Numarası ile adres bilgileri, sosyal güvenlik durumu, nüfus-aile-kişi kayıt örnekleri ve olay bilgileri, sosyal güvencesinin olup olmadığı, 2022 Sayılı Kanuna göre maaş alıp almadığı ile başvurduğu yardım türü itibariyle gereklilik arz eden, İŞKUR'a kaydının olup olmadığı, işsizlik sigortası, kısa çalışma ödeneği ve iş kaybı tazminatı alıp almadığına ilişkin bilgileri, vergi mükellefiyeti ve üzerine kayıtlı aracı veya gayrimenkulü olup olmadığına ilişkin bilgileri, arazi varlığı, ekili arazi varlığı, tarımsal desteklerden yararlanıp yararlanmadığı ve büyükbaş/küçükbaş hayvan sayısına ilişkin bilgileri, muhtaçlık veya evde bakım aylığı alıp almadığı sorgulanarak gerekli bilgiler temin*

edilmektedir".[135]

Gerekli bilgi ve belgeler sağlanması ile başvuru aşamasının bitmesinin ardından "inceleme" aşaması gelmektedir. Bu aşama vatandaşlarla ilgili bilgilerin sağlıklı ve ayrıntılı bir biçimde elde edilmesi, yardımlardan faydalanacak insanların doğru belirlenmesi açısından en az yardım faaliyetleri kadar önemlidir. [136]

İnceleme Usul ve Esaslarının 1.maddesine göre*: "İnceleme, vakıflara yardım başvurusunda bulunan kişinin ekonomik ve sosyal durumu ile aile ve çevresel durumunun tespiti için ikametinde yapılan ziyarettir. İncelemenin amacı, yardım başvurusunda bulunan kişinin yoksulluk ve muhtaçlık halinin tespit edilerek, hakkında araştırma yapılan kişiye yardım yapılması konusunda Mütevelli Heyet üyelerinde kanaat oluşturulmasıdır."*

İnceleme Usul ve Esaslarının 2. maddesine göre ise*: "İnceleme, Vakfın sosyal yardım ve inceleme görevlileri tarafından yapılır. İncelemenin tamamlanmasına müteakip sosyal yardım ve inceleme görevlileri tarafından vakıf mütevelli heyetine sunulmak üzere, yardım başvurusunda bulunan kişinin ikametgâhında yapılan inceleme sonucuna göre edinilen bilgi ve izlenimleri içeren "inceleme raporu" ile "hane ziyaret bilgi formu" düzenlenir. Raporda, sosyal yardım ve inceleme görevlisinin yardım başvurusuna ilişkin görüşleri ile varsa başvuranın başvuruda belirlediği yardım türünün dışında yararlanabileceği yardım türü de belirtilir."*

İnceleme Usul ve Esaslarının 1.maddesine göre de;*, "Vakfın sosyal yardım ve inceleme görevlileri tarafından yapılan bu incelemenin süresi 1 yıl olup; vakfa başvuru tarihi esas alınarak her yıl yenilenmesi esastır."*

İncelemenin bitmesinden sonra ise "değerlendirme" safhasına geçilir. İlgili inceleme neticesinde oluşturulan raporlar Mütevelli Heyet toplantılarında değerlendirilir. Değerlendirme sonucuna göre, yardım talebinde bulunanların

[135] Arıöz Bozkuş, **a.g.e.**, s.111
[136] Saran, **a.g.e.**, s.47

ihtiyaç sahibi olup olmadıkları ve talep ettikleri yardım türüne göre hangi yardımın hangi tutarda verileceğine karar verilir. [137]

"Değerlendirme Usul ve Esaslarının 2.maddesine göre: Toplantı gündeminde yer alan konular ve yardım başvuruları Vakıf Mütevelli Heyetince değerlendirilir ve karara bağlanır. Vakıf Mütevelli Heyeti toplantılarının, başvuruların bekletilmeksizin değerlendirilmesi, iş ve işlemlerin zamanında yerine getirilmesi için haftada bir düzenlenmesi esastır. Vakıf Mütevelli Heyetince yardım başvuruları, başvuru sahibinin dosyasında yer alan bilgi ve belgeler, sosyal güvenlik durumu, faydalanmak istediği yardım programı, başvuru sahibinin/ailenin ekonomik durumu, inceleme görevlisinin raporu ve görüşü çerçevesinde değerlendirilir. Bu değerlendirme neticesinde alınan kararlar; yardım başvurusu uygun görülenler için, yapılacak yardımın türü, miktarı ve süresi tespit edilerek; yardım başvurusu uygun görülmeyenler için ise ret gerekçesi belirtilerek alınır."

Başvuruda bulunup talepleri kabul edilmeyen kişiler heyet kararına karşı yazılı olarak itirazda bulunabilirler. "Heyet itiraz üzerine incelemenin yeniden yapılmasına karar verebilir. Yardımların dağıtımı, Heyetin alacağı kararlar doğrultusunda nakdi veya ayni olarak yapılabilirr. Yardımların, "karışıklığa ve izdihama meydan vermeden", "insan onurunu rencide etmeyecek" şekilde ve zamanında yapılması esastır.[138]

"Dağıtım Usul ve Esaslarının 2.maddesine göre: Yardımların başvuru sahibine teslimi esas olmakla birlikte, Vakıf Mütevelli Heyetince aksine bir karar alınmış olmadıkça, yardımların belgelendirilmek kaydıyla eşe, anneye, babaya veya 18 yaşını doldurmuş çocuklara ya da yasal temsilciye verilmesi de mümkündür. Şartlı Eğitim ve Sağlık Yardımı ödemesi ise her halükarda anne ad ve hesabına yapılır".

2.2.8. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Personel Rejimi

[137]Ariöz Bozkuş, **a.g.e**., s.113
[138]A**.e**., s.114

SYD Vakıflarında çalışabilecek personelin nitelikleri, özlük hakları ve çalışma şartları "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Norm Kadro Standartları, Nitelikleri, Özlük Hakları ve Çalışma Şartlarına İlişkin Esaslar" düzenlenip ilgili esalar "Fon Kurulu Kararı" ile yürürlüğe girmiştir. Böylece uygulamada birlik sağlanması amaçlanmıştır. Vakıf personelinin işe alınması, ücret, görev ve sorumluluklarının bu esaslara göre belirlenmesi işlemleri mütevelli heyet kararı ile yapılır.[139]

Vakıf personelleri "4857 sayılı İş Kanunu" hükümleri çerçevesinde istihdam edilmektedir. Personel Esaslarının 12. maddesine göre: "*Vakıf Mütevelli Heyeti tarafından istihdamına karar verilen personel ile belirli veya belirsiz süreli iş sözleşmesi imzalanmakta ve bu sözleşme hükümleri çerçevesinde personel çalıştırılmaktadır*." Bununla birlikte, vakıf personelinin sicil ve disiplin işlemleri de "4857 Sayılı İş Kanunu" hükümlerine göre yürütülmektedir. Bu itibarla, "SYD Vakıfları'nın belirli veya belirsiz süreli iş sözleşmesi ile çalışan personeli İş Kanuna tabi işçi statüsündedir".

İlgili Kanuna göre ; "*Vakıf personelinin görevi, emeklilik, istifa, ölüm, göreve alınma şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya bu şartlardan herhangi birinin sonradan kaybedilmesi, geçici görevlerde sözleşme süresinin, vakıfların işlettikleri aşevi, yurt, iktisadi işletme vb. yerlerde işletme faaliyetlerinin sona ermesi ile sözleşmenin feshi halinde sona erer*."

2.2.9. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Denetimi

SYD Vakıflarının denetimi birden fazla kurum tarafından yapılmaktadır. Şöyle ki; SYD Vakıfları, hesap ve işlemleriyle ilgili olarak VGM'nin teftiş ve denetimine tabidir. "3294 sayılı Kanun", vakıfların denetlenmesi konusunda herhangi bir hüküm içermemektedir. Ancak "Türk Medeni Kanunu"'na göre kurulan ve "5737 sayılı Kanun" hükümleri çerçevesinde yeni vakıf statüsünde

[139] Ariöz Bozkuş, **a.g.e.**, s.114

olan SYD Vakıfları'nın denetim makamı VGM'dir.[140]

Vakıflar Yönetmeliğinin 122. maddesine göre: "SYD Vakıfları'nın iş ve işlemlerinin amaca ve yasalara uygunluk denetimi VGM müfettişleri tarafından yapılmaktadır". Bu denetim, SYD Vakıfları'nın "vakıf senedinde yazılı şartlara, yürürlükteki mevzuata uygun yönetilip yönetilmediği, amacı doğrultusunda faaliyette bulunup bulunmadığı, mallarının ve gelirlerinin vakıf senedindeki şartlara ve yasalara uygun kullanılıp kullanılmadığı"nın tespitini kapsar.

"5737 sayılı Vakıflar Kanunu" çerçevesinde SYD Vakıfları'nın denetimi ile ilgili diğer bir denetim sistemi ise "iç denetim"dir. "5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun" "Vakıfların Denetimi" başlıklı 33. maddesine göre; "Mülhak, cemaat, esnaf vakıfları ile yeni vakıflarda iç denetim esastır".

3294 sayılı Kanun uyarınca kurulan SYD Vakıflarında denetim organı olmadığından, "Vakıflar Kanunu"na göre gerçekleştirilmesi gereken iç denetim bağımsız denetim kuruluşlarına yaptırılacaktır. SYD Vakıfları'nın tüm iş ve işlemleri iç denetim kapsamındadır. İç denetimin kapsamı "Vakıflar Yönetmeliği"nin 122. maddesine göre yürütülür. "5737 sayılı Vakıflar Kanunu" hükümleri çerçevesinde işletilen denetim mekanizmasının yanı sıra, SYD Vakıfları'nın idari yönden denetimi ise İçişleri Bakanlığı'nca yapılmaktadır.

"3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun"un 15. maddesi gereğince, "İl ve İlçe SYD Vakıfları'nın başkanı durumunda bulunan vali ve kaymakamlar, mülki hizmetler kapsamına giren ve mülki idare amiri sıfatıyla yürüttükleri bu görevlerinden dolayı İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişlerinin denetimine tabidirler." Dolayısıyla, SYD Vakıfları idari yönden de İçişleri Bakanlığı denetimine tabidir.

SYD Vakıfları'nın hesap yönünden Vakıflar Genel Müdürlüğü ve idari yönden ise İçişleri Bakanlığı denetimine tabi olmasının yanı sıra, "5263 sayılı Sosyal

[140]Ariöz Bozkuş, **a.g.e**., s.119

Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun" 3. maddesine göre, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Müdürlüğüne, "Vakıfların harcamalarını, iş ve işlemlerini araştırmak ve incelemek, izlemek ve denetlemek, görülen aksaklıklarla ilgili gerekli tedbirleri almak, vakıfların çalışma usul ve esasları ile sosyal yardım programlarının kriterlerini belirlemek" görevi verilmiş olduğundan; Müdürlüğün de vakıfların yürüttüğü yardım programlarını yerindelik yönünden inceleme yetkisi vardır.[141]

SYD Vakıflarının denetiminde; üç yetkili kurum tarafından müştereken yapılacak çalışma ile denetim yöntemi ve metodolojisi üzerinde mutabakata varılması, denetime ilişkin standart ve kriterlerin belirlemesi, varılan mutabakat metninin mevzuat şekline dönüştürülmesi, denetim hizmetlerinin mezkur üç kurum yerine biri tarafından yapılması yönünde düzenlemeler yapılması, SYD Vakıflarının mütevellileri ile çalışanlarının personelin cezai yaptırım gerektiren fiil işlemeleri hallerinde uygulanacak yöntem ve uygulayıcılarının görev ve yetkileri ile bu konudaki görev paylaşımların güncellenerek değiştirilmesi vakıf politikalarının etkinliğini arttıracaktır.[142]

2.2.10. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Sona Ermesi

SYD Vakıfları, "Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflar Hakkında Tüzük" hükümlerine göre faaliyet yürüttüklerinden, genel olarak vakıfların sona ermesine ilişkin esaslar SYD Vakıfları açısından da geçerlidir. Buna göre, "*SYD Vakıfları'nın amacının gerçekleşmesi veya amacın gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi durumunda kendiliğinden; vakfın amacının sonradan yasaklanması ve değiştirilmesine de imkan bulunmaması halinde ise "mahkeme kararı" ile sona ermesi mümkündür*". Ayrıca SYD Vakıfları'nın her il veya ilçede kurulması esas olduğundan; SYD Vakıfları'nın sona ermesi "mevcut bir ilçenin/ilin kaldırılması" veya "başka bir ilçe/il ile

[141] Ariöz Bozkuş, **a.g.e.**, s.120
[142] Duman , **a.g.e.**, s.11

birleşmesi" halinde de söz konusu olacaktır. Çünkü Vakfın kurulu olduğu il veya ilçe kaldırılınca, SYD Vakfı da sona ermiş olacaktır.[143] "5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun" 27. maddesinde "Sona eren yeni vakıfların borçlarının tasfiyesinden arta kalan mal ve hakların; vakıf senedinde yazılı hükümlere göre intikal edeceği" hüküm altına alınmıştır.

[143] Ariöz Bozkuş, **a.g.e**., s.123

3. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ POLİTİKALARININ ETKİNLİĞİ: KARAMAN İLİ VE İLÇELERİ, MERSİN/MUT İLÇESİ VE HATAY/İSKENDERUN İLÇESİ ÖRNEĞİ

3.1. Araştırmanın Alanı, Yöntemi ve Sınırlılıkları

3.1.1 Araştırmanın Alanı

Bu çalışma Karaman İli ve Karaman İli İlçeleri (Ermenek, Başyayla, Sarıveliler, Kazımkarabekir, Ayrancı), Hatay/İskenderun İlçesi ve Mersin/Mut İlçesi SYD Vakıfları'ndan ayni ve nakdi yardım alan 200 kişilik bir örneklem üzerinde yapılmıştır

3.1.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, kantitatif araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Kantitatif araştırma yönteminde hazırlanan anket eşliğinde görüşmeler yapılmıştır. Buradaki temel amaç; SYD Vakfıflarından yardım alan vatandaşların, sosyal yardım ve proje desteklerine dair görüşlerini belirlemek ve vakıf politikalarının etkinliğini ortaya çıkarmaktır.

3.1.2.1. Evren ve Örneklem

Örneklem seçiminde rastgele örneklem seçim yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde her bireyin örnekleme alınma şansı eşit olmaktadır. Çünkü evreni oluşturan birimler arasında herhangi bir ayrıcalık yapılmamakta, hepsinin seçilme ihtimali eşit bulunmaktadır. Dolayısıyla, örneklemin evreni temsil edebilme gücü yüksektir.[144] Araştırma yaptığımız bögelerde SYD Vakıflarından yardım alan 8000 adet dosya bulunmaktadır. Bu da evrenimizi teşkil etmektedir. Verilen örneklem büyüklüğümüz göz önüne alınarak da araştırmamız için 240 kişilik bir hedef kitle seçilmiştir.

[144] R. Arıkan, **Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama**, Asil Yayın, Ankara, 2004, s.141

3.1.2.1.1. Verilerin Toplanması

Saha çalışmasına başlarken görüşülecek yardım alan haneleri belirleyebilmek için vakıf yetkililerinden yardım alan kişilerin listeleri temin edilmiştir. Daha sonra bu listelerden rastgele seçim yapılarak görüşülecek kişiler belirlenmiş ve bu kişilerin bulundukları adreslere gidilerek yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Anket yapılan hanelerin vakıf ile birlikte dosyalarının arşiv incelemesi yapılmıştır.

3.1.2.1.2. Veri Kaynakları ve Veri Değerlendirme Teknikleri

Araştırma anketinde toplam 60 soru bulunmaktadır. Anket, kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Elde edilen veriler hanelerde yardım öncesi ve sonrasında önemli farkların olup olmadığını ortaya çıkarmak için karşılaştırılmıştır. Elde edilen verilerin manidarlıkları 0,05 düzeyinde sınanmıştır.

3.1.2.2.1.3. Varsayımlar

Araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir.

1. Araştırmanın evreni, SYD Vakıflarını ve bu vakıfların faaliyetlerini kapsamaktadır.

2. Anket sorularına verilen cevapların, vakıflardan yararlanan insanların düşüncelerini doğru yansıttığı varsayılmaktadır.

3. Araştırma tekniği olarak kullanılan anketin, araştırmanın amacına uygun olduğu kabulüne dayanmaktadır.

4. Araştırma tekniği olarak anketin kendisinin geçerli ve güvenli olduğu varsayımına dayanmaktadır.

3.1.2.1.4. Hipotezler

1. Toplumsal sistemin en çok mağdur ettiği insan kitlesi, sosyal yardım hizmetlerinin önceliğini oluşturmaktadır.

2. Hanehalkı büyüklüğü ile hanelerin gelirleri arasında anlamlı bir fark vardır.

3. Eğitim seviyesi ile çalışma durumu arasında, veriler bağlamında anlamlı bir fark vardır.

4. Sosyal yardım politikalarının etkinlik olarak, hanelerin yoksulluklarında bir azalma meydana getirmekten ziyade sadece asgari düzeyde temel ihtiyaçlarının karşılanmasına dönük bir işlevi vardır. Sosyal yardımlar, fayda sahiplerinin gelir seviyesini artırmaya yetmemektedir.

5. Proje destek yardımı politikalarıyla kendi işyerlerine kavuşan kişiler, asgari geçim standardını aşan bir gelir elde edebilmektedirler. Bu durum vakıf politikaların önemini ve sosyal yardım politikalarının etkinliğini artırmaktadır.

6. Proje destek politikaları kapsamında yardım alanların geleceğe güvenle bakmaları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

7. Proje destekli yardım politikaları, yapılan sosyal yardım politikalarına nazaran diğer politikalara göre daha etkindir.
8. Verilen tüm sosyal içerikli ve proje destekli yardımların öncesi ile sonrasında, gıda ve yakacak ihtiyacını karşılama arasında anlamlı bir değişiklik vardır.

9. Genelde Türkiye'deki tüm il ve ilçelerde organize olmuş SYD Vakıfları,

yoksullukla mücadele konusunda önemli bir görev üstlenmektedirler ancak "yoksulluğu yönetmekten" çok "yoksuluğun çözümü" için geniş kapsamlı "hak temelli" devlet politikalarına ihtiyaç vardır.

10. Vakıf politikalarının etkinliği konusunda, araştırma yaptığımız bölgelerdeki SYD Vakıflarının uygulamaların etkinliği bakımından genel hatlarıyla asgari düzeyde temel ihtiyaçlarının karşılanması bakımından başarılıdırlar.

3.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, açıklama ve anlam hedeflemektedir. Bilimsel bilgi birikimine katkı sağlaması amaçlandığından temel araştırma; görüşme yapılması nedeniyle de bir saha araştırması niteliği taşımaktadır. Ortaka koyulan verilerin güvenilirliği görüşme anketinin özellikleri ile sınırlıdır. SYD Vakıfları'ndan ayni ve nakdi yardım alan 240 kişilik bir örneklem büyüklüğü belirlenmiş, bu örneklem üzerinden 200 kişiye ulaşılmıştır.

3.2. Araştırma Bulguları

3.2.1. Hanelerin Demografik Yapıları

Görüşülen kişilerin demografik yapılarının bilinmesi, bu kişilerin genel profilinin çıkartılması açısından önemlidir.Böylece yardımlara ilişkin sayısal ve oransal büyüklüklerin neler olduğunu ortaya çıkacaktır.

Tablo 27: Görüşülen Kişilerin İllere Göre Dağılımı

	Frekans	***Yüzde (%)***
Karaman	*160*	*80*
Hatay	*20*	*10*
Mersin	*20*	*10*
Toplam	*200*	*100,0*

Tablo 28: Görüşülen Kişilerin İlçelere Göre Dağılımı

	Frekans	*Yüzde (%)*
Ermenek	*20*	*10*
Ayrancı	*20*	*10*
Sarıveliler	*20*	*10*
Başyayla	*20*	*10*
Kazımkarabekir	*40*	*20*
Karaman/Merkez	*40*	*20*
Mut	*20*	*10*
İskenderun	*20*	*10*
Toplam	*200*	*100,0*

Tablo 29: Görüşülen Kişilerin Hane Tipi Durumu

	Frekans	*Yüzde (%)*
Tek Kişi	*50*	*25*
Tek Ebeveynli Aile	*30*	*15*
Çekirdek Aile (Anne, Baba, Çocuk)	*96*	*48*
Geniş Aile(Anne, Baba, Hala,Dede,Çocuk vb)	*12*	*6*
Diğer	*12*	*6*
Toplam	*200*	*100,0*

Görüşülen kişilere hanede yaşayanların sayısı sorulmuştur.Yardımların dağıtımında aile yapısının bilinmesi büyük ölçüde önemlidir.

Tablo 30: Görüşülen Kişilerin Şu An Çalışma Durumları

	Frekans	*Yüzde (%)*
Çalışıyor	*34*	*17*
Çalışmıyor	*166*	*83*
Toplam	*200*	*100,0*

Görüşülen kişilerin % 83 gibi büyük bir oranı çalışmamaktadır.

Tablo 31: Görüşülen Kişilerin Ne İş Yaptıkları

	Frekans	Yüzde (%)
Ücretli-Maaşlı	10	29,4
Kendi Tarımsal İşinde Çalışan	8	23,5
Kendi Hesabına	6	17,6
Geçici İşçi	10	29,4
Toplam	34	100,0

Görüşülenler içerisinde çalışanların ne işle uğraştığına bakıldığında %29,4 gibi bir oranın geçici işçi olarak çalıştığı gözlenmektedir. Bunu %29,4 oranında ücretli-maaşlı çalışanlar ve % 23,5 oranında Kendi Tarımsal İşinde Çalışanlar takip etmektedir.

Tablo 32: Görüşülen Kişiler Çalışmıyorsa Eğer, Ne Zamandır Çalışmadığı

	Frekans	*Yüzde (%)*
Hiç Çalışmamış	*42*	*25,30*
1–3 Ay	*30*	*18,07*
4–7 Ay	*6*	*3,61*
8–12 Ay	*2*	*1,20*
1–3 Yıl	*16*	*9,63*
4–6 Yıl	*6*	*3,61*
7+ Yıl	*64*	*38,55*
Toplam	*166*	*100,0*

Yardım alan kişilerin ne zamandan beri çalışmadığına bakıldığında %25,30'sı hiç çalışmamıştır. Hiç çalışmayanların büyük çoğunluğu, ev hanımlarından oluşmaktadır. %38,55 oranında kişi ise 7 yıldan fazladır çalışmadıklarını ifade etmişlerdir. 7 yıldan fazladır çalışmadıklarını belirtenlerin büyük çoğunluğu yaşlı, emekli ve sağlık problemleri olan kişilerdir.

Tablo 33: Görüşülen Kişilerin Şu An Neden Çalışmadığı

	Frekans	*Yüzde (%)*
Sağlık Problemi	*72*	*43,37*
Emekli	*10*	*6,02*
Ev Kadını	*38*	*22,89*
İş Bulamamış	*12*	*7,22*
Mevsimlik İşçi Olarak	*14*	*8,43*
Bedensel Engelli	*10*	*6,02*
Toplam	*166*	*100,0*

Tablo 34: Görüşülen Kişi Dışında Haneye Gelir Getiren Kişi Sayısı

	Frekans	*Yüzde (%)*
Çalışan Yok	*140*	*70*
1 Kişi	*52*	*26*
2 Kişi	*8*	*4*
Toplam	*200*	*100,0*

Görüşülen kişilerin %70'i kendisi dışında hanede çalışan birinin olmadığını belirtmiştir. Görüşülen kişi dışında hanede bir kişi çalışan %26, iki kişi çalışan % 4 hane bulunmaktadır.

Tablo 35: Görüşülen Kişinin Bağlı Olduğu Sosyal Güvenlik Kurumu

Sosyal Güvence Durumu	*Frekans*	*Yüzde (%)*
SGK (4A-4B-4C)	*40*	*20*
Sosyal güvencesi yok (60-c1-G0)	*130*	*65*
Genel Sağlık Sigortası (G1-G2-	*30*	*15*
Toplam	*200*	*100,0*

Araştırma kapsamında yardım alan bireylerin % 65'inin herhangi bir sosyal güvenceye sahip olmaması, yardımların yerine çok önemli ölçüde ulaştığını göstermektedir. GSS'den özellikle hiçbir sosyal güvencesi olmayanlar yararlanmaktadır. Ancak % 20'lik kesimin SGK çatısı altında sosyal güvenceye sahip olması da azımsanmayacak bir oran olarak dikkat çekmektedir. % 15'in ise

Genel Sağlık Sigortası kapsamı altında olduğunu görmekteyiz.

Tablo 36: Yardımlar Dâhil Hane Halkı Aylık Gelir Durumu

	Frekans	***Yüzde (%)***
Hiç Geliri Yok	*12*	*6*
150 TL'den Az	*6*	*3*
150–250 TL Arası	*40*	*20*
251–500 TL Arası	*62*	*31*
501–750 TL Arası	*12*	*6*
751–1000 TL Arası	*18*	*9*
1001–1500 TL Arası	*20*	*10*
1501–2000 TL Arası	*18*	*9*
Cevap Vermek İstemiyor	*6*	*3*
Bilmiyor	*6*	*3*
Toplam	*200*	*100,0*

Araştırma kapsamına giren hanelerin, yardımlar dâhil aylık gelirlerine bakıldığında;

%31 oranında ilk sırayı 251–500 TL arası geliri olanlar almaktadır. Sonraki sırada %20 oranında 150–250 TL arasında geliri olanlar bulunmaktadır. Hiç gelirinin olmadığını belirtenlerin oranı ise % 6'dır.

Tablo 37: Görüşülen Kişilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	Frekans	***Yüzde (%)***
Erkek	*104*	*52*
Kadın	*96*	*48*
Toplam	*200*	*100,0*

Araştırma kapsamındaki görüşülen kişilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında %52'si erkek, %48'i ise kadındır. Burada her ne kadar erkek oranı fazlaysa da kadın oranının da ciddi bir orana sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 38: Görüşülen Kişilerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

	Frekans	***Yüzde (%)***
18–24	*4*	*2*
25–34	*20*	*10*
35–44	*64*	*32*
45–54	*20*	*10*

55–64	*20*	*10*
65>	*72*	*36*
Toplam	*200*	*100,0*

Yardım alanların yaş dağılımlarına bakıldığında en fazla oranın (%36) 65 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Yararlanıcıların %32'sini 35–44 yaş aralığı oluşturmaktadır.

Tablo 39: Görüşülen Kişilerin Medeni Durumları

	Frekans	***Yüzde (%)***
Eşi Ölmüş	*40*	*20*
Evli (nikâhsız, imam nikâhlı)	*4*	*2*
Evli (nikâhlı)	*120*	*60*
Bekâr	*12*	*6*
Boşanmış	*24*	*12*
Toplam	*200*	*100,0*

Yardım alanların %60'ı resmi nikâhlıdır. %20'sinin ise eşi ölmüştür. Yardım alanlardan eşi ölmüş olanların oranının bu denli yüksek çıkması, yardımların önemli olduğunun ifadesidir.Ayrıca yararlanıcıların %12'si boşanmış,%2'si ise evli olup resmi nikâhları yoktur.

Tablo 40: Görüşülen Kişinin Hane Reisi Olup Olmadığı

	Frekans	***Yüzde (%)***
Evet	*152*	*76*
Hayır	*48*	*24*
Toplam	*200*	*100,0*

Görüşülen kişilerin %76'sı hane reisidir. %24'ü ise hane reisi değildir.

3.2.2. Sosyal Yardımlar

Bu bölümde sosyal yardımlar olarak tarif edilen yardım türlerinden yararlanan kişilere ilişkin araştırmada elde edilen bulgu ve yorumlar yer almaktadır. Sosyal

yardımlar içerisindeki aile yardımları; gıda, barınma, yakacak, sosyal destek nakdi yardımları (sosyal destek nakdi yardımları : Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yardım, Muhtaç Asker Çoçuğu Yardımı, Öksüz Yetim Yardımı) olarak türlere ayrılmaktadır.

Tablo 41: Aile Yardımlarından Faydalanma Durumu

	Frekans	***Yüzde (%)***
Evet	*192*	*96*
Hayır	*8*	*4*
Toplam	*200*	*100,0*

Görüşülen hanelerin %96 gibi çok ciddi bir oranı aile yardımı almaktadır.

Tablo 42: Aile Yardımı Alanların Ne Tür Aile Yardımları Aldıkları

	Frekans	***Yüzde (%)***
Yakacak	*10*	*5*
Sosyal Destek Yardımı	*10*	*5*
Gıda+Yakacak	*8*	*4*
Gıda+ Sosyal Destek Yardımı	*10*	*5*
Yakacak+Sosyal Destek Yardımı	*12*	*6*
Hepsi	*150*	*75*
Toplam	*200*	*100,0*

Görüşülen kişiler "Hangi tür aile yardımından faydalanmaktasınız?" sorusuna karşılık aynı anda birden çok aile yardım kaleminden faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Aile yardımı aldıklarını ifade edenlerin % 75 gibi çok ciddi bir oranı aynı anda hem yakacak hem gıda hem de nakdi yardım aldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 43: Aile Yardımı Alanların Aldıkları Yardımlarının Yaşamlarını Rahatlatma Durumu

	Frekans	***Yüzde (%)***
Kesinlikle Hayır	*6*	*3*
Hayır	*20*	*10*
Kararsızım	*30*	*15*
Evet	*132*	*66*
Kesinlikle Evet	*12*	*6*
Toplam	*200*	*100,0*

Aile yardımlarına ilişkin görüşlerin tespitinde kesinlikle hayırdan, kesinlikle evet cevaplarına doğru giden 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Bu tür yardımların hane üzerindeki etkisinin ne olduğunu belirtmek için yaşam kalitesine yönelik sorular sorulmuştur.

Aile yardımlarından aynı anda hem yakacak hem gıda hem de nakdi yardım alma oranı %75 gibi çok yüksek bir orandır. "Aile yardımları yaşamlarınızı rahatlattı mı?"sorusuna "hayır" diyenlerin oranı %10, "kesinlikle rahatlatmadı" diyenlerin oranı ise % 3'dir "Evet" ve "Kesinlikle Evet" diyenlerin oranı ise %72 gibi yüksek bir orandır. Rahatlatıp rahatlatmadığı konusunda kararsız olanların oranı ise %15'dir. Bu durum aile yardımlarının insanların yaşamını rahatlatdığını ancak yoksul kesimin cüzi ihtiyaçlarını karşılayabildiğini göstermektedir. Yapılan aile yardımı politikaları önemli olmakla birlikte yoksul hanelerin hayatlarında önemli sayılabilecek olumlu değişikler oluşturmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 44: Aile Yardımlarını Yeterli Bulma Durumu

	Frekans	***Yüzde (%)***
Kesinlikle Hayır	*6*	*3*
Hayır	*60*	*30*
Kararsızım	*38*	*19*
Evet	*88*	*44*

Kesinlikle Evet	*8*	*4*
Toplam	*200*	*100,0*

"Aile yardımlarını yeterli buluyor musunuz?" sorusuna "kesinlikle hayır" diyenlerin oranı %3'tür. "Hayır" diyenlerin oranı ise %30'dur. Toplamda yeterli bulmayanların oranı ise %33 gibi ciddi bir orandır. Aile yardımlarını yeterli bulup bulmama konusunda kararsız olanların oranı %19'dur. Yeterli bulanların oranı ise %48'dir.Yararlanıcıların büyük bir kısmı aile yardımlarını yetersiz bulmaktadır.

Tablo 45: Aile Yardımlarından Genel Memnuniyet Durumu

	Frekans	**Yüzde (%)**
Kesinlikle Hayır	2	1
Hayır	36	18
Kararsızım	24	12
Evet	138	69
Toplam	200	100,0

Aile yardımlarından genel itibariyle memnun olup olmama durumuna baktığımızda burada da genel anlamda memnun olmadıklarını söyleyenlerin oranı %19'dur. Kararsız olduklarını belirtenlerin oranı % 12'dir, genel itibariyle memnun olduklarını belirtenlerin oranı ise % 69 gibi yüksek bir orandır. Buradan da görülmektedir ki aile yardımları yardım alan hanelerin yaşamlarında pek bir değişiklik yaratmasa bile insanlar yardımların devam etmesini istemekte ve bu yardım politikalarından genel olarak memnun olduklarını ifade etmektedirler.

Aile yardımı alanların, yardım öncesi ve şu anda temel gıda ihtiyaçlarını karşılama durumu incelenmiş buna göre yardım almadan önce temel gıda ihtiyaçlarını karşılama durumları, yardım sonrasında önemli bir değişme göstermiştir. Diğer bir ifadeyle aile yardımı politikaları sonrasında gıda ihtiyaçlarını karşılamada bir artış gözlemlenmiştir.

Yardım öncesi ve sonrasında gıda ihtiyaçlarını karşılama oranları arasında bir değişim olmasının sebebi aile yardımı alanların bir çoğunun diğer yardım türlerinden de aynı zamanda faydalanmalarıdır. Aile yardımı alanlar içerisinde, yardım öncesi ve şu anda düzenli beslenme arasında anlamlı birfarkın olduğu ortaya çıkmıştır.Ayrıca aile yardımı alanların yardım öncesi ve sonrası yakacak ihtiyaçlarını karşılama durumları arasında önemli düzeyde farka rastlanmıştır. Bu durum Aile yardımlarının yakacak ihtiyacını karşılamaya olumlu etkide bulunduğunu göstermektedir.

Görüşülen haneler, yakacak yardımını gayet önemli görmektedirler. Yakacak yardımı her ne kadar yoksulluklarında görece olarak bir iyileşme sağlamasa da kışın soğuktan korunmak için etkili bir yardım türüdür.

3.2.3. Eğitim Yardımları

Yoksulluğun, kuşaktan kuşağa aktarılmasının temel nedenlerinden biride; yeterli eğitimin alınamaması olarak görülmektedir. Araştırma kapsamına giren yararlanıcıların eğitim almadıkları/alamadıkları konusunda ciddi problemler görülmektedir. Araştırma kapsamında eğitim yardımı alan hanelerin % 70'i çekirdek aileden oluşmaktadır.

Tablo 46: Eğitim Yardımlarından Faydalanma Durumu

	Frekans	***Yüzde (%)***
Evet	*92*	*46*
Hayır	*108*	*54*
Toplam	*200*	*100*

Görüşülen hanelerin eğitim yardımları alıp almama durumlarına bakıldığında % 46'sı bu yardımlardan faydalanırken, %54'ü bu yardımlardan faydalanmamaktadır. Bunu %10 oranında öğrenci ihtiyacı yardımı takip etmektedir.

Tablo 47: Eğitim Yardımı Alanların Aldıkları Yardımların Yaşamlarını

Rahatlatma Durumu

	Frekans	*Yüzde (%)*
Kesinlikle Hayır	*8*	*8,69*
Hayır	*12*	*13,04*
Kararsızım	*20*	*21,73*
Evet	*52*	*56,52*
Toplam	*92*	*100,00*

Araştırma kapsamında eğitim yardımı alan hanelerin, almış oldukları eğitim yardımlarının yaşamlarını rahatlatıp rahatlatmadığı konusundaki görüşlerine bakıldığında;. "Yaşamımızı rahatlattı." diyenlerin oranı ise % 56,52'dir.

Tablo 48: Eğitim Yardımlarını Yeterli Bulma Durumu

	Frekans	*Yüzde (%)*
Kesinlikle Hayır	*4*	*4,34*
Hayır	*20*	*21,73*
Kararsızım	*28*	*30,43*
Evet	*40*	*43,47*
Toplam	*92*	*100,00*

Araştırma kapsamındaki eğitim yardımı alan hanelerin eğitim yardımlarını yeterli bulup bulmamaya ilişkin görüşlerinin neler olduğu sorulduğunda; toplamda eğitim yardımını yeterli bulmayanların oranı ise %26,07'dir. Yetip yetmediği konusunda kararsız olduklarını belirtenlerin oranı %30,43 iken eğitim yardımlarını yeterli bulanların oranı ise %43,47'dir.

Tablo 49: Eğitim Yardımlarından Genel Memnuniyet Durumu

	Frekans	*Yüzde (%)*
Kesinlikle Hayır	*4*	*4,34*
Hayır	*24*	*26,08*
Kararsızım	*26*	*28,26*
Evet	*38*	*41,30*
Toplam	*92*	*100,0*

Araştırma kapsamındaki eğitim yardımı alanların, bu yardımlardan memnuniyet derecesi ölçülmek istendiğinde; toplamda memnun olmayanların oranı %30,42'dir. Memnun olup olmama konusunda kararsız olduğunu belirtenlerin oranı ise %28,26'dır. Eğitim yardımlarından memnun kalanların oranı %41,30'dur. Burada memnun olanların oranının, memnun olmayanların oranından fazla olduğunu söyleyebiliriz. Yardımlardan memnun olmayanların çoğunluğunun neden memnun olmadıklarına bakıldığında, genellikle verilen yardımların ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediğini belirtmişlerdir. Özellikle çok çocuklu ailelerde, "ihtiyacı karşılamıyor." diyerek memnuniyetsizliklerini belirtenlerin oranı daha fazladır. Bu sonuçlar bize göstermektedir ki insanlar eğitim yardımı politikalarından memnun olmalarına rağmen bu politikaların etkinliğinin artmasını verilen yardım miktarının artmasına bağlamıştır.

3.2.4. Sağlık Yardımları

Araştırma kapsamındaki görüşülen hanelerin %80'ni sağlık yardımlarından faydalanmadıklarını ifade etmişlerdir. Diğer sosyal yardımlara nazaran sağlık yardımından faydalananlar daha azdır.

Tablo 50: Sağlık Yardımlarından Faydalanma Durumu

	Frekans	***Yüzde (%)***
Evet	*40*	*20*
Hayır	*160*	*80*
Toplam	*200*	*100,0*

Sağlık yardımından faydalananların diğer sosyal yardım alanlara nazaran az olmasının nedeni; araştırma kapsamındaki hanelerin çok büyük bir oranının sosyal güvence sahibi olmasıdır.

Tablo 51: Sağlık Yardımlarını Yeterli Bulma Durumu

	Frekans	***Yüzde (%)***

Hayır	*8*	*20*
Kararsızım	*16*	*40*
Evet	*16*	*40*
Toplam	*40*	*100,0*

Araştırma kapsamındaki sağlık yardımı alan hanelerin %40'ı yapılan sağlık yardımlarını yeterli bulduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 52: Sağlık Yardımlarından Genel Memnuniyet Durumu

	Frekans	***Yüzde (%)***
Hayır	*4*	*10*
Kararsızım	*16*	*40*
Evet	*20*	*50*
Total	*40*	*100,0*

Araştırma kapsamındaki sağlık yardımı alan hanelerin; %50'si yapılan sağlık yardımlarından memnun kaldıklarını belirmişlerdir.

3.2.5. Sosyal Yardımlara İlişkin Genel Bulgular

Araştırma kapsamında sosyal yardım alanların toplamda %54'ü ihtiyaçlarının karşılandığını, %16'sı ise ihtiyaçlarının karşılanmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 53: Alınan Sosyal Yardımların İhtiyaçları Karşılama Durumu

	Frekans	***Yüzde (%)***
Kesinlikle İhtiyaçlarımı Karşıladı	*24*	*12*
İhtiyaçlarımı Karşıladı	*94*	*42*
İhtiyaçlarımı ne karşıladı ne de karşılamadı	*60*	*30*
İhtiyaçlarımı Karşılamadı	*20*	*10*
Kesinlikle İhtiyaçlarımı Karşılamadı	*12*	*6*
Toplam	*200*	*100,0*

Tablo 54: Alınan Sosyal Yardımların Yoksulluğu Azaltma Durumu

	Frekans	Yüzde (%)
Yoksulluğumda Kesinlikle Azalma Oldu	*2*	*1*
Yoksulluğumda Azalma Oldu	*32*	*16*
Yoksulluğumda ne Azalma Oldu Nede Olmadı	*118*	*59*
Yoksulluğumda Azalma Olmadı	*40*	*20*
Yoksulluğumda Kesinlikle Azalma Olmadı	*8*	*4*
Toplam	*200*	*100,0*

Araştırma kapsamında sosyal yardımlardan faydalananların %59'u yoksulluklarında azalma olup olmadığı konusunda hiçbir değişikliğin olmadığını belirtirken, %20'si yoksulluklarında bir azalma olmadığını; %4'ü, yoksulluklarında kesinlikle bir azalma olmadığını ifade etmişlerdir. Bu durumda, yapılan sosyal yardımların; hanelerin yoksulluklarında bir azalma meydana getirmekten ziyade sadece asgari düzeyde temel ihtiyaçlarının karşılanmasına dönük bir işlevi olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 55: Alınan Sosyal Yardımların Topluma Katkısına İlişkin Görüşler

	Frekans	***Yüzde (%)***
Kesinlikle Önemli	*40*	*20*
Önemli	*100*	*50*
Önemsiz	*40*	*20*
Kesinlikle Önemsiz	*10*	*5*
Bilmiyorum	*10*	*5*
Toplam	*200*	*100,0*

Araştırma kapsamında sosyal yardım alanların %70'i sosyal yardımların topluma önemli bir katkısının olduğunu belirtmişlerdir. %20'si ise topluma herhangi bir katkısının olmadığını, %5'i ise bu konuda herhangi bir fikrinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 56: Alınan Sosyal Yardımlardan Dolayı Geleceğe Güvenle Bakma Durumu

	Frekans	Yüzde (%)
Güvenle Bakıyorum	*32*	*16*
Ne Güvenle Ne de Güvensiz Bakıyorum	*116*	*58*
Güvensiz Bakıyorum	*40*	*20*
Kesinlikle Güvensiz Bakıyorum	*12*	*6*
Toplam	*200*	*100,0*

Araştırma kapsamında sosyal yardım alanların %58'i, geleceğe ne güvenle ne de güvensiz baktığını belirtirken, geleceğe güvenle bakanların oranı %16 olmuştur.

Tablo 57: Sosyal Yardım Alanların Çocuklarının Daha Rahat Bir Hayat Yaşayabileceğine Dair Görüşleri

	Frekans	Yüzde (%)
Evet Düşünüyorum	*70*	*35*
Hayır Düşünmüyorum	*60*	*30*
Evet, Ama Çok Değil	*50*	*25*
Cevapsız	*10*	*5*
Bilmiyorum	*10*	*5*
Toplam	*200*	*100,0*

Araştırma kapsamında sosyal yardım alan kişilerin %35'i, çocuklarının kendilerine nazaran daha rahat bir hayat yaşayabileceğini belirtirken, %30'u, çocuklarının şu anki durumdan daha rahat bir hayat yaşayabileceklerini düşünmediklerini belirmişlerdir. Arıştırma sonuçlara göre alınan sosyal yardımlardan faydalanma durumu ile bu sosyal yardımları alanların çocuklarının daha rahat bir hayat yaşayabileceğine dair görüşleri arasında, anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

3.2.6. Proje Destek Yardımları

Görüşülen kişilerin proje destek yardımından, Gelir Getirici Proje Desteklerinden haberdar olma durumlarına bakıldığında; %70 gibi büyük bir oranı, bu desteklerden haberdar olmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 58: Eğitim düzeylerinin Proje Destek Yardımından Haberdar Olma Durumuna Göre Dağılımı

		Görüşülen Kişilerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı						*Toplam*
		Okur-yazar değil	*Okur-yazar*	*İlkokul mezunu*	*Ortaokul ve Dengi Mezunu*	*Lise ve Dengi Mezunu*	*Üniversite/ Yüksekokul*	
Proje Destek Yardımından Haberdar Olma Durumu	*Evet Sayı*	*40*	*8*	*6*	*2*	*2*	*2*	*60*
	%	*20%*	*4%*	*3%*	*1%*	*1%*	*1%*	*100,0%*
	Hayır Sayı	*80*	*16*	*30*	*6*	*6*	*2*	*140*
%		*40%*	*8%*	*15%*	*3%*	*3%*	*1%*	*100,0%*
Toplam		*120*	*24*	*36*	*8*	*8*	*4*	*100*
	%	*60%*	*12%*	*18%*	*4%*	*4%*	*2%*	*100,0%*

Eğitim düzeyleri ile proje destek yardımından haberdar olma durumu arasında anket sonuçlarına göre çok önemli düzeyde anlamlılık tespit edilmiştir . Diğer bir ifade ile eğitim düzeyi düştükçe proje destek yardımlarından haberdar olma durumu da düşmektedir.

Tablo 59: Proje Destek Yardımından Faydalanma Durumu

	Frekans	***Yüzde (%)***
Evet	*8*	*4*

Hayır	*192*	*96*
Toplam	*200*	*100,0*

Araştırma kapsamında SYD Vakıfları'ndan yardım alan toplam 200 kişiden 8'i (%4), proje destek yardımından faydalanmaktadır. Proje destek yardımından haberdar olan 60 kişiden sadece 8 kişi proje destek yardımından faydalanmıştır. Haberdar oldukları halde proje destek yardımından faydalanılmamasının sebepleri arasında; nasıl başvurulacağını bilememe, sonradan ödeyememe korkusu, sağlık problemlerinden ötürü iş yapamama gibi sebepler bulunmaktadır.

Özellikle bu proje yardımlarının neler olduğu, 3294 sayılı yasa kapsamına giren, yani hiçbir sosyal güvencesi olmayan yoksul vatandaşlara anlatılmalıdır. Bu kişilerin eğitim düzeylerinin düşük olduğu hesap edilerek proje destek yardımı almak için rutin bürokratik işler azaltılmalıdır.

Tablo 60: Proje Destek Yardımı Alanların Aldıkları Yardımlarının Yaşamlarını Rahatlatma Durumu

	Frekans	***Yüzde (%)***
Kararsızım	*2*	*25*
Evet	*4*	*50*
Kesinlikle Evet	*2*	*25*
Toplam	*8*	*100,0*

Araştırma kapsamındaki proje destek yardımı alanların %75'i, bu destek yardımının yaşamlarını rahatlattığını belirtmişlerdir. %25'i ise bu konuda kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. "Yaşamımı rahatlatmadı." diyene rastlanılmamıştır. Bu durum proje destek yardımlarının etkili olduğunu, yoksulluğun giderilmesinde önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir.

Tablo 61: Proje Destek Yardımını Yeterli Bulma Durumu

	Frekans	***Yüzde (%)***

Hayır	*4*	*50*
Kararsızım	*2*	*25*
Evet	*2*	*25*
Total	*8*	*100,0*

Araştırma kapsamındaki proje destek yardımı alanların, aldıkları bu destek yardımlarının yeterli olup olmadığına bakıldığında olumsuz bir durumla karşılaşmaktayız. Destek alanların %50'si proje destek yardımlarının yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Proje destek yardımı alanlar bir defaya mahsus az miktarda yardım aldıklarını, aldıkları yardımın işyerlerini büyütmeye yetmediğini, işyeri için masrafların çok olduğunu bunu karşılamak için daha fazla krediye ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 62: Proje Destek Yardımından Genel Memnuniyet Durumu

	Frekans	**Yüzde (%)**
Kararsızım	2	25
Evet	6	75
Toplam	8	100,0

Araştırma kapsamındaki proje destek yardımından faydalananların %75'i genel olarak destek yardımlarından memnun olduklarını, ifade etmişlerdir. Genel itibariyle memnun olmadıklarını belirtenlere rastlanılmamıştır. Bu durum, proje destek yardımlarının yetersiz bulunmasına rağmen bundan ne kadar memnun kalındığını göstermektedir.

Tablo 63: Proje Destek Yardımı Alanların Geri Ödemeyi Düzenli Yapabileceğini Düşünme Durumu

	Frekans	***Yüzde (%)***
Evet	*6*	*75*
Kısmen	*2*	*25*
Toplam	*8*	*100,0*

Araştırma kapsamındaki Proje destek yardımı alanların %75 gibi büyük bir çoğunluğu, almış oldukları destek yardımını günü geldiğinde düzenli bir şekilde ödeyebileceklerini ifade etmişlerdir. Bu durum proje destek yardımı alanların durumlarında iyileşme olduğunu, yaptıkları işten zarar etmediklerini göstermektedir.

Tablo 64: Proje Destek Yardımı Alanların Geleceğe Güvenle Bakmaya ilişkin Görüşleri

	Frekans	***Yüzde (%)***
Güvenle Bakıyorum	*6*	*75*
Ne Güvenle Ne de Güvensiz Bakıyorum	*2*	*25*
Toplam	*8*	*100,0*

Araştırma kapsamında proje destek yardımı alanların %75'i, almış oldukları destek yardımın, geleceğe daha güvenle bakmalarını sağladığını ifade etmişlerdir. Tümüyle güvensiz bakanlara rastlanılmamıştır. Bu durum proje destek yardımlarının ne kadar yerinde olduğunu göstermektedir. Proje destek yardımı alanlar ile geleceğe güvenle bakmaya ilişkin görüşler arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Araştırma kapsamında Proje destek yardımı alanların %100'ü, bu yardımların topluma katkısının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle proje destek yardımı alanların eğitim düzeyinin, sosyal yardım alanlara nazaran daha yüksek olması ve daha genç bir yaş grubunda olmaları, proje desteklerinin topluma katkısına ilişkin daha net yorumlar yapmalarını sağlamıştır. Test sonuçlarına göre proje destek yardımından faydalanma durumu ile yardımların topluma katkısına ilişkin görüşler arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur

3.2.7. Görüşülen Kişilerin Yardım Öncesi ve Sonrası ve Yaşam Bilgilerinin Karşılaştırılması

Gelir seviyesi düşük hanelerin oturdukları konutlara özgü tüm özellikler, bir bakıma içinde yaşadıkları şartların göstergesidir. Günümüz koşullarında, yetersiz gelire koşut olarak bir ev sahibi olmak çok zor görünmektedir. Araştırma kapsamındaki haneler, yetersiz gelire sahip oldukları ve zor şartlar altında yaşamlarını sürdürdükleri için babadan kalma, yalıtımsız, derme çatma ve çok da sağlıklı olmayan evlerde oturarak bu şekilde konut sorunlarını çözebilmektedirler.

Yardım öncesi konut mülkiyet durumu ile yardım sonrası konut mülkiyet durumu arasında test sonuçlarına göre hiçbir değişiklik olmamıştır. Bu durum yapılan yardımların konut mülkiyeti konusunda olumlu bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Yapılan yardımların, kiracıların ev sahibi olmasına yetmediğini belirtebiliriz. Yardım alanların, evlerinin olması ya da kira ödemiyor olması yoksullukla çelişkili bir durum gibi gözükebilir. Fakat durum böyle değildir. Ev sahibi olarak görünenlerin çoğunluğunun evleri, miras yoluyla kalmadır. Kira ödemiyor olanlar ise ya hala baba evinde oturmakta ya da akrabalarıyla yaşamaktadırlar. Ev sahibi olanların çoğu sağlıksız evlerde kötü şartlarda oturmaktadır. Ayrıca ev sahibi olup yaşlı, tek başına yaşayan ve sosyal bir güvencesi olmayan kişiler de mevcuttur. Yardımlar öncesi yaşanılan konuttaki oda sayısı ile yardım sonrası yaşanılan konuttaki oda sayısı da değişmemiştir

Yapılan yardımlar, hanelerin asgari temel ihtiyaçlarının karşılanmasına dönüktür. Düzenli beslenme ise bu haneler için daha lüks bir durumu ifade etmektedir. Asgari temel ihtiyaçların karşılanması bile haneler için zor görülürken, hanelerin bu yoksul durumlarında, düzenli beslenebilmeleri pek düşünülemez. Dolayısıyla yardım öncesi kısmen düzenli beslendiklerini söyleyen hanelerin sayısı ile yardım sonrasındaki sayı arasında anlamlı bir değişim olmamıştır.

Yardım öncesi yakacak ihtiyaçlarını karşılama durumu ile yardım sonrası yakacak ihtiyaçlarını karşılama durumu arasında anket sonuçlarına göre önemli düzeyde bir değişiklik gözlenmiştir. Diğer bir ifadeyle yardım sonrası yakacak ihtiyaçlarını karşılamada artış yaşanmıştır. Yardım öncesi yakacak ihtiyacını karşıladığını söyleyen 40 hane, yardım sonrasında 160 haneye yükselmiştir.

Yoksul haneler için kışın oturdukları konutları ısıtmak büyük bir sorundur. Oturdukları konutların plansız, yalıtımsız ve sağlıksız oluşu ısıtmayı daha da olumsuz etkilemektedir. Hanelerin ısınmada kullandığı odun/kömür oranlarının bu denli yüksek olması, odun ve kömürün yoksullar için önemli bir enerji kaynağı olduğunun göstergesidir. Yardım öncesi tezek/talaş kullanan 30 hane varken yardım sonrası araştırma kapsamındaki ailelerden hiçbiri artık tezek/talaş kullanmamaktadır. Yardım öncesi 20 aile odun/kömür kullanırken yardım sonrası odun/kömür kullanan aile sayısı 180 gibi çok yüksek bir rakama çıkmıştır. Yardım öncesine nazaran odun/kömür kullanımının bu şekilde artmasında, verilen yakacak yardımlarının katkısı büyüktür. Test sonuçlarına göre yardım öncesi ve sonrası evin ne ile ısıtıldığı arasında yüksek düzeyde anlamlılık vardır.

Yardım öncesi ilaç ihtiyaçlarını karşılama ile yardım sonrası ilaç ihtiyaçlarını karşılama durumları arasında test sonuçlarına göre değişiklik meydana gelmiştir Diğer bir ifadeyle yardım sonrası ilaç ihtiyaçlarını karşılamada artış gözlenmiştir.Yardımlar öncesi eğitim ihtiyaçlarının karşılanma durumu ile yardımlar sonrası eğitim ihtiyaçlarının karşılanma durumu arasında test sonuçlarına göre değişiklik meydana gelmiştir. Diğer bir ifadeyle yardım sonrası eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilme oranında artış söz konusudur.

Bireylerin insanca bir yaşam sürdürebilmesi için gerekli yaşam standartlarının da artırılması gerekmektedir. SYD Vakıfları aracılığıyla yardım alan hanelerin, gündelik yaşamlarında kullandıkları eşyalara ilişkin kazanımları politikaların etkinliği açısından önemli görülmektedir. Araştırma kapsamındaki yardım alan

hanelerin, insanca bir yaşam sürdürebilmesi için gerekli yaşam standartlarına, yapılan yardımların bir etkisinin olup olmadığını bilebilmek için eşya sahibi olma düzeyleri, yardım öncesi ve sonrası eşya sahibi olma sorularıyla ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır

Test sonucuna göre yardım öncesi ve sonrası buzdolabı, televizyon, otomotik/merdaneli çamaşır makinesi, bulaşık makinesi, dikiş makinesi, telefon, LCD-VSD-DVD, müzik seti, uydu anteni, güneş enerjisi, bilgisayar, traktör, binek oto, ev, arazi/tarla ve küçükbaş/büyükbaş hayvan sahipliğine ilişkin test sonuçlarına göre anlamlı bir değişim söz konusu değildir. Yani yapılan yardımların eşya sahipliliği durumu üzerinde katkısının olmadığını söyleyebiliriz. Bunların dışında Cep Telefonu, Fırınlı Ocak, elektrik süpürgesi, dükkân sahipliğine ilişkin ise anlamlı bir değişim olduğunu söyleyebiliriz. Yardım öncesi ve sonrası oluşan bu değişimde sosyal ve proje destek yardımlarının etkisi olduğu söylenebilir.

Günümüz koşullarında evlerde mutlaka bulunması gereken eşyalardan buzdolabı, televizyon, otomatik çamaşır makinesi, cep telefonu, fırınlı ocak, elektrik süpürgesi ve uydu anteni sahibi olma oranları yüksek çıkmıştır. Fakat oranın yüksek çıkmasının, yapılan yardımlarla pek bir ilgisinin olmadığını test sonuçlarına göre söyleyebilmekteyiz.

3.2.8. Görüşülen Kişilerin SYD Vakıflarına İlişkin Görüşleri

Araştırma kapsamında yardım alan kişilerin % 98'i SYD Vakfını tanıdıklarını belirtmiştir. Vakfın tanınma oranı yüksektir. Yardım alanlar doğrudan vakıflarla iletişim halinde oldukları için kurumu tanıdıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 65: SYD Vakfını Tanıma Düzeyleri

	Frekans	Yüzde (%)
Evet Tanıyorum	*196*	*98*
Kısmen Tanıyorum	*4*	*2*
Toplam	*200*	*100,0*

Tablo 66: SYD Vakfının Yardımlarından Haberdar Olma Kanalı

	Frekans	Yüzde (%)
Muhtar	*130*	*65*
İmam	*20*	*10*
Akraba/komşu/Tanıdık	*30*	*15*
TV/Radyo	*20*	*10*
Toplam	*200*	*100,0*

Araştırma kapsamında yardım alanların %65 gibi yüksek bir oranı verilen yardımları muhtardan %10 gibi çok küçük bir kesimi ise TV/Radyodan öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 67: Son 5 Yılda Başka Herhangi Bir Kuruluştan Yardım Alanlar

	Frekans	Yüzde (%)
Hayır Almadım	*160*	*80*
Evet Aldım	*40*	*20*
Toplam	*200*	*100*

Araştırma kapsamında yardım alan hanelerin %80 gibi büyük bir oranı, SYD Vakıfları'nın verdiği yardımlar dışında herhangi bir yerden yardım almadıklarını, ifade etmiştir.

Tablo 68: Yardımlardan Sadece İhtiyacı Olanların Faydalanıp Faydalanmadığına İlişkin Görüşler

	Frekans	Yüzde (%)

Kesinlikle Hayır	*4*	*2*
Hayır	*6*	*3*
Kararsızım	*50*	*25*
Evet	*128*	*64*
Kesinlikle Evet	*12*	*6*
Toplam	*200*	*100,0*

Araştırma kapsamındaki yardım alan kişilerin %64 gibi büyük bir oranı, yardımlardan sadece ihtiyacı olanların faydalandığını, %25'i bu konuda kararsız olduğunu, %5 gibi çok küçük bir kesimi de yardımların sadece ihtiyacı olanlara verilmediğini belirtmişlerdir.Yardımların sadece ihtiyacı olanlara verildiği anlayışı yaygındır. Fakat kararsız olanların yadsınamayacak düzeyde olması, ihtiyacı olmayanların detaylı araştırılıp ayıklanması gerektiğini göstermektedir.

Tablo 69: Yardım Alan Kişiler Belirlenirken Tarafsız Davranılıp Davranılmadığına İlişkin Görüşler

	Frekans	***Yüzde (%)***
Kesinlikle Hayır	*2*	*1*
Hayır	*4*	*2*
Kararsızım	*60*	*30*
Evet	*130*	*65*
Kesinlikle Evet	*4*	*2*
Toplam	*200*	*100,0*

Araştırma kapsamındaki yardım alanların %65 gibi büyük bir oranı, yardım alan kişiler belirlenirken tarafsız davranıldığını, %30'u bu konuda kararsız olduğunu, %3 gibi küçük bir kesimi de yardım alan kişiler belirlenirken tarafsız davranılmadığını ifade etmişlerdir. Yardımların bazı çevrelerce istismar edilmesi, yardım alanların bu hizmete ilişkin görüşlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Yardımların ve proje desteklerinin verilme koşulları hakkında yeterince bilgi sahibi olunmaması, yardım ve proje desteklerinin durumu iyi olanlara ya da tanıdıklara verildiği yolunda önyargılar da oluşturmaktadır.

Tablo 70: Yardımların Zamanında Dağıtılıp Dağıtılmadığına İlişkin Görüşler

	Frekans	*Yüzde (%)*
Kesinlikle Hayır	*2*	*1*
Hayır	*8*	*4*
Kararsızım	*50*	*25*
Evet	*140*	*70*
Toplam	*200*	*100,0*

Araştırma kapsamındaki yardım alan kişilerin %70'i, verilen yardımların zamanında dağıtıldığını; %25'i, bu konuda kararsız olduğunu; %5'i ise verilen yardımların zamanında dağıtılmadığını ifade etmişlerdir. Bu konuda araştırmayı yaptığımız bölgelerdeki SYD Vakıfları'nın başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 71: Yardım Tanıtımların Yeterince Yapılıp Yapılmadığına İlişkin Görüşler

	Frekans	*Yüzde (%)*
Kesinlikle Hayır	*10*	*5*
Hayır	*28*	*14*
Kararsızım	*50*	*45*
Evet	*72*	*36*
Toplam	*200*	*100,0*

Araştırma kapsamında yardım alan kişilerin %36'si, yapılan yardımların tanıtımlarının yeterince yapıldığını ifade ederken, %45'i ise bu konuda kararsız olduklarını beyan etmişlerdir. %19'u yapılan yardımların tanıtımlarının yapılmadığını ifade etmişlerdir.

SONUÇ

Vakıf kurumunun temelini oluşturan "yardımlaşma ve dayanışma duygusu" insanlık tarihiyle yaşıttır. İnsanlığın gelişimi ve medeniyetlerin inşasında etkili olan bu duygu, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel şartlara göre çeşitli dönemlerde farklı yollar ve şekillerde ortaya çıkmış olup İngiltere'deki Yoksul Yasaları'ndan başlayarak sosyal devletten neoliberal devlete sosyal politika anlayışı tarih içinde dönüşmüştür.

SYD Vakıfları, Türkiye'de aktif bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Her il ve ilçede örgütlenmiş bulunan vakıflar aracılığıyla sosyal yardımlar ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmaktadır. SYGM tarafından kullanılan SYDTF aracılığıyla SYGM tüm sosyal yardım faaliyetlerini 1000 birim sayesinde il ve ilçelerde, her ilde vali ve her ilçede kaymakamın başkanlığında oluşturduğu, SYD Vakıflarıyla yürütmektedir. Bu Vakıflar, devlet ile yoksul vatandaşlar arasında sosyal yardımların en kısa sürede ve doğrudan vatandaşa ulaştırılmasını sağlayan bir köprü görevi görmektedirler.

"SYDV'lerin sosyal devlet ilkesini somutlaştıran önemli kurumlardan biri olduğu ve sosyal dayanışma alanında önemli bir boşluğu doldurduğu görüşü" araştırmacılarca sık sık gündeme getirilmekle beraber aynı araştırmacılar Vakıfları "devlet tarafından kurulmuş devlet dışı örgütlenmeler" kavramına dâhil etmektedir. Öncelikle belirtilmelidir ki vakıflar mevzuatsal anlamda özel hukuk tüzel kişisidir ancak; kamu bütçesinden ayrılan kaynaklarla kurulan ve her il ve ilçede SYD Vakıfları adı altında gerçekleştirilen hizmetlerin; esasen ve fiilen SYGM'nin birimleri şeklinde sürdürüldüğü, bu teşkilatlanma yapısı ile ülkemizdeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat ve finansman yapısından farksızdır.

SYD Vakıfları kuruluşundan bu yana evirilerek; esas vakıf gayesinin yanında, ev yapma, eşi vefat eden kadınlara yardım, muhtaç asker ailelerine maaş, 2022 sayılı Kanun kapsamında yaşlılara maaş, genel sağlık sigortası kapsamında gelir testi, şartlı sağlık yardımı ve şartlı eğitim yardımı gibi yardımlar yapıp ve iş kur temsilciliği gibi kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülmesi gereken kamu görevlerini yerine getirmektedir. Bu özelikleriyle SYD Vakıfları özel hukuk tüzel kişisi olmaktan daha çok kamu kuruluşu niteliğine bürünmüş gözükmektedir.

SYD Vakıfları yukarıda da belirtiğimiz gibi gerçekte özel hukuk tüzel kişisi olmasına rağmen, gelirlerinin çoğunun kamu kaynaklarından oluşması, yöneticilerinin kamu görevlilerinden oluşturulması, kamusal hizmetleri üstlenmesi ve yasayla kurulması nedenleriyle kamu kesimi içinde yer aldığı ve kamu hizmetinin bir tür ifa edilmesi ve örgütleniş biçimini oluşturduğunu, dolayısıyla örgütlenme biçimi ve yapısı yönünden ne tam anlamıyla özel hukuk tüzel kişisi ne de kamu hukuku tüzel kişisi olarak nitelendiremeyeceğimiz oldukça özgün bir sosyal yardım aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak hukuki olarak SYD Vakıfları, özel hukuk tüzel kişisi statüsünde olduğundan yapılacak yardımlar hak niteliğinde olmayıp, kaynaklarla sınırlı olduğu için yardım almak isteyenlerin talebinin reddi halinde bu talebin yerine gelmesi için dava açma hakkı bulunmamaktadır. Bu noktada tüm bu karışıklıkların giderilmesi için vakıf politikalarının etkinliğini artıracak, SYD Vakıflarını sağlam bir hukuki zemine oturtacak yasa çalışmasının yapılması, bu yasayla vakfın yasal statüsünün belirlenmesi ve personel durumunun tekrar düzenlenmesi gerekmektedir. Uygulama birliğinin sağlanması ve sosyal politikaların etkisinin arttırılması için sosyal yardım veren kurumların tek çatı altında toplanması, ayrıca SYD Vakıflarının mal ve hizmet teminleri için kamu ihale kanunu yerine hızlı ve etkin özel bir ihale mevzuatının geliştirilmesi ve tüm bunları düzenleyen yeni bir sosyal yardım kanununun çıkartılması politikaların etkinliğine katkı sağlayacaktır.

Bu araştırmada da politikaların etkinliğine katkı sağlama adına, SYD Vakıfları aracılığıyla ortaya konulan politikaların ve bu politikaların etkinliğinin ne olduğunu, saha araştırmaları kapsamında vakıftan yardım alanlarla yapılan anketler sonucu ortaya çıkarılması hedeflemiştir. Bu çalışmada SYGM tarafından SYDV'ler aracılığıyla yürütülen sosyal ve proje destekli yardımların, yararlanıcı hanelerin yaşamlarında ne tür değişimler meydana getirdiği, yapılan yardımların fayda sahipleri üzerindeki etkililiğinin araştırılarak SYD Vakıflarının politikalarının ne kadar başarılı olduğuna yönelik bir saha araştırması düzenlenmiştir. Saha araştırması, SYD Vakıflarından yardım alan fayda sahiplerinin görüşleriyle sınırlı tutulmuştur. Araştırma toplam 200 kişilik bir örneklem üzerinde yapılmıştır. Hazırlanan anket eşliğinde, yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Buradaki amaç SYD Vakıfları'ndan sosyal yardım ve proje desteği alanların yardımlara ve yardımların etkinliğinin artırılmasına ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Araştırmada gerekli verileri elde edebilmek için SYD Vakıfları'nın kayıtlarının incelenmesiyle elde edilen bilgilerden ve yardım alanlara uygulanan görüşme formu sonuçlarından yararlanılmıştır.

Araştırma verilerimizi analiz etmemiz için yardımların dağıtımında, aile yapısının bilinmesi önem arz etmektedir. Yardım alanların hane halkı tipine göre dağılımına bakıldığında % 48 çekirdek aile, % 6 geniş aile çıkmıştır. Değişen sosyoekonomik koşullar, çekirdek aile yapısının artmasına yol açmıştır. Araştırmada görüşülen kişilerin hane halkı büyüklüğü arttıkça ailenin aylık geliri artmaktadır. Görüşülenler içerisinde çalışanların ne işle uğraştığına bakıldığında %29,4 gibi bir oranın geçici işçi olarak çalıştığı gözlenmektedir. Bunu %29,4 oranında ücretli-maaşlı çalışanlar takip etmektedir.

Araştırmanın yapıldığı tarihte çalışmayan ve bir işle bağlantısı olmayan kişilerin oranı, bir başka deyişle işsizlik oranı, %83'dür. Çalışanların oranı ise %17'dir. Yardım alan kişilerin ne zamandan beri çalışmadığına bakıldığında %25,30'sı hiç çalışmamıştır. Hiç çalışmayanların büyük çoğunluğu, ev hanımlarından

oluşmaktadır. Araştırmada %38,55 oranında kişi ise 7 yıldan fazladır çalışmadıklarını ifade etmişlerdir. 7 yıldan fazladır çalışmadıklarını belirtenlerin büyük çoğunluğu yaşlı, emekli ve sağlık problemleri olan kişilerdir. Bu verilerde bize göstermektedir ki sosyal yardımların bir hak olarak verilmesi halinde, bireylerin kolaycılığa alışmasına ve üretim ve istihdamdan uzaklaşmasına neden olabileceği de göz önünde bulundurularak; çalışabilecek nitelikte olan bireylerin istihdam piyasasına yönlendirilmesi; diğer taraftan engelli, yaşlı, sakat, çocuk vb. gibi çalışamayacak nitelikte olan gruplara ihtiyaçlarını giderecek nitelikte yardım politikalarının uygulanması vakıf politikalarının etkisini artıracaktır.

Araştırma kapsamına giren hanelerin, yardımlar dâhil aylık gelirlerine bakıldığında; %31 oranında ilk sırayı 251–500 TL arası geliri olanlar almaktadır. Sonraki sırada %20 oranında 150–250 TL arasında geliri olanlar bulunmaktadır. Hiç gelirinin olmadığını belirtenlerin oranı ise % 6'dır. Bu noktada dar gelirli ailelere ulaşılmasında vakıf politikalarının etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Yardım alanların yaş dağılımlarına bakıldığında en fazla oranın (%36) 65 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. %32'sini ise 35–44 yaş aralığı oluşturmaktadır. Yaş gruplarına bakıldığında genç nüfüsün yardımlardan daha az faydalandığı, özellikle proje destekli vakıf politikalarının genç nufüs üzerinde etkili olmadığı sonucu çıkarılabilir. Bununla beraber SYDV eliyle yürütülen yardımların, zamanla yoksul vatandaşlarca "devletin nimet bölüştüren bir hayır kurumu gibi görüldüğü", "yardım bağımlılığı için kültürel bir zemin oluşturduğu", "yoksul vatandaşları tembelliğe alıştırdığı ve çalışmaktan alıkoyduğu" gerekçeleriyle SYD Vakıflarının yoksullukla mücadele için uyguladıkları politikalar eleştirilmektedir. Bu konuda birçok araştırmacı tarafından "balık vermek yerine balık tutmayı öğretmek" gerektiği vurgusu sürekli olarak gündeme gelmektedir.

Yardım alanların % 60'ı resmi nikâhlıdır. % 20'sinin ise eşi ölmüştür. Yardım alanlardan eşi ölmüş olanların oranının bu denli yüksek çıkması yardımların ihtiyacı olanlara ulaşmasının önemli olduğunun göstergesidir. Evlilik eşlere

sorumluluk yükleyen bir kurumdur. Evlilikte bu sorumlulukları yerine getirememek ya da ertelemek ciddi sorunlara sebebiyet verebilir. Bu nedenlerden dolayı vakıf politikaları oluşturulurken hedef kitlelerin medeni durumları göz önünde bulundurularak yardım miktarları ve türleri belirlenmelidir. Ayrıca kadın yoksulluğunu önleyici yardım ve istihdam politikalarının çoğaltılması gereklidir.

Görüşülen hanelerin hangi tür yardımlardan faydalandıklarına bakıldığında %96 gibi çok ciddi bir oranla aile yardımı ilk sırada gelmektedir. Sosyal yardımlar içerisindeki aile yardımları; gıda, barınma, yakacak, sosyal destek nakdi yardımı olarak türlere ayrılmaktadır. Bu yardımların bazıları ayni bazıları da nakdi verilmektedir. Ancak bu ailelere ayni ve nakdi yardım vermenin yanında psikolojik destek sunulması, kılavuzluk ve rehberlik edilmesi, ailelere gözetim hizmetlerinin sağlanması, kendilerini ifade etmelerine destek olacak gerekli altyapının sağlanması özgüvenlerini tazeleyecektir. Özgüveni tazelenmiş ve gerekli mesleki eğitimleri almış bireylerin topluma kazandırılmasının ve kendi geçimlerini idame ettirebilmelerinin önündeki engeller kalkmış olacak ve vakıf politikalarının etkinliği daha da artmış olacaktır. Dolayısıyla vakıflarda sosyolog, psikiyatrist, sosyal yardım uzmanı gibi uzman personelinde istihdam edilmesi gerekmektedir.

Araştırma kapsamına giren yararlanıcıların eğitim durumlarına ilişkin ciddi problemler görülmektedir. Gelir seviyesi düşük olan hane reislerinin düşük gelire sahip olmaları nedeni ile çocuklarının eğitimi aksamakta ve ilerde uygun bir iş bulabilmeleri için yeterli eğitimi alamamaktadır. Bu durum çocuğun iyi bir gelecekten mahrum kalması sonucunu doğurmanın yanı sıra gelir seviyesi düşüklüğünün sonraki kuşaklara aktarılmasında etkin bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, yapılan eğitim yardımlarının önemi azımsanmayacak kadar mühimdir. Dolayısıyla eğitim yardımı politikalarının miktarının ve etkinliğinin artırılması gerekmektedir. Ülkemizdeki yoksulluk sorununa kalıcı çözümler üretilebilmesi için eğitim ve öğretim imkanı sağlama, teknik bilgi ve beceri kazandırma, iş edindirme gibi uzun süreli etkileri olan sosyal yardım

politikalarına ağırlık verilmelidir. Gerekirse yardım alan hanelerin çocuklarının ücretsiz yüksek öğrenim görmeleri için imkanlar sağlanmalıdır. Meslek hayatına başladığında ise sermaye temini veya kamu kurumlarında veya özel sektörde iş bulma imkanları verilmelidir

Sosyal yardımlara ilişkin genel bulgulara baktığımızda; araştırma kapsamında sosyal yardım alanların %42'si, ihtiyaçlarını karşıladığını, %10'u ise yardımların ihtiyaçlarını karşılamadığını ifade etmişlerdir. Yapılan sosyal yardımların önemli olduğunu ifade etmekle beraber bu yardımların yoksul kesimin sadece asgari düzeyde ihtiyaçlarının karşılanmasına dönük bir işlevi olduğunu, genel itibariyle ihtiyaçları karşılamada yetersiz kaldığını bu noktada vakıf politikalarının etkinliğinin artırılması gerektiğini belirtebiliriz.

Araştırma kapsamında sosyal yardım alanlardan geleceğe güvenle bakanların oranı %16 gibi bir kesimi oluşturmaktadır. Bu durum sosyal yardım politikalarının geleceğe güvenle bakabilme açısından insanlarda güven duygusu oluşturmadığının göstergesidir. SYD vakıfları tarafından verilen sosyal yardımlar; yardım alan hanelerin ancak asgari geçim koşullarına cevap vermeye çalıştığı için haneler, bu sosyal yardımlardan ne kadar faydalansalar da yapılan sosyal yardımlar yardım alan hanelerin yaşamlarını rahatlatmaya ve onların yoksulluk sarmalından kurtulmalarına yetmemekte, bu durum genel bir memnuniyetsizliğe ve karamsarlığa yol açmaktadır.

SYDV'lere tahsis edilen kaynakların artılması ve SYDV'lerin harcamalarının da daha şeffaf, adil ve objektif kriterlere dayalı şekilde gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması da politikaların başarısını artıracaktır. Tahsis edilen kaynakların artrılılması noktasında vergi politikaları iyi kullanılmalıdır, çünkü vakıfların vergi muafiyetlerinin olmasının yanında vakıflara yapılacak bağışların da vergiden muaf olmaları söz konusudur. Dolayısıyla bağış yapanlar açısından da vergi muafiyeti söz konusu olmaktadır. Ayrıca SYD Vakıflarına yapılan yardım ve bağışlarda kurumlar ve gelir vergisi matrahından indirilebilme imkânı

mevcuttur. Gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri, SYD Vakıflarına yapacakları bağış ve yardımların tamamını makbuz ile belgelendirilmek suretiyle bunları gelir ve kazançlarından düşürebilmektedir. Bu imkanların gönüllü bağışçılara anlatılıp mükelleflerin teşvik edilmesi vakıf gelirlerini artırcaktır. Ayrıca eğlence, lüks tüketim gibi belli büyük sektörlere "Sosyal Yardım Vergisi" konulması, bankalarının net karlarının belli bir yüzdesinden ve trafik para cezalarından mevcut paylardan daha yüksek miktarlarda vakıflara pay ayrılması vakıf kaynaklarının artmasına katkı sağlayacaktır.

SYD Vakıfları yardım alan insanlara asgari yaşam standartlarını sağlamaya yönelik sosyal yardımlar sağlamanın yanı sıra sürekli bir gelir elde etmeleri için de proje destek yardımları da sağlanmaktadır. "Proje Destek Yardımları"; bir yandan söz konusu gelir seviyesi düşük insanları ekonomik manada bağımlı konumlarından kurtarıp, diğer yandan ise bireyleri üretken hale getirmektedir. Bu yeni iş gücü sayesinde ilerde mevcut üretim kapasitesi artarak büyüme ve kalkınma gibi makro ekonomik hedefler gerçekleşebilecektedir.

Araştırma kapsamında SYD Vakıfları'ndan yardım alan toplam 200 kişiden 8'i (%4) proje destekli yardımlardan faydalanmaktadır. Proje yardımlarından faydalanmak için prosedürlerlerin çok olması, büyük kesimlerin proje destek yardımlarından haberdar olmaması gibi sebepler bu oranın düşük kalmasına neden olabilmektedir. Bu durum Proje destekli yardımlardan az sayıda kesimin faydalandığını bizlere göstermektedir. Özellikle proje destekli yardımların neler olduğu, nasıl faydalanılacağı, 3294 sayılı yasa kapsamına giren yararlanıcılara sosyal medya ve iletişim araçları etkin bir şekilde kullanarak ısrarla anlatılmalıdır. Kamuoyunun, SYD Vakıflarını tanımaları ve sosyal yardım hizmetleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayıcı kitapçıklar, broşürler yayımlanmalı, afişler asılmalı, basın-yayım organları ile işbirliği geliştirilmelidir. Ayrıca hazırlanan projeler yaşama geçirilmeden önce basın-yayım organları ve araçları ile yoksul ve yardıma muhtaç vatandaşlara

anlatılmalıdır.

Araştırma kapsamında proje destek yardımı alanların % 75'i, proje destek yardımlarının yaşamlarını rahatlattığını belirtmişlerdir. Yaşamlarını rahatlatmadığını söyleyenlere rastlanılmamıştır. Bu durum sosyal yardımlara nazaran proje destekli yardım politikalarının etkili bir rol üstlendiğini bizlere göstermektedir.

İş kurmak için proje destekli yardımlardan faydalanan kişilerin, aldıkları bu destek yardımlarının yeterli olup olmadığına bakıldığında olumsuz bir tabloyla karşılaşmaktayız. Destek alanların %50'si proje destek yardımlarının yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Proje destek yardımı alanlar, bir defaya mahsus ve az miktarda yardım almaktadırlar. Bir işyeri açmak ve devam ettirmek için masrafların çok olduğunu, bunu karşılamak için daha fazla krediye ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Üretime dönük istihdamın artması için SYD Vakıfları'nın proje destek konusunda daha fazla kredi vermesi ve işyeri kurulduktan sonra bile kişinin kendisine verilen krediyi düzenli ödemesi şartının kabulüyle tekrar kredi istemesi halinde, SYD Vakıflarının kredi vermesi, Vakıf politikalarının etkinliğinin artırılması için önemli görülmektedir.

Araştırma kapsamındaki proje destek yardımlarından faydalananların %75'i genel olarak destek yardımlarında memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Genel olarak memnun olmadıklarını belirtenlere rastlanılmamıştır. Bu durum proje destek yardımlarının yetersiz bulunmasının yanı sıra yararlanıcıların bu yardımlardan memnun kaldığını göstermektedir. Araştırma kapsamımda proje destek yardımı alanların %75'i almış oldukları proje destek yardımının, geleceğe daha güvenle bakmalarını sağladığını ifade etmişlerdir. %25'i ise geleceğe ne güvenle ne de güvensiz baktıklarını ifade etmişlerdir. Tümüyle güvensiz bakanlara rastlanılmamıştır.

Vakıfların sosyal yardım politikaları insanların, sadece asgari geçim koşullarına

cevap vermeye çalışan, geçici çözüm noktasında işlevseldir. Buradaki amaç; ihtiyaç sahibi insanların anlık ihtiyaçlarını karşılamaya yardım etmektir. Fakat bu şekilde gelir seviyesinin kalıcı olarak artırılması ve politikaların etkin olması söz konusu olmayacaktır. Oysaki proje destekli yardımlarla kendi işyerlerine/işlerine kavuşan kişiler, asgari geçim standardını aşan bir gelir elde edebilmektedirler. Bu durum, üretken olmaktan uzak, pasif bir şekilde yardım almaktansa çalışkan, üretken ve aktif bir duruma geçmelerine yardımcı olmaktadır. Bu da zihinlerde geleceğe yönelik umudu artırmaktadır. Üretimin olması; politikaların önemini de artırmaktadır. Yoksul vatandaşlara sürdürülebilir gelir getirici iş imkanları sağlanmasına yönelik geliştirilecek proje ve politikaların bölgesel bazda ele alınarak; bölgelerin beşeri, sosyal ve ekonomik koşullarına uygunluğu sağlanarak vakıf politikalarının etkinliği daha da artırılmalıdır.

Araştırmamız kapsamında yardım öncesi konut mülkiyet durumu ile yardım sonrası konut mülkiyet durumu arasında test sonuçlarına göre hiçbir değişiklik olmamıştır. Bu durum yapılan yardımların konut mülkiyeti konusunda olumlu hiç bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Bu noktada ihtiyaç sahibi hanelerin barınma ihtiyaçlarının da sosyal hizmet ve yardımlar kapsamına alınması, bu bağlamda gerek "TOKİ" gerekse belediyelerin vakıflarla koordineli çalışarak alt gelir sınıflarını kapsayan konut projeleri uygulamalarına sosyal yardım ödeneklerinden kaynak aktarılmalıdır. Gerçek ihtiyaç sahipleri belirlenerek ücretsiz konut tahsisi yapılmalıdır.

SYD Vakıflarına yönelik eleştiriler farklı noktalarda toplanmaktadır. Vakıflar, pek çok ihtiyaç sahibini tembelliğe alıştırabilmektedir. Bu yüzden vakıf yardım programlarının ya da proje desteklerinin aktif politikalarla ele alınma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Özellikle eğitim ve istihdam projelerinin desteklenmesi hayati bir önem taşımaktadır. Ancak bu şekilde uzun ömürlü ve etkili vakıf politikaları oluşturulabilir. Bilhassa her yardım talep edene değil, gerçek ihtiyaç sahiplerine yardım yapılması önemli bir husustur. Bunun içinde

özellikle tespite dayalı çalışmalar daha organize, etkin ve uzmanlığa dayalı hale getirilmeli, etkin bir veri tabanı oluşturulmalı ve yardımlar objektif ölçütlere göre dağıtılmalıdır. Yardım yapılacak fayda/hak sahiplerinin belirlenmesinde genel kriterler belirlenmeli, bu kriterlerin uygulanması aşamasında bölgelerin ekonomik ve sosyal durumu göz önünde bulundurularak da kararlar verilmelidir. Özellikle hane gelirinin tespitine yönelik kriterler tekrardan ele alınmalıdır. Araştırmalar göstermektedir ki her il ve ilçede yardım verilme kriterleri o il/ilçedeki mütevelli heyetinin yapısına göre farklılıklar göstermektedir. Yardımlar konusunda son karar mekanizmasında uzman meslek elemanlarının olması ve kriterlerin kanun yönetmeliklerle net bir şekilde belirlenmesi, sosyal yardım politikalarının etkinliğin artmasına katkı verecektir

Araştırma kapsamında yardım alan hanelerin % 80 gibi büyük bir oranı, SYD Vakıfları'nın verdiği yardımlar dışında herhangi bir yerden yardım almadıklarını ifade etmiştir. Vakıfların faaliyet sınırları kapsamındaki yoksul ve yardıma muhtaç kişilerin içinde bulundukları ekonomik ve sosyal yoksunluklarını anlayabilmeleri ve sosyal yardım stratejilerini bu doğrultuda belirleyebilmeleri için yardım başvurusunda bulunan ve yardım alanlara ilişkin bilgileri içeren mevcut kayıt sistemi daha da geliştirilmeli ve halihazırda kullanılan ortak veri tabanına yardım veren kurumların hepsi entegre edilmelidir. Sosyal yardımlardan yararlananlara ilişkin bu şekilde hazırlanan geniş çaplı merkezi bir bilgi ağının olması kaynak israfının, hizmetlerin tekrarının ve sosyal yardımların parçalı ve dağınık bir nitelik taşımasınında önüne geçecektir.

Oluşturulacak daha geniş çaplı bu bilgi ağı ile yardımların amacına uygun olarak yararlanıcılara ulaşabilmesi için vakıf personellerinin başvuru sahiplerine ait gelir seviyesi bilgilerine ulaşılabilmesinin de imkânı verilmelidir.(Örn: emekli maaşı, banka hesap bilgileri vb.) Ayrıca sosyal yardım ile istihdam bağlantısı denetimi sağlanarak özellikle kayıtdışı çalışmanın

tespit edilememesi neticesinde, yardımların muhtaç olmayan kişilere verilmesinin önüne geçilmesi sağlanmalıdır. İşe yönlendirilen kişilerden çalışmaya başlayanlardan hemen vakıf yardımlarının kesilmemesi, yardım miktarlarını azaltılarak yardımların kesilmesi, kişiyi çalışamaya teşvik etmesi yönünden etkili olacaktır. Bunun yanında sosyal güvenlik şemsiyesinin yoksulluğa karşı etkili bir araç olarak kullanılabilmesi için "sosyal güvenlik tabanı" genişletilmelidir. Bunun için işgücü katılım oranları artırılmalı, yukarıda da bahsettğimiz gibi kayıt dışılık önlenmelidir. Kayıt dışılığın "salt ücretli çalışanları" değil, "kendi hesabına ve yevmiyeli çalışanları"da kapsayacak şekilde, genel bir sorun olduğu göz önünde bulundurularak politikalar üretilmelidir. Ayrıca asgari geçim düzeyinin belirlenip ve bu sınırın altında kalanlara, ücretlerine ek olarak "gelir desteği" yapılması, ve bu yardımların kişinin gelir seviyesi artıncaya kadar ödenmesi bir yöntem olarak kullanılabilir.

Yardımların gerçekten muhtaç olan kişilere iletilmesi bakımından, kapsamlı bir yoksulluk envanteri, sosyal yardım kütüğü ve yerel koşullara uyarlanmış geçerli bir vakıf puanlama sistemine geçilmesi, bunun için de vakıflarda uzman ve nitelikli personellere yer verilmesi ve bunun yanında vakıf yönetiminde sivil toplumun etkisinin daha da artırılması vakıf politikalarının etkinliğini artıracaktır. Ayrıca SYD Vakıflarında çalışanların, fiziki çalışma ortamları ile vatandaşların başvuru ve bekleme mekanlarının iyileştirilmesi ve yararlanıcıları rencide etmeyecek başvuru yöntemleri ve bekleme mekanlarının oluşturulmasına yönelik çalışmaların da yapılması sosyal yardım politikalarının işlev ve etkinliğini yükseltecektir.

Sosyal yardım politikalarında yaşanan değişim ve gelişimlere paralel bir şekilde SYD Vakıflarının personeli belirli aralıklarla hizmet içi eğitime tabi tutulmalıdır. Aynı zamanda hazırlanan projeler, hayata geçirilmeden önce vakıf çalışanlarının projenin amacı, içeriği, kapsamı konusunda aydınlatılarak projenin inceleme, değerlendirme ve takip aşamalarında

izlenecek yol ve yöntemler konusunda eğitimleri sağlanmalıdır. Vakıfların projelerle ilgili işlevleri, etkin bir izleme, değerlendirme, kontrol sistemine kavuşturulmalıdır. Projelerin, ayrıca uzmanlık alanına giren ilgili kurumlar tarafından takipleri yapılmalı, vatandaşlara mesleki eğitim kursları verilerek uygulama aşamasında ihtiyaç duyulan teknik destek ilgili uzman kurum tarafından sağlanmalıdır.

Araştırma kapsamındaki fayda sahiplerinin sosyal/proje destekli yardımlardan yararlanmadan önceki ve sonraki sosyo-ekonomik durum karşılaştırmasına ve yararlanıcıların sosyal/proje destekli yardımlara ilişkin görüşlerine bakıldığında, genelde Türkiye'deki tüm il ve ilçelerde organize olmuş SYD Vakıflarının, yoksullukla mücadele konusunda önemli bir görevi üstlendiğini fakat yetersiz kaldığını söyleyebiliriz. Ancak fakirlik probleminin, sadece SYD Vakıfları'nca çözülecek bir sorun olmadığı görülerek, sosyal devlet ilkesi benimsenerek, adil gelir dağılımının sağlanması için makro ekonomik seviyede politikalar üretilmelidir. Gerçekten de vakıfların çok geniş bir ağa sahip olması muhtaç vatandaşların ihtiyaçlarına en hızlı şekilde reaksiyon gösterebilmesini sağlamaktadır. Ancak ülkemizde kamu hizmetlerinin gerek üretiminde gerekse vatandaşa ulaştırmada daha etkin ve verimli olmak amacıyla "performansa dayalı", "katılımcılığın esas olduğu", "vatandaş-birey odaklı yönetim" anlayışına geçiş çalışmaları yapılmalı ve bu kapsamda SYD Vakıflarının tamamı ele alınarak söz konusu vakıfların üyeleri bu doğrultuda yeniden yapılandırılmalıdır. Bu nokta da kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının bilgi ve tecrübesinden faydalanılarak söz konusu kurum ve kuruluşların katılımı ile işbirliği geliştirilmelidir.

SYD Vakıflarının vakıf başkanının vali/kaymakam olması nedeniyle sosyal yardım politikalarının idari yönetim açısından bölgedeki en yüksek mülki idari amir tarafından yürütülmesi ve diğer kamu hizmetleri ile bağlantısının

kurulabilmesi açısından önemlidir. Sahadaki uygulamalarda göstermektedir ki, mülki idare amirleri bir haneye ulaştığında ihtiyaç durumuna göre diğer kamu kurumlarını da harekete geçirebilmektedir. Dolayısyla mülki idare amirlerinin sahadaki etkin çalışmaları ve mülki idare amirleri başkanlığında sosyal yardımlaşma ve dayanışma bilincini geliştirmek amacıyla sosyo-kültürel çalışmaların yapılması vakıf politikalarının etkinliğini artıracaktır.

Son olarak, etkin sosyal ve proje destekli yardım politiklarının birçok işlevi vardır. sosyal adaletin sağlanmasına katkıda bulunma, yoksulluğu azaltma, yoksul insanlara gelir sağlama, dayanışmayı pekiştirme, sosyal patlamaları ve sosyal dışlanmayı önleme gibi başlıkları bu işlevler arasında saymamız mümkündür. Bunların yanı sıra yardımların planlanmasında bölgedeki iş ve pazar olanaklarının incelenerek doğrudan istihdam artırıcı proje destekli politikalara ağırlık verilmesi, yoksullukla mücadelede sayılan bu işlevlere daha büyük ölçüde katkı sağlayacaktır.

Kavramsal çerçevesini birinci bölümde ortaya koyduğumuz ve üçüncü bölümde yaptığımız anketler sonucunda ortaya çıkardığımız sonuçlar bakımından neoliberal özellikler taşıyan yardım uygulamalarının SYD Vakıflarının yararlanıcıların asgari ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli görevler üstlendiğini ancak bu yardımların yoksul kesimin sadece asgari düzeyde ihtiyaçlarının karşılanmasına dönük bir işlevi olduğunu, genel itibariyle ihtiyaçları karşılamada yetersiz kaldığını**,** İngiltere'deki Yoksul Yasaları'ndan başlayıp, sosyal devletten neoliberal devlete sosyal politika anlayışının tarih içinde dönüştüğünü ancak yoksullara yapılan sosyal yardımların sonuçları açısından bakıldığında ise, bu yardımların "yoksulluğu ortadan kaldırmadığını" ve bu noktada "yoksulluğun yönetildiğini" ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

Akünal, Teoman: "**Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler**" 2. Bası, İstanbul Beta Yayınları, 1995

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı: **2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu**, Ankara, s.117-142

Altmış Beş Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun (2022 Sayılı Kanun) Resmi Gazete Sayısı: 15642, Resmi Gazete Tarihi: 10.7.1976.

Arıkan, R. : **Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama**, Asil Yayın, Ankara, 2004

Aykut, Aydın: "Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Etkileri: Kirklareli İli Örneği", **İstanbul Üniversitesi**, 2013, s.7-9

Ballar, Suat: **Yeni Vakıflar Hukuku,** İstanbul Seçkin Yayınevi, 4.Bası, 2008

Başbakanlık Genelgesi: 20/05/2009 tarihli ve 8237 sayılı

Başbakanlık Genelgesi: 16/12/2009 tarihli ve 17814 sayılı

Başbakanlık Genelgesi**:** 17/07/1986 tarih ve 1986/11 sayılı

Buğra, Ayşe: **"Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye'de Sosyal Politika**", İletişim Yayınları, İstanbul, 2008

Buğra, Ayşe ve Çaglar, Keyder: "Yeni Yoksulluk ve Türkiye'nin Değişen Refah Rejimi", **UNDP**, Proje Raporu, Ankara, 2003

Bozkuş, Ahsen Ariöz : "Genel Esaslarıyla Türk Hukuku'nda Vakıf Müessesesi ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları", Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, **Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü,** Ankara, s.21-25, 74-78, 85-89, 110-114, 119-123

Canbolat, Talat: **"Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun Uygulaması**," Çimento İşveren, Cilt: 7, Sayı 5-14, 1993,

Çeltik, A: "Tarihi Gelişim İçinde Vakıfların Yönetimi Uzmanlık Tezi", **Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü,** Ankara, 1988, s.4, 31

Çengelci, Ethem: "Sosyal Refahın Gerçekleştirilmesinde Sosyal Yardımların Rol ve Önemi", **H. Ü. SHY Dergisi,** Sayı 11, s.10

Demir, İlhan: **Yeni Vakıfların Temel Kitabı.**, Matsa Basımevi, Ankara, 2005

Devlet Planlama Teşkilatı: **Sosyal Hizmetler ve Yardımlar Özel İhtisas Komisyonu Raporu,** Sekizinci Beş Yıllık Plan, 2001, Ankara, s.11

Duman, Faruk: **VGM İç Denetim Başkanlığı Danışmanlık Raporu**, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, Ankara, 2014, s.1-16

Filiz Hilal, Hatice: "Yerelleşme ve Yoksulluk Ekseninde Bir Örnek: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları" Yüksek Lisans Tezi, **Muğla Üniversitesi** , Muğla, Haziran 2009, s.58-59

Gerek, Nüvit**: Sosyal Güvenlik Hukuku**, 2.Baskı, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1178, Eskişehir, 2002

Gül, Ahmet: "Sosyal Yardım Olgusu ve Sosyal Yardım Hizmetlerinin Gelişim Tarihi**" IV. Aile Şurası, "Aile ve Yoksulluk Bildirileri"**, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara, 2004, s.352

Güngör, Fatih ve Metin Özuğurlu: "İngiliz Yoksul Yasaları: Paternalizm, Piyasa ya da Sosyal Devlet", Tartışma Metinleri no:3, **Ankara Ünv. SBF Gelişme ve Toplum Araştırma Merkezi**, Ankara,1997, s.4

Güven, Yiğit: "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları",Yüksek Lisans Tezi, **Maltepe Üniversitesi**, 2012, s.9

Genel Sağlık Sigortası Kapsamında Gelir Tespiti, Tescil ve İzleme Sürecine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik: Resmi Gazete Sayısı: 28156, Resmi Gazete Tarihi: 28.12.2011

Hatemi, Hüseyin: **Kişiler Hukuku Dersleri**, İstanbul, 1992

Işık, Hasan: "Federal Almanya'da Uygulanan Sosyal Yardim Sistemi, Türkiye Karşılaştırması ve Türkiye'deki Uygulamalara Yönelik Öneriler", Uzmanlık Tezi, **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı**, 2014, s.4-7

İkizoğlu, Musa: "Yoksulluk ve Sosyal Yardım İlişkisi: Ankara Mamak İlçesinde Ampirik Bir Araştırma", **Toplum ve Sosyal Hizmet**., 2002, s.86

Kalkınma Bakanlığı: **Sosyal Politikalar Kavramları Sözlüğü**, Sürüm 1, 2012, s. 12

Karadoğan, Emirali "Küreselleşme Sürecinde Sosyal Yardimlarin Bireyin Özsaygi Düzeyine Etkisi Bağlaminda Dönüşümü Ve Etkinliği" "Yayınlanmış Doktora Tezi", **Ankara Üniversitesi**, Ankara, 2012, s.69

KHK: 633 sayılı; (2011), (Çevrimiçi) http//www.aile.gov.tr,/ehost, 18.06.2016

Marshall T.H; Bottomore, Tom, Yurttaşlık ve Toplumsal Sınıflar, (çev: Ayhan Kaya) İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2006, s.26

Oğuz, Ali: "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları", **Türk İdare Dergisi**, Sayı: 384, 1999, s.76-80.

Özbek, Nadir: "Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyal Yardım Uygulamaları:1839-1918**,http://www.sosyalsiyaset.net/documents/osmanlida_sosyalyardim.html , 2010**

Özsoy A.: "Kamu Yönetimince Vakıfların Denetimi". Uzmanlık Tezi, **Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü,** Ankara, 2003, s.5

Öztürk, Nazif: **Menşei ve Tarihi Gelişimi Açısından Vakıflar**, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1983, s.55-56

Saran, M.U: Vakıf Statüsünün İşlev ve Gerekleri Açısından Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Uzmanlık Tezi", **Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü**, 1990, Ankara, s.8-20, 42-50

Sennett, Richard: "**Otorite"**, Ayrıntı Yayınları (çev: Kamil Durand), İstanbul, 1992, s.53

Sertçelik, M: "Kamu Kurumları İle İlgili Vakıflar", Uzmanlık Tezi, **Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü,** 1995, Ankara

Serter, Nur: "**Devlet Görevlerindeki Gelişmelerin Sonucu Olarak Sosyal Devlet**", İstanbul Üniversitesi Yayını, No: 108, 1994, İstanbul, s.32-33

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu: (3294 sayılı Kanun), Resmi Gazete Sayısı: 19134, Resmi Gazete Tarihi: 14.06.1986

Sosyal Yardımlasma ve Dayanısma Genel Müdurlüğü Teskilat ve Görevleri Hakkında Kanun: (5263 Sayılı Kanun), Resmi Gazete Sayısı: 25665, Resmi Gazete Tarihi: 09.12.2004.

Sosyal Hizmetler Kanunu (2828 sayılı Kanun), Resmi Gazete Sayısı: 18059, Resmi Gazete Tarihi: 27.05.1983.

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu: (5510 sayılı) Resmi Gazete Sayısı: 26200, Resmi Gazete Tarih: 16/6/2006

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Yönetmeliği: Resmi Gazete Sayısı: 19167, Resmi Gazete Tarihi: 17.07.1986

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Resmi Senedi, Resmi Gazete Sayısı 19167, Resmi Gazete Tarihi: 17 .07.1986

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Başvuru İnceleme, Değerlendirme, Dağıtım ve Teslim Usul ve Esasları, 19/04/2006 tarihli ve 2006/2 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulu Kararı

Sözer, Ali Nazım: **Sosyal Devlet Uygulamaları**, Cemiyet Yayınları, No: 8, İzmir, 1997, s.126

Şen, Murat: "**Tanzimat Öncesi (Klasik Dönem) Osmanlı Devleti'nde Sosyal Güvenlik"**, 2002

Taşçı, Faruk: "**Sosyal Politikalarda Can Simidi Sosyal Yardım"**, Nobel Yayın Dağıtım, 3. Basım, Ankara, Haziran 2010, s. 10

Taşçı, Faruk: **"Sosyal Yardım Yapma(ma) Gerekçeleri Üzerine Yaklaşımlar",** Kamu-İş**,** Cilt 9, Sayı 4, 2008, s.2

Taşçı, Faruk: "1980 Sonrası Türkiye'de Sosyal Yardımların Analizi" **İstanbul Üniversitesi** Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi), İstanbul, s.97

Türk Hukuk Lügatı, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1998, s.26

Türk Medeni Kanunu (4721 Sayılı) Resmi Gazete Sayısı: 24607, Resmi Gazete Tarihi: 8.12.2001

Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflar Hakkında Tüzük; Resmi Gazete Sayısı, 13586 Resmi Gazete Tarihi: 21.8.1970**,**

Uçarcı, Ali Refik: "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu ve Vakıflar", **Türk İdare Dergisi**, Sayı: 438, 2003, s.48-52

Vakıflar Kanunu, (5737 Sayılı) Resmi Gazete Sayısı: 26800, Resmi Gazete

Tarihi: 27.2.2008

Vakıflar Yönetmeliği, Resmi Gazete Sayısı: 27010 Resmi Gazete Tarihi: 27.09.2008

Yardım Toplama Kanunu (2860 sayılı Kanun), Resmi Gazete Sayısı 18088; Resmi Gazete Tarihi: 25.06.1983

Yardım Toplama Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete Sayısı 21216, Resmi Gazete Tarih: 02.05.1992

Yazgan, Turan: "Sosyal Güvenlik Açısından Zekat", **Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları,** No: 167, Ankara, 1995, s 7-9

Yazılıtaş Nihat: "**Türk Toplum Hayatında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmanın Tarihi Temellerine Bir Bakış**", Nüsha1, Yil: II, Sayi: 5, Bahar 2002, s.163

Yıldırım, Aziz: "Sosyal Yardımların Koordinasyonunda Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS) ve Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi", 4. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu **"Sosyal Politikanın Yönetişimi Bildiri Kitabı**", 19-20 Kasım 2009, Matsa Basımevi, 1. Basım, Ankara, Kasım 2010, s.297

Yılmaz, Ali: "Sosyal Yardimlaşma Ve Dayanışma Vakıflarının Yoksullukla Mücadelede Etkisi, Hilvan Örneği" Yüksek Lisans Tezi, **Kırıkkale Üniversitesi**, 2009

Yusuf Alper: "Sosyal Güvenlik Reformu ve Finansmanla İlgili Beklentiler", **Sosyal Güvenlik Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1, 2011, S.8

Yüksek Öğretim Kanunu (2547 sayılı) Resmi Gazete Sayısı: 17506, Resmi Gazete Tarihi 6/11/1981

Zevkliler, Aydın, M. Beşir Acabey ve K. Emre Gökyayla, **Medeni Hukuk**, 6. Baskı Seçkin Yayınevi, Ankara, 2000

EK: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Politikaları ve Politikaların Etkinliği Araştırması Anketi

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Bölümünde "**Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Politikaları ve Politikaların Etkinliği"** adlı yüksek lisans tezi için bir araştırma yürütüyoruz. Bu konuda sizlerin de görüşlerini almak istiyoruz. Görüşleriniz sosyal yardım ve proje desteklerinin ihtiyaç sahibi vatandaşlara daha etkin ve daha yaygın biçimde ulaşmasına katkı sağlayacaktır. Teşekkürler.

"

Anket no	***Tarih***	***Başlama saati***	***Bitiş sac***	***Mahalle/Köy***

1- Cinsiyet

Cinsiyet	*Erkek*	*Kadı*
	1	*2*

2- Yaşınızı öğrenebilir miyim?(.....) (yaşı açık olarak yazınız!)

Kod	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
Yaş	*18–24*	*25–34*	*35–44*	*45–54*	*55–6*	*65+*

3- Medeni durumunuzu öğrenebilir miyim?

Medeni Hali	***Kod***
Eşi ölmüş	
Evli (nikâhsız, imam nikâhlı)	
Evli (nikâhlı)	
Bekâr	
Boşanmış	
Diğer……	…

4- Öğrenim durumunuzu öğrenebilir miyim?

Eğitim durumu	***Kod***
Okur-yazar değil	*1*
Okur-yazar	*2*
İlkokul mezunu	*3*
Ortaokul ve dengi mezunu	*4*
Lise ve dengi mezunu	*5*

Üniversite/yüksek okul	*6*

5- Hane halkı reisi siz misiniz?

Evet benim	*1* **Soru**
Hayır, ben değilim	*2*

6- Cevap hayırsa hane halkı reisinin eğitim durumunu öğrenebilir miyim?

Eğitim durumu	***Kod***
Okur-yazar değil	*1*
Okur-yazar	*2*
İlkokul mezunu	*3*
Ortaokul ve dengi mezunu	*4*
Lise ve dengi mezunu	*5*
Üniversite/yüksek okul	*6*

7- Aldığınız yardımlar nelerdir? (yardım türlerini hatırlatın!!)

YARDIM TÜRÜ		***SOSYAL YARDIMLAR***	**Kod**
Aile Yardımları	*1*	*Gıda yardımı*	SY1
		Yakacak yardımı	SY2
		Sosyal destek nakdi yardımı	SY3
		Diğer aile yardımları	SY4
Eğitim Yardımları	*2*	*Öğrenci ihtiyaç yardımı (kırtasiye, okul kıyafeti vb*	SY5
		Şartlı nakit transferi eğitim yardımı (nakit yardım)	SY6
		Yüksek öğrenim için nakdi yardım	SY7
		Diğer eğitim yardımları	SY8
Sağlık Yardımı/ Özürlü Yardımı	*3*	*Sağlık yardımı (tedavi destek, ilaç, tıbbi malzeme, cihaz)*	SY9
		Gebelik yardımı	SY1
		Şartlı nakit transferi sağlık yardımı (nakit yardım)	SY1
		Diğer sağlık yardımları	SY1
Özel Amaçlı Yard.	*4*	*Aşevi faaliyetleri*	SY13
YARDIM TÜRÜ		***PROJE DESTEKLEME YARDIMLARI***	**Kod**
Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP)	*5*	*Yerel girişimcilik (bireysel ya da grup bazlı veriliyor*	PY1
Kırsal alanda sosyal destek projesi	*6*	*Koyunculuk (sadece kooperatiflere veriliyor)*	PY2
		Süt sığırcılığı (sadece kooperatiflere veriliyor)	PY3

AİLE YARDIMLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME SORULARI					
	Kesinlikle Hayır	***Hayır***	***Kararsızım***	***Evet***	***Kesinlikle Ev***
8- *Aldığınız aile yardımı yaşamınızı rahatlattı mı?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
9- *Aile yardımlarını yeterli buluyor musunuz?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
10- *Genel olarak aile yardımından memnun musunuz?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
11- (DİKKAT: *Verilen cevap 1, 2, 3 ise sorunuz!) Neden memnun değilsiniz?*	…….				
EĞİTİM YARDIMLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME SORULARI					
	Kesinlikle Hayır	***Hayır***	***Kararsızım***	***Evet***	***Kesinlikle Ev***
12- *Aldığınız eğitim yardımı yaşamınızı rahatlattı mı?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
13- *Eğitim yardımlarını yeterli buluyor musunuz?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
14- *Genel olarak eğitim yardımından memnun musunuz?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
15- (DİKKAT: *verilen cevap 1, 2, 3 ise sorunuz!) Neden memnun değilsiniz?*	…….				
SAĞLIK/ÖZÜRLÜ YARDIMLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME					
	Kesinlikle Hayır	***Hayır***	***Kararsızım***	***Evet***	***Kesinlikle E***
16- *Aldığınız sağlık/ özürlü yardımı yaşamınızı rahatlattı mı?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
17- *Sağlık/ özürlü yardımlarını yeterli buluyor musunuz?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*

18- *Genel olarak sağlık/ özürlü yardımından memnun musunuz?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
19- (DİKKAT: *verilen cevap 1, 2, 3 ise sorunuz!) Neden memnun değilsiniz?*	…….				

AŞEVİ / DİĞER YARDIMLARA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME SORULARI					
	Kesinlikle Hayır	***Hayır***	***Kararsızım***	***Evet***	***Kesinlikle Evet***
20- *Aldığınız aşevi yardımı yaşamınızı rahatlattı mı?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
21- *Aşevi yardımını yeterli buluyor musunuz?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
22- *Genel olarak aşevi yardımından memnun musunuz?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
23- (DİKKAT: *verilen cevap 1, 2, 3 ise sorunuz!) Neden memnun değilsiniz?*	…….				
PROJE DESTEK YARDIMLARINA İLİŞKİN SORULAR					
	Kesinlikle Hayır	***Hayır***	***Kararsızım***	***Evet***	***Kesinlikle E***
24- *Aldığınız proje destek yardımı yaşamınızı rahatlattı mı?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
25- *Proje destek yardımını yeterli buluyor musunuz?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
26- *Genel olarak proje destek yardımından memnun musunuz?*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
27- (DİKKAT: *verilen cevap 1, 2, 3 ise sorunuz!) Neden memnun değilsiniz?*	…….				

(28. 29. Ve 30. Soruları Proje Destek Yardımı Almamış Olanlara Sor!) 28- SYDV'nin iş kurmak için faizsiz destek projelerinden haberiniz var mı?

Evet	***1***
Hayır	***2 SORU 34'E***

29- Evetse SYDV'nin bu destek projelerinden (iş kurma vb) hiç faydalanmayı düşündünüz mü?

Evet düşündüm	*1*
Hayır düşünmedim	*2*

30- Değilse neden düşünmediniz? (açık bir şekilde belirtiniz.)
……..

31. 32. 33. Ve 34. Soruları Proje Destek Yardımı Almış Olanlara Sor! 31- Aldığınız proje destek yardımını geri ödemeye başladınız mı?

Evet	*1*
Hayır	*2* ***SORU 33'E GEÇİNİZ***

32- Aldığınız proje destek yardımının geri ödemelerini düzenli yapabiliyor musunuz?

Evet, düzenli yapabiliyorum	*1* ***SORU 34'***
Hayır, düzenli yapamıyorum	*2*

33- Aldığınız proje destek yardımının geri ödemelerini düzenli yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Evet, düzenli yapabileceğimi düşünüyorum	*1*
Kısmen yapabileceğimi düşünüyorum	*2*
Hayır, düzenli yapabileceğimi düşünmüyorum	*3*

34- Aldığınız yardımın ihtiyacınızı ne ölçüde karşıladığını düşünüyorsunuz?

Kesinlikle ihtiyaçlarımı karşıladı	*1*
İhtiyaçlarımı karşıladı	*2*
İhtiyaçlarımı ne karşıladı ne de karşılamadı	*3*
İhtiyaçlarımı karşılamadı	*4*
Kesinlikle ihtiyaçlarımı karşılamadı	*5*

35- Aldığınız yardımlardan dolayı hanenizin yoksulluğunda bir azalma olduğunu düşünüyor musunuz?

Yoksulluğumda kesinlikle azalma oldu	*1*
Yoksulluğumda azalma oldu	*2*
Yoksulluğumda ne azalma oldu ne de olmadı	*3*
Yoksulluğumda azalma olmadı	*4*
Yoksulluğumda kesinlikle azalma olmadı	*5*

36- Yardım almadan önceki ve sonraki durumunuzu düşündüğünüzde hanenizi ve

kendinizi ekonomik açıdan nasıl ifade edersiniz?

	Şu Anki Durum				***Yardım Almadan***			
	Evet	*Hayır*	*Kısmen*	*Böyle bir durum yok*	*Evet*	*Hayır*	*Kısmen*	*Böyle bir*
Temel gıda ihtiyaçlarınızı karşılıyor musunuz?	*1*	*2*	*3*	*9*	*1*	*2*	*3*	*9*
Düzenli besleniyor musunuz?	*1*	*2*	*3*	*9*	*1*	*2*	*3*	*9*
Kışlık yakacaklarınızı karşılıyor musunuz?	*1*	*2*	*3*	*9*	*1*	*2*	*3*	*9*
Sağlık sorunlarınızı çözümlüyor musunuz?	*1*	*2*	*3*	*9*	*1*	*2*	*3*	*9*
İlaç ihtiyaçlarınızı karşılıyor musunuz?	*1*	*2*	*3*	*9*	*1*	*2*	*3*	*9*
Eğitim ihtiyaçlarınızı karşılıyor musunuz?	*1*	*2*	*3*	*9*	*1*	*2*	*3*	*9*
Hayvan yetiştiriyor musunuz?	*1*	*2*	*3*	*9*	*1*	*2*	*3*	*9*

37- Yardım aldığınız "sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfını" tanıyor musunuz?

Evet tanıyorum	*1*
Kısmen tanıyorum	*2*
Hayır tanımıyorum	*3*

38- Sosyal yardım alınabileceğinden nasıl haberdar oldunuz? (DİKKAT: Birden çok cevap işaretlenebilir.)

Muhtardan	*1*
İmamdan	*2*
Akraba/komşu/tanıdıklardan	*3*
TV-radyo	*4*
Dergi/gazete	*5*
Diğer (belirtiniz)…….	*…….*

39- Son beş yıl içinde başka bir yerden yardım aldınız mı? (DİKKAT: Birden çok cevap işaretlenebilir.)

Hayır almadım	*1*
Belediyeden	*2*
Sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumundan	*3*
Hayırsever insanlardan	*4*
Diğer (belirtiniz)…….	*…….*

40- Yardımların topluma önemli bir katkısının olduğunu düşünüyor musunuz?

Kesinlikle önemli bir katkısının olduğunu düşünüyorum	*1*
Önemli katkısının olduğunu düşünüyorum	*2*
Önemli katkısının olmadığını düşünüyorum	*3*
Kesinlikle önemli katkısının olmadığını düşünüyorum	*4*
Bilmiyorum	*99*

41- Aldığınız yardımlar geleceğe güvenle bakmanızı sağlıyor mu?

Kesinlikle güvenle bakıyorum	*1*
Güvenle bakıyorum	*2*
Ne güvenle bakıyorum ne de güvensiz bakıyorum	*3*
Güvensiz bakıyorum	*4*
Kesinlikle güvensiz bakıyorum	*5*

42- Çocuklarınızın sizden daha rahat bir hayat yaşayabileceğini düşünüyor musunuz?

Evet düşünüyorum	*1*
Hayır düşünmüyorum	*2*
Evet, ama çok da rahat değil	*3*
Bilmiyorum	*99*

43- Şimdi size okuyacağım ifadelere katılıp katılmadığınızı belirtebilir misiniz?

	Kesinlikle hayır	*Hayır*	*Kararsızım*	*Evet*	*Kesinlikle evet*
Yardımlardan ihtiyacı olanlar faydalanıyor mu?	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
Yardım alan kişiler belirlenirken tarafsız davranılıyor mu?	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
Yardımlar zamanında dağıtılıyor mu?	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
Yardım tanıtımları yeterince yapılıyor mu?	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*

44- Evinizin mülkiyeti kime aittir?

Mülkiyet durumu	***Şu anki durum***	***Yardım almadan önce***
Ev sahibi	*1*	*1*
Kira	*2*	*2*
Kira ödemiyor	*3*	*3*
Diğer (belirtiniz……	**……**	**…….....**

45- Evinizin salon dâhil oda sayısı nedir?

Oda sayısı	***Şu anki durum***	***Yardım almadan önce***
1 oda	***1***	***1***
2 oda	***2***	***2***
3 oda	***3***	*3*
3 +oda	***4***	*4*

46- Evi nasıl ısıtıyorsunuz?

	Şu anki durum	***Yardım almadan önce***
Sobalı	***1***	***1***
Elektrik sobası	***2***	***2***

Diğer (belirtiniz)……	**……**	**…….....**

47- Evi ne ile ısıtıyorsunuz?

	Şu anki durum	***Yardım almadan önce***
Tezek/talaş	*1*	*1*
Odun kömür	*2*	*2*
Elektrik sobası	*3*	*3*
Diğer (belirtiniz)……	**……**	**…….....**

48- Evinizde şimdi sayacağım eşyalardan hangilerine sahipsiniz?

Eşya	***Şu anki durum***		***Yardım almadan önce***	
	Var	***Yok***	***Var***	***Yok***
Buzdolabı	*1*	*0*	*1*	*0*
Televizyon	*1*	*0*	*1*	*0*
Otomatik çamaşır makinesi	*1*	*0*	*1*	*0*
Merdaneli çamaşır makinesi	*1*	*0*	*1*	*0*
Bulaşık makinesi	*1*	*0*	*1*	*0*
Dikiş makinesi	*1*	*0*	*1*	*0*
Telefon	*1*	*0*	*1*	*0*
Cep telefonu	*1*	*0*	*1*	*0*
Fırınlı ocak	*1*	*0*	*1*	*0*
Elektrikli süpürge	*1*	*0*	*1*	*0*
LCD-VSD-DVD	*1*	*0*	*1*	*0*
Müzik seti	*1*	*0*	*1*	*0*
Uydu anteni	*1*	*0*	*1*	*0*
Güneş enerji sistemi	*1*	*0*	*1*	*0*
Bilgisayar	*1*	*0*	*1*	*0*
Traktör	*1*	*0*	*1*	*0*
Binek oto	*1*	*0*	*1*	*0*

Diğer (belirtiniz)……	*1*	*0*	*1*	*0*

49- Hane halkının sahip olduğu gayrimenkul durumu nedir?

	Şu anki durum		***Yardım almadan önce***	
	Var	***Yok***	***Var***	***Yok***
Ev	*1*	*0*	*1*	*0*
Dükkân	*1*	*0*	*1*	*0*
Bağ/bahçe	*1*	*0*	*1*	*0*
Arazi/tarla	*1*	*0*	*1*	*0*

50- Hane halkına ait hayvan cinsi ve miktarı nedir?

	Şu anki durum			***Yardım almadan önce***		
	Var	***Miktarı (adet)***	***Yok***	***Var***	***Miktarı (adet)***	***Yok***
Küçükbaş	*1*		*0*	*1*		*0*
Büyükbaş	*1*		*0*	*1*		*0*

51- Hane halkı tipini belirtiniz?

Hane tipi	***Kod***
Tek kişi	*1*
Tek ebeveynli aile	*2*
Çekirdek aile (Anne, baba, çocuk)	*3*
Geniş aile (Anne, baba, hala, dede, çocuk vb)	*4*
Diğer (belirtiniz)……	*……*

52- Şu an çalışıyor musunuz?

Evet (Ne iş yaptığını belirtiniz)……	*1* ***(SORU 55'E GEÇİNİZ)***
Hayır	*2*

53- Çalışmıyorsanız ne zamandan beri çalışmıyorsunuz?

Kod	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	
	Hiç	*1–3 ay*	*4–7*	*8–12 ay*	*1–3 yıl*	*4–6 yıl*	

54- Çalışmama nedeninizi öğrenebilir miyim?

Çalışmama nedeni	
Sağlık problemi	*1*
Emekli	*2*
Ev kadını	*3*
İş bulamamış	*4*
Mevsimlik çalışıyor	*5*
Bedensel engelli	*6*
Diğer…….	*…….*

55- Hanenizde kaç kişi yaşıyor? …… (rakamla belirtiniz.)

Kişi sayısı	***Kod***
1–3 kişi	*1*
4–6 kişi	*2*
7–9 kişi	*3*
10–12 kişi	*4*
13–15 kişi	*5*
16–18 kişi	*6*
19–21 kişi	*7*
22+ kişi	*8*

56- Hanenizde çalışan kaç kişi var? …….. (rakamla belirtiniz.)

Kişi sayısı	***Kod***
Çalışan yok	*1*
1 kişi	*2*
2 kişi	*3*
3 kişi	*4*
4 kişi	*5*
5 kişi	*6*
6 + kişi	*7*

57- Hanenizdeki kişilerin çalışma durumlarını belirtir misiniz?

	Kod	***Kişi sayısı***	***Yaş(lar)***
Ücretli-maaşlı	*1*		
Kendi tarımsal işinde çalışan	*2*		
Mevsimlik tarım işçisi	*3*		
Kendi hesabına çalışan	*4*		
Geçici işçi	*5*		
Emekli	*6*		
Diğer (belirtiniz) ……..	*…..*		

58- Sosyal bir güvenceniz var mı?

	Kod
SSK	*1*
Bağ-kur	*2*
Emekli sandığı	*3*
Yeşil kart	*4*
Sosyal güvencesi yok	*5*

59- Sosyal yardımlar dâhil ailenizin tüm çalışanlarıyla birlikte aylık geliriniz ne kadardır?

Hiç geliri yok	*1*	*1001–1500*	7
150 TL'den az	*2*	*1501–2000*	8
150–250 TL arası	*3*	*Cevap vermek istemiyor*	9
251–500 TL arası	*4*	*Bilmiyor*	99
501–750 TL arası	*5*	*Diğer (belirtiniz) ……..*	
751–1000 TL arası	*6*		

60- Sizce <u>dört kişilik</u> bir ailenin (kira hariç) normal bir yaşam sürmesi için gereken bir aylık para ne olmalıdır? (.....)
Görüşme Formunu Uygulayanın Adı/Soyadı/İmzası"[145]

……

<u>Kaynakça:</u> Yılmaz Ali: "Sosyal Yardimlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yoksullukla Mücadelede Etkisi, Hilvan Örneği" Yüksek Lisans Tezi, Anket Soruları ve SYDV Ön inceleme Anket Sorularından yararlanılmıştır.

[145] Ali Yılmaz: "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yoksullukla Mücadelede Etkisi, Hilvan Örneği" Yüksek Lisans Tezi, Anket Soruları, Kırıkkale Üniversitesi, 2009